

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Leven Ende Deughden Vande Vveerdighe Agnes Van
Heilsbagh Gheestelycke Dochter Onder de bestieringhe
der Societeyt Iesv**

Huysmans, Daniel

T'Antwerpen, 1691

Tweede Deel. Eenighe deughden vande weerdige Agnes van Heilsbagh.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37188

TVVEEDE DEEL

Eenighe Deughden vande weerdighe *Agnes*
van *Heilsbagh*.

I. CAPITTEL.

Liefde tot d' Alderbeylighste Drijvuldigheyt.

SY was ghewoon haer ghebeden door verscheyde voorspraeckers tot den Goddelijcken Sone, ende vanden Sone door den H. Geest tot den Hemelschen Vader te voorderen, die sy 't *Vaderlijck herte* noemt, eerende aldus ende aenroepende elcken Goddelijcken persoon in't besonder. Tot dese maniere van bidden, die de krachtigste ende d'edelste is, wiert sy op-gheweckt door verscheyde verlichtinghen. Laet ons de voornaemste van dese verlichtingen hier versamen, die tot noch toe versweghen zijn, om aen de naekomelinghen kenbaer te maecken, hoe diepsinnelijck dat dese Dochter spreeckt van dit verholen mysterie, 't welck aen alle menschelijke ende Enghelsche verstanden onbegrijpelijk is.

Inde maent van October, 't jaer is onbekent, d'Exercitien van onsen H. Vader Ignatius ghedaen hebbende, voelde sy, dat haer verstant, door een nieuw inghestort licht, verheven wiert tot een nieuwe ende sonderlinge kennisse vande H. Drijvuldigheyt. *Ick en wete niet, seght sy, hoe ick dit segghen sal, om my hier in kenbaer te maecken. Het was als een nieuwe geboorte in mijn ziele, door de welcke het ewigh VVoordt in my als gheboren wiert. In dese ge-*

Y

boorte

boorte kent den Vader sijnen Sone ende alle dinghen: ende den Sone kent den Vader, ende alle dinghen inden Vader. Vyt dit aen-sien des Vaders ende des Soons, in een eeuwighe klaerheydt, vlocydt een eeuwighe wel-behaeghen, ende een grondeloose liefde, ende dat is den Heylighen Gheest. Godt neyght sich tot elck schepsel, maer met onderscheydt: ende ontsteect elck schepsel in sijn liefde, naer sijn edelheydt, ontfanghbaerheydt, ende staet, daer dat schepsel in ghestelt is, of daer het toe verkoren wordt. Vande wijsheydt Godts, ende van dese liefde, die den Heylighen Gheest ghenoeemt wordt, worden alle goede gheesten in hemel ende aerde beweeght, tot alle deughden ende gerechtigheydt, met vele kennissen, ghemetinghen, ende toevinghen Godts, die een ziele hier, ende i allen tijde in Godt gevoelt. Hier van is 't beter te swyghen, als te spreken: VVant, soo my dunckt, daer en kan niet veel van gheseyt worden: dan die dit door oeffeninghen ondervinden, soo ick 't ghevoelt hebbe, die weten 't beter. Ick ghevoele dat Godt sich als-dan met een nieuwe kennisse inde ziele in-stort, door een besonder licht, dat sich tot alle de krachten der ziele verspreydt, soo verre dat den wywendighen mensch in het lichaem daer van klaerder wordt. Dit licht wordt-men ghewaer, als-men sich tot Godt keert. Alsdan schijnt dat licht in ons, ende gheeft ons te kennen wat wy doen ende laeten sullen: ende men wordt aldus van vele goede onderwysinghen onderricht, die-men te voren niet gheheten oft verstaen heeft. Als mijn verstant met dat groot licht overloopen wierdt, soo wierdt my eenighe kennisse ghegheven, hoe dat Godt in alle de Heylighen in-vloedt, in elcken Heylighen naer sijn ontfanghbaerheydt: ende ick sagh hoe desen nyt-vloedt nyt
Godt,

Godt, wederom tot hem invloeyde, met een eeuwighe opdraeghinghe in Godt. Daer 't aluyt vloedt, daer vloedt het al weder in. Ick ghevoelde my by nae dry daghen op dese maniere: maer soo seer niet als den eersten oorhenblick: want onse krancke natuere dit niet en soude konnen verdraeghen. Hoe wonderlyck is Godt met ons, ende met sijn salighe uytverkoren? Ick sagh, ende voelde, soo my dunckt, dat de Salighen in Godt een beeldt sien: ende in dat beeldt kennen sy alle dinghen in Godt.

Vaer sal ick my alderonweerdighste verberghen voor dien grooten ongemeten Godt, aensiende sijn goetheyt, ende mijn quaetheyt daer teghen? Hy heeft my somwijlen heel uyt mijn selven ghetrocken, besonderlyck als ick onsen Salighmaecker inde heylighe Communie ontfanghen hadde: soo dat ick niet en wiste hoe ick was. Ghelooft moet Godt altyt wesen, met sijn selven, in ende door alle schepse- len inder eeuwigheyt, Amen.

In 't jaer 1637. op den Feest-dagh vande H. Dryvuldigheyt, schreef sy in deser voeghen.

't Is al niet dat wy segghen willen van dat ongrondceerlijck ende onbegrijpelyck mysterie vande Heylighe Dryvuldigheyt, ende van 't ghene wy door Godts gratie daer van in ons gevoelen. Mijn penne nochtans neemt haeren loop, om mijn inwendigh gevoelen hier van te kennen te gheven. Ick gevoele het beeldt vande Alderheylighste Dryvuldigheyt in my, dat is in 't binnenste, inden alderverborghensten grondt der ziele: daer de ziele Godt wesentlyck ende werckentlyck heeft. Ende men kan Godt aldaer soo weynigh af-scheyden, als men van sijn selven afgescheyden kan worden. Dit is sijn eeuwige schickinghe, dat hy van dien gront noyt scheyden en wilt, noch en kan. Van desen gront heeft den Geest door de gratie, dat Godt heeft door de natuere?

ende dat soo veel als wy door Godt ons keeren tot desen gront. In desen gront wort de gratie geboren, ende de ziele getrocken, om Godt te volgen, ende voor levende ende doode te bidden.

Op wat maniere, de dry Persoonen, die maer een sijn, door de liefde haer uytwerkingen in ons hebben: is beter te gevoelen, gelijk ick heden gevoelt hebbe, als daer van te spreken. Ick wil my door Godts gratie weder laeten sincken inden voornaemden gront, aen de voeten, by maniere van spreken, van den genen die ick onweerdighste geduerighlyck teghenwoordigh gevoele: Die in my als eenen Koninck in sijnen throon, in sijn eygen besittinge, sijn plaetse genomen heeft. Als ick vande H. Maghet iet versoecke door haeren Soon, ende door den Sone van 't Vaderlyck herte, in haerder beyder liefde den H. Geest: gevoele ick my altyt inwendighlyck in sulcker voegen, dat ick't niet bewoorden kan: vervult van onuytsprekelycke, wonderlycke, ongrondeerlycke vreughden, in eenen afgront van alle goet; in den welcken wy versincken ende ons verliezen, inde groote zee der Godtheyt. Den Vader, den Sone, den H. Gheest, wil het al trecken, ieder een naer sijn bequaemheydt, ende naer de plaetse die sy Godt in haer ziele gheven.

Door diergelycke verlichtinghen, die seer klaer, seer innigh, seer verheven waeren, wiert Agnes van het goddelijck Dryvuldigh wesen, ende vande Waerheyt deser inspraecken soo versiekert, dat sy van de bestandigheyt der selve gheensints en konde twijfelen: ja sy wiert hier door alleen ghenoechsaemelijck bevestight inde volle belijdenisse van ons Heyligh Catholijck Rooms Gheloof. Haere woorden dienen hier uytgedrukt, die sy by de voorgaende verwoeght, ende zijn dese.

Alen waerder gheen Schrifure, noch gheen uytwendigh teeken van ons waerachtigh Geloof: soo gevoele ick nochtans in my, uyt Godt, soodaenige versekerheyt, dat'er geene saligheyt in eenigh ander Geloof te vinden is, dan inde Roomsche Catholijcke Kercke: Dat ick my daer voor wil laeten verscheuren van de wilde beesten, ende alle tormenten onderstaen, sonder te sterven, tot den lesten dagh toe: Ende dat ter liefde, ende tot bevestinge van de eeuwige VVaerheydt, onse eenighe saligheyt: want buyten dit Geloof geene saligheyt te vinden is.

Den 22. April 1638. Misse hoorende, ende sich bereyde om de H. Communie t'ontfanghen, als den Priester het H. Sacrament op-hefte, op dat het vande omstaenders soude aenbeden worden, wiert sy door een beschouwinghe van de H. Dryvuldigheyt soo opghetoghen, dat het haer niet moghelijck en was de selve te beschrijven. Sy sagh haer selven met noch een andere ziele, die sy niet en noemt, in het heet brandende Vaderlijck herte met haeren schepper vereenight ende bevont sich inden Vader, inden Sone, ende inden omvanck van dese twee Persoonen, die den H. Gheest is, soo verloren, dat sy aldus schrijft. *Ick en soude niet kunnen gelooven, ten waere dat ick dese gratie soodadelyck beproeft hadde, dat dien grooten ongemeten Godt, soo naer tot een ziele komt, die noch is in dit sterffelyck lichaem: Ende dat een kranck lichaem sulckx kan verdragen, sonder dat ziele ende lichaem van malckanderen scheyden. VWat vreughden moeten de salige in den Hemel in Godt genieten! nae-de-mael een ziele al hier soo overvloedige gratien ontfanght? Ick moet hier van stom blijven.*

Uyt dese klaere ende beduydelijcke kennisse van de dry goddelijcke Persoonen in't besonder, die haer soo

dickwils ende soo uytdruckelijck voorghestelt wiert, blijkt de reden door de welcke, sy beweeght ende ghetrocken wiert, om de dry goddelijcke Persoonen in't besonder t'aenbidden, t welck sy soo vele jaeren ghedaen heeft.

II. CAPITTEL.

Liefde tot Godt.

Ick verdeele dese liefde van de voorgaende: Niet om dat de liefde tot de H. Dryvuldigheyt, een andere liefde is, als de liefde tot Godt: maer om dat de liefde van de welcke wy in't voorgaende Capittel gesproken hebben, uytdruckelijck tot elcken Persoon in't besonder ghestiert wort: Ende dese liefde, niet de Persoonen, maer de nature Godts voor opzicht heeft, oft eenighen Persoon in't besonder, ghelijcken dese liefde, ghemeynlijk oeffent, ten opzicht vanden tweeden Persoon, die ons geweerdicht heeft te verlossen.

§. I. Haer bereytselen tot dese liefde.

Een ziele die Godt vierighlijck soeckt, sal hem vinden: Ende die oprechtelijck naer dese liefde verlanght, sal van de selve vervult worden. Godt keert sich tot den mensch, als den mensch sich door de gratie tot Godt keert: Ende hoe desen inkeer van onsen t'weghe grooter is; hoe den wederkeer van Godt oock milder ende grooter sal wesen. De grootheydt van desen inkeer tot Godt kan men bespeuren, uyt de neerstigheyt inde kleynste sonden te schou-

schouwen ; uyt de sorghe van alle sijn wercken tot Godt te stieren ; uyt de versaekinghe van sijn selven ende haet van sijn lichaem ; uyt den yver der zielen , uyt den dorst der volmaecktheyt ; uyt d'onversaede-lijke begheerte om Godt vierighlijck te beminnen ; ende uyt andere dierghelijcke merck-teekenen. Want dit als brant-stocken zijn om inde ziele dit vier t'ontsteken , ende te vermeerderen.

Hoe seer heeft *Agnes* oock de minste sonden gheschouwt , hoe bitterlijck die beweent , hoe vreedelijck die bestraft in haer lichaem ? Hoe neerstigh is sy gheweest om Godt altijd voor ooghen te hebben , ende alle haere wercken , woorden , ende ghepeysen tot dese noort-sterre te stieren ? Hoe onvermoeyelijck was sy om de zielen tot Godt te brenghen ? Hoe begheerigh om altijd in deughden te voorde- ren , ende gantschelijck in Godts liefde te blaecken ?

Was sy in eenighe sonde , oft schijn van sonde ghe- vallen , sy en was in haer ghemoet niet gherust , voor dat sy vergiffenisse van de selve bekomen hadde : Een gheschiedenisse sal ons dit goet maecken. Twee Raets- heeren waeren tot haer huys ghekomen , om af te vraeghen wat oordeel sy hadde van eenen persoon : *Agnes* bekende rechtsinnelijck 't ghene sy wiste : maer ghemerckt dat in dese ghetuyghenisse eenighe fouten van desen persoon vermelt wierden , hadde hier over naer 't vertreck van dese Raets-heeren soo groot ghe- voelen , ende wiert in haer ghemoet soo beswaert , dat sy niet en wiste waer sich laeten , om Godts ooghen t'ontgaen : Meynde van droefheydt te beswijc- ken : Gonck terstont naer de Kercke op't Munster : Al waer sy haer sondige ooghen niet en derfde op- slaen
naer :

naer den Autaer. Sy verdiende, soo haer docht, dat Godt almachtigh om dit misdaet alle straffen aen 't landt soude toe-senden: viel met neder-gheslaeghen ooghen plat ter aerde voor den thron Godts, door de voorspraecke van alle de Heylighen bermhertigheyt ende ghenae de versoeckende, ende biddende om over haere sonden alleen gestraft te worden, sonder dat haeren naesten mede-deelen soude van haer verdiende boete. Aldus ter aerde liggende, hoorde in 't binnenste haerder ziele dese woorden. *Staet op, uwe sonden zyn u vergeven.* Voelde sich te saemen met Godt vereenight, ende vande groote zee der Godtheyt omringhelt: maer dies niet tegenstaende gongh daer nae tot haeren Bicht-vader om ootmoedelijck haer schult te belijden.

Hoe verre dat sy inde Goddelijcke liefde vervoorderde, sy was altijt in haer gevoelen bloot van deughden, ende van alle goet: Want haere vierige wenschen waeren, altijt meer en meer in dese liefde te blaecken, ende hoe seer sy vervoordert was, en scheen noyt te beghinnen naer behoorte. Ontrent het begin als sy te Ruremonde quam, schreef sy aldus: *Ick was seer beschaemt in mijn selven, my soo ellendigh siende, soo naeckt en bloot van alle deughden: maer ghevoelde in my eenen stercken treck tot Godt, om ten lesten alle deughden 't sijnder liefde te oeffenen. Van desen tijdt scheen ick niet te gaen, noch te loopen, maer te vliegghen tot Godt. Ick gaf lichaem ende ziele ten besten, om een saecke te bekomen, daer het al in te vinden is. Desen treck, die my voort dreef, was soo groot, dat ick mijn selven niet wederhouden konde. De begeerte van lijf-kastijdinghen was meerder. Ick verkreegh oorlof om een ketene aen mijn lijf te draegghen, met stekende pinnen,*

pinnen, ende om tusschen dagh ende nacht dry disciplinen te doen. In dese pijnen sagh ick my niet aen, maer mijnen Bruydegom, staende aen de Colonne van sijn geesselinghe. Door dit aensien gongh ick my dickwils te buyten, meer doende dan my geoorloft was. Want siende de geesselinghe van mijnen Bruydegom, die hy uyt liefde tot my onderstaen heeft, wiert ick ontsteken inde selve begeerte, om liefde voor liefde te geven. Eylaes die ick gaf was seer ongelijck: maer hadde ick meer kunnen doen ter liefde van hem, die sijn selven aldus voor my gegheven heeft, soud'et gedaen hebben. Ick wenschte hondert duysent millioenen lichaemen te geven, ende dan en soud'et noch niet zijn ten opsicht van dien grooten Godt: maer't was een genegentheyd, om ten minsten eenighe liefde te bewijzen. Soo was haer ziele vlammende naer haeren Godt.

Haer voordere bereydinghen tot dese brandende liefde, magh ick hier over slaen: gemerckt dat sy, of geseyt zijn, of op haer eyghen plaectse noch sullen geseyt worden.

§. 2. Over-een-kominghe tusschen haeren Wille
ende den Wille Godts.

Die malkanderen beminnen zijn van wille vereenight. Agnes en begheerde niet, als in alles den wille Godts te volbrenghe, ende pleeghe te segghen. *Ick en wille niet als Godts wille: Want hy is mijnen, ende ick ben de sijne.*

Sy beklaeghe dat-men menschen vint, die iet anders soecken als de voet-stappen Christi, ende sijn wel behaeghen te volghen: *Och arme schepselkens, seght sy, hoe verblint zijn wy, eenen anderen wegh ingaende, als onsen Saligh-maecker inghegaen is. Och blinde zielen! Wat*

Z

ncer-

neerſtigheyt doet-men, om ſijn eyghen ſelven te ſoecken :
 Ende dat door 't opſtoken van 't helsch ſerpent. Och dat
 wy ſoo weynigh paſſen op Godts wel behaeghen.

De vreeſe van eenigh ongeval, of het ongeval
 ſelf, en ſtoorde haer gheenſints. Wiert den uytwen-
 digen menſch met eenigh droef ghevaer, pijnen ſieck-
 ten, opſpraecken, of andersins gheſtoort : Den in-
 wendighe menſch bleef in kalmte, ende met Godt
 vereenight. Ende op dat deſe ghelijckvormigheyt al-
 tijdt ſoude beſtandigh weſen, gonck ſy dick wils tot de
 plaetſen daer de H. Maghet beſonderlingh ghe-eert
 wort, ende verſocht aldaer haeren byſtant, om in't
 volbrenghe van den wille Godts altijt ſtantvaſtigh te
 blijven.

Terwijlen ſy met Godt vriendelijck handelde quam
 haer eens levendigh te voren, dat Godt aen den duy-
 vel macht gegeven hadde, om haer daedelijck nae de
 helle te voeren. Sy gaf haer terſtont over, om vol-
 ghens den wille Godts nae de helle vervoert te wor-
 den, mits dat ſijn liefde haer ſoude by-blijven. VVaer
 toe en was deſe ziele niet bereet, om den wille vol-
 komentlijck te volbrenghe, die oock bereet was naer
 de helle te verſincken, als het Godt ſoude willen? Hae-
 re eere was Christus, haere vreught ende blyſchap was
 Christus, alle haer begheerte was den wille Christi te
 volghen ende te volbrenghe : ſy was bereet voor al-
 tijt het goddelijck aenſchijn te derven ende voor alle
 eeuwigheydt de tormenten der helle te lijden, hadde
 ſy door eenen winck verſtaen, dat dit Godts wille
 was.

§. 3. Hoe Agnes sich gekeert heeft tot Godt.

HAer herte ende alle krachten haerder ziele waeren soo by dagen als by nachten inghekeert tot haeren Beminden, inden, welcken sy alleenlijck schein te leven: Ende sy wenschte dat oock alle andere haer wercken met een heyligh opsicht tot Godt soude ghestiert worden: want het haer seer pijnighde, iemant te sien die door eenighe onghereghelde driften tot eenigh schepsel vervoert, ende van Godt afghekeert wiert. Eens bemerckt hebbende, dat iemant sonder behoorlijcke inghekeertheyt in Godt, ende met merkelijckelijcke grammoedigheydt de suyveringhe van haeren huys-raet besorghde, schreef sy aen haeren Biecht-vader aldus. *O dat wy soo luttel letten op het suyveren onser ziele, die onvergancelijck is, ende eeuwelijck moet leven? Al wat hier beneden is, moet vergaen: O dat wy soo onbedachtelijck aen dese dinghen hanghen, ende ons door dese aenkleventheynt in perijckel stellen, van te vallen inde eeuwighe doot. Mijn herte pijnicht my als ick dit sie. O blintheyt over blintheyt! VVaer van ons, Godt bevrijden wille.*

Hier uyt blijkt hoe dat Agnes haer wercken tot Godt ghestiert heeft, als sy soo seer ghepijnicht wiert door dierghelijcke ghebreken, die sy in haeren naesten bemerckte.

Haer ghestaedighe inghekeertheyt in Godt en kan ick niet bequaemelijcker voorstellen, als met de volghende woorden, die sy twee jaeren voor haer afsterven uyt last van haeren Biecht-vader gheschreven heeft. Den welcken niet te vrede zijnde met het ghene sy daeghelijckx aenteekende, haer belast heeft een

seer beduydelijcke ende wijd-loopende verklaeringhe te schrijven, nopende haer gheduerighe inghekeert- heyt in Godt, ende nopende den gront van dese inghekeertheydt: om volle kennisse te hebben, of hier mede gheen bedrogh des vyants vermenght was; ghemerckt dat hy iet wonders des aengaende bemerckte. Sy schrijft aldus.

Voor al ben ick uwe gratie versoekende, o Heere, door de Moeder Godts, in Godt almachtigh, om te kunnen te geven, dat uwe Majesteyt door sijnen dienaer van my versoekt: te weten, op wat maniere ick my bevinde, om alle daeghen ende oogenblicken meer ende meer in te gaen in Godt, in't binnenste mijnder ziele, daer Godt sijn alder eygenste besittinghe heeft, ende daer mijn ziele met hem inder waerheyt als in eenen hemelis. Dat Godt voorder gelieft heeft aen dit sijn alderonweerdighste instrument te kennen te geven, sal ick daer laeten: maer wil door Godts gratie, volgens't bevel van K. B. van dien tijdt beginnen, als my dit by blijvende ende voortgaende inwendigh licht, van Godt self, door sijn eygen by blijvende woorden, vergunt ende ingestort is.

'T is, soo ick meyne, tusschen i welf ende dertien jaeren geleden, dat ick my door eenigh gesegh seer benauwt vont: want men seyde, dat inde stadt een Heylighe Dochter was, ende dat ick dese Heylige was. Ick noch swack in't verduwen van sulcke spijsse, al hadde ick kennisse dat alle gratien van Godt komen, ende door hem alle goet ons toe gebrocht wort, ende alle eere hem alleen toekomt; mits dat dese kennisse noch duyster ende onvolmaeckt was, en konde dit ghesegh niet liyden. Oversulckx hadde voor ghenomen ter oorsaecke van dusdanige woorden, uyt dese stadt te ruymen, ende naer een onbekende wooninge te vertrecken: want ick liever hadde te sterwen, als dese achtbaerheyt te verdraeghen.

Dis

Dit besloten hebbende, viel my inden sin, voor mijn ver-
treck my te wapenen, met mijnen Heere, Schepper ende Ver-
losser door de H. Communie: ende van hem te versoeken,
dat hem soude gelieven my te leyden, ende te stieren, daer't
hem soude aengenaem wesen, ende daer't my door sijn gratie
het salighste was. Dit betrouwde ick vastelijck.

Den volghenden dagh, naer dat ick het H. Sacrament
ontfanghen hadde, my voeghende aen de voeten van mij-
nen Salighmaecker, die in my Sacramentelyck was rusten-
de, ende met hem handelende van myn ver treck, gevoelde
ick, dat hy in't binnenste mijnder ziele tot my sprack dese
woorden: En vrees niet: blijft hier. Ick ben in u: ende sal
altijdt in u blijven.

Door dese woorden was ick soo gestelt dat ick niet en wiste,
hoe ick 't hadde. Van dien tijdt af, voelde ick in my een
meerder uytwerckinghe van liefde tot Godt, ende mijnen
naesten, als te voren; ende grooter geneghentheydt om de
deughden te volghen, ende te versaecken al wat strydigh is
teghen Godt.

Ick verstont oock te saemen op wat maniere ick de deugh-
den aenvatten ende oeffenen soude: als of Godt my met de
handt nam, ende aentrock. Desen treck is altemer soo sterck
geweest, dat het niet mogelijk en was my te wederhouden:
ende is tot desen ooghenblick noch wonderlijcker dan te vo-
ren, in een overgietinghe van inwendighe dronckenschap,
waer van ick niet spreken kan.

Maer cer-men hier toe komt, soo is de Ziele menigen bergh
op ende af gegaen, door distels ende doornen: ende moet ve-
le inwendighe ende uytwendighe benautheden uyt staen, soo
naer ziele als naer lichaem. Want V. E. en alle man moet we-
ten, dat men in desen wegh niet altijdt honingh smaect:
maer dat aen de ziele wel yser ende stael wordt voor-ghestelt.

om te knauwen, in alle verlaetenheit, soo van boven als van beneden: die niet dese harde spijse sich alsdan onderhouden moet.

Vaer nyt volght, dat de ziele hier door gesuyvert ende bequaemer wordt om meerdere gratien t'ontfangen, tot Godt te naerderen, ende op te wassen. Gelyck eenen boom, die voor eerst sich in d'aerde met de wortelen vast hecht: want als hy sonder dat, inden wasdom sou voorderen, ende met vruchten gelaeden worden, soude neder-vallen. Ende gelyck de vruchten vanden boom, door de straeten der sonne smaeckelyck worden: soo gaet het oock met de ziele.

Eer dat onse zielen inden wasdom der deughden op-gaen, ende vruchten draeghen: moet'er nootsaeckelyck een diep ende wijd fundament van oormoedigheit gestelt worden, ende dat meeren meer, naer elke gratie die sy ontfanght. Ende souden dese vruchten aen de H. Drijvuldigheit smaeckelyck worden, soo moet den Goddelijcken sonne-schijn daer op vallen: ende moeten door den heeten brandt der Godaelijcke liefde gekockt ende geconsijt worden, in't heet brandende Vaderlyck herte. Soo worden sy aen Godt ende alle Heyligen smaeckelyck: ende geven hier in desen tijdt, ende hier naemaels, eenen wonderlijcken geur. Vaer van ick moet swijgen. Soo swemt de ziele, ende verliest sich in dese groote ende verbreyde zee, ende, vindt dat ick niet en kan te kennen gheven: ende wordt aldus van Godt overgoten, ende als een met Godt; soo dat sy in dien tijdt, anders niet en siet, anders niet en weet, anders niet en voelt, dan Godt alleen.

Welcke gratien altemet soo groot zijn, dat het lichaem, aen't welck dese gratien eenighsins mede ghedeelt worden, te swack is, om sulcks te verdraeghen: soo dat het dickwils daer van moet te bedde ligghen.

Vanderlijck is Godt in sijn goetheyt, die ons soo krancke

crea-

creaturkens met sijn gratie ende voorsmaeck des Hemels voor-komt: om dat wy soo kranck sijn, ende niet goets in ons hebben, noch van ons selven vermoghen. Daerom geeft hy ons Boven-natuerlycke hulpe ende kracht, die de natuere boven haer selven verheft.

Ick alderonweerdighste bevinde my geduerighlijck, gaende ende staende, op sulcke maniere inde teghenwoordigheyt Godts, als of ick in hem besloten, ende met hem allen waere. Als ick eenighe uytwendighe dinghen voor hebbe, of met iemandt moet handelen, gevoele my met Godt omringhelt, ende hebbe mijn ooghe op hem gevestight, ende leere hier door, wat ick doen of laeten, spreken of swijghen moet. Ende als ick my altemet wat te verre uyt-keere 't sy in spreken 't sy in 't uytwendigh werck, soo wordt mijn ziele als met een woelen verduystert: dat ghewaer wordende, neme mijnentoevlucht tot de Moeder Godts, om door haer voorspraecke wederom genaedelijck van Godt belommert te worden. Dese verduysteringhe heeft in my somwijlen een ure, of een half ure geduert, oock wel eenen halven dagh maer niet meer.

Voorts bevinde ick my in dit licht in't gaen, in't staen, in't wvercken, in't spreken: ende dat met soo smaeckelijcke liefde, die uyt dat binneste op komt, ende sich in heel de ziele verdeelt, dat oock den ondersten mensch met soo groote vreughden vervult wort, dat dese by gheen vreughden deser wereldt te vergelijcken zijn. Ende dit is allen ooghenblick te doen soodick wils als ick my inden grondt tot Godt keere.

Ick wil hier by voeghen wat desen gront is. 't is het aensien van mijnen Niet, ende onweerdigheyt: Want hier in is het al geleghen. Als ick my tot den afgront van mijn onweerdigheyt keere, op den selven ooghenblick worde ick soo opgetrocken tot Godt, dat ick my al-te-met nauwelijckx kan houden, van dese ingekeertheyt aen d'ooogen der menschen kenbaer

baer te maecten. Ia't alder-ghenuchelyckste dat my dese inkeeringhe by-brenghet, is, dat ick sie dat desen afgront, het diepste der helle onder de voeten van Lucifer, mijn eyghen plaetse is, die my toe-komt.

In alles, daer eenigen lof, of iet menschelyckx aen ghelegghen is, of in al wat mach voor-vallen, bevinde ick my door dese geduerighe oeffeninge onder de voeten van Lucifer: Ende sie daer teghen dat opstaende goddelijck Licht, dat my beweeght om Godt almachtigh eere ende glorie van alles te geven, ende dat my niet anders toe-komt, dan veracht, versmaet, onbekent, ende verstoeten te worden. Waer door ick bereyct ben, tot den diepsten afgront der helle te sincken, ende dien te verdraeghen, met de selvc liefde, door de welcke ick dat in mijn selven gevoele. Door dese begeerten ben ick als droneken ende over-droncken in Godt.

Als ick naer de Communie gaen, soo stelle ick my op die voorgaende plaetse inde helle met een insien, dat Godt my genaedigh wille wesen: Ende verwachtē Godts inkomste in my als sijn eygen. O ick en kan dit niet uytbrenghen, wat hier uyt volghet. 'T is een eeuwiggh leven, dat hier begint, ende eeuwelijck dueren sal.

Als ick sie, dat den duyvel van eyghen glorie aenkomt, vluchte ick terstont naer mijn plaetse, het diepste der helle: soo en derft hy niet by komen. Ende gevoele my terstont omcinghelt van de goddelijcke ghenade, die my beschermt van alle quaet.

De voorseyde plaetse, in't diepste der helle, houde ick voor mijn eyghen: Ende gevoele in my, dat geen andere my toe-komt. Wort my een andere gegeven, dat is alleen de goetheyt Godts over my: waer van hy sijns selfs eeuwigghen lof moet blijven.

In dese verdiepinghe meer ende meer, in desen afgront
der

der helle, ben ick nacht ende dagh, gaende, staende, werckende, biddende. Ende bewinde my hier alrijt in die onthelsinge Godts als droncken: Ende dat met soo groote vreught mijnder ziele, dat ick 't niet kan uyt-spreken. Soo dat ick hoorende, niet en hoore, siende, niet en sie: al is't dat'er veel geruchts ontrent my is. Ia al gonck'er veel geschuts beneffens my gelijkelijck los, dat en soude my niet verstroyen. VVant al is't dat ick dat hoore: 't inwendigh in-blijven en wort my niet ontnomen.

Ick hebbe dick wils by mijn selven gedacht, of sulcke stilte ende vereeninge eender ziele met Godt, wel mach vergheleken worden, by 't opimmeren van Salomons Tempel daer soo veel aerbeyders van alle slagh elck in sijn werck waeren, ende nochtans gheen gerucht maecken, ghelijck haer ampt mede brenghet. Misschien was'er gerucht, maer ten wiert van niemant gehoort. Hoe dat is, of niet, ick voele de gratie Godts, die my sonder uytwendige stooringe aendrijft: Ende dat met soo groote blyschap, dat ick niet en wete hoe ick ben: Maer gevoele my daer in, als in eenen Hemel: Naementlijck als ick my op de Communie-banck bewinde, of daer henen trecke. Daer ick nochtans groote vreesse gevoele, om my in Godts tegenwoordicheyt aldaer te stellen: Daer dien grooten Godt, met al wat in hem besloten is, in my komt herbergen.

Dit insiende, wort gantsch mijn lichaem ontstelt: Ende gae al bevende daer nae toe. Ende hier is't dat ick noch dieper insincke in mijnen Niet, ende in d'onthelsinge Godts: soo dat ick niet en wete waer ick gaen.

Als ick Godt ontfangen hebbe, blijve ick in hem, ende in den selven voorgenoemden gront: Insiende, wie ick ben, ende wie dien gast is, die ick gelogeert hebbe: te weten Godt. Ick moet hier voorder van swijgen.

Dit insien van mijnen Niet, ende van de plaetse der helle,

die ick verdiene, heb' ick van't beginfel mijnder bekeer-
ghe gheoeffent, sonder dat my iemant dat ick wete, daer van
onderwesen heeft, dan Godt alleen. Die ick door sijn gratie,
hier in gevolght hebbe: Ende my sijn handt, soo ick hope,
tot het eynde mijns levens niet ontrecken sal, maer dieper
ende dieper in-leyden in mijn vernietinge.

Och dat alle de gene die desen wech leeren ende begrijpen,
sonder ophouden neder sackten in haeren Niet? Dan soude
Godts gratie waerachtelyck in die zielen geboren worden.
Och den mensch en heeft van sijn selven niet: 't is al van
Godt: groot ende kleyn komt van hem: Ende van ons niet,
dan dat wy de verderffnisse zyn van alle goet, soo inwendich
als uytwendich.

Dat my dit noyt uyt mijn herte en gaet. Daerom bid' ick
altijt, dat ick mijn inwendige ooghe hier op mach gevesticht
houden: Want wy altijt tot quaet genegen zyn.

Wy moeten wel lettē dat wy alle neerstigheyt doen om ons
selven te kennen, ende om te weten wat den gront van onse
meyninge, liefde, ende alle onse neerstigheyt is: Of daer niet
onreyns mede gemengelt is: Op dat wy aen geene onreynig-
heyt eenige plaetse, ofte wasdom gheven. Want onsen gront
moet enckelijck Godt zyn: Ende 't opsicht van ons spreken,
geselschap, kleederen, alle onse wercken en meynigen, Godt
alleen. Vinden wy iet anders, dat wy terstont daer mede naer
Godt loopen, ons hier over schuldigh kennen, onsen noot klae-
gen, met eenen inwendigen inkeer in Godt, ende met een
neder sinckinge over onse gebreken.

Soo moeten wy ons verootmoedigen, ende vernederen voor
de vouten Godts, ende van sijnen Stadt-houder: Want hoe
wy ons meer vernederen, hoe wy meer sullen verheven wor-
den. In dese valleje wast d'ootmoedigheyt, sachtmoedigheyt,
lijdsaemheyt, ende andere deughden. Dit is den rechten en-
de

de Waerachtighen wegh. Die desen wegh niet en gaen, die dolen. In desen gront is eyghentlijck Godt.

Hier van en kan ick niet meer segghen: geve my in alles onder, ende en soecke niet anders, dan eenvoudelijck onghe-sien, onbekent, ongheacht, ende aen Godt alleen bekent te wesen. Ick betrouwe in Godt, die my door sijn goetheyt in gheen dolinghe sal laeten vallen.

Ick bekenne, dat het noodigh is, een nauw toetsicht op vrouwen te hebben: Want den vyant seer listigh is. Maer ick oordeele, dat soo lanck als iemant sich inde voorschreven plaetse van vernietinghe, in't diepste der helle stelt, hoe langher hoe dieper, niet te vreesen heeft van grooten val. Maer als wy door de kranckheyt van onse bedorven natuere ons af keeren van onse vernederinghe, alsdan sijn wy in perijckel van vallen.

Daerom is't dat wy alle daeghen onses levens in groote vreesse staen, ende moeten inde liefde Godts onses Bruydegoms voorderen: Ende dat door de voorspraecke van onser aller Moeder, Moeder der genaede: op dat wy door haer tusschenspreken staende blijven: Ende voortgaende in onse vernietinghe, in dien ongrondeerlijcken afgront van onsen Niet, moghen kennen ende sien, dat wy van ons selven niet zijn, ende alle eere Godt alleen toekomt.

§. 4. Hoe Godt sich ghekeert heeft tot Agnes.

Godt en heeft niet ontbroken sijn weder-liefde te bethoonen aen soo Godt-minnende ziele: want hy teer dickwils, ja gheduerighlijck, behalven 't by-blijvende licht, van 't welck nu ghesproken is, met onuytsprekelijcke merckteekenen van sijn teghenwoordigheyt ende liefde in haer herte sijn woon-plaetse nam, als in sijn eyghen besittinghe ghelijck-men ee-

nighsints nyt het voorgaende verhael bemercken kan ende noch klaerder sal mercken.

Sy hoorde menighvuldighlijck sijn goddelijcke inspraecken; sy kreegh kennisse van heymelijcke ende verholen saecken; sy wiert van toekomende uytval- len ghewaerschouwt; haer ziele was ghestaedighlijck vervult van den voorsmaeck der hemelsche wellu- sten.

Dese dinghen gaf sy aen den Biecht-vader te ken- nen soo veel als sy konde, om hem ghehoorsaem te zijn; maer en vont gheen woorden, ja gheen ghelijc- kenissen in al wat de werelt besit, om eenighsints dese goddelijcke minne-treken te beschrijven. *Och hier van is veel te seggen, schrijft sy: VVondere over wondere dingen die aen desen vvorm der aerde gheschiet zijn, ende ick d'onvveerdighste ghesmaeckt hebbe.*

Soodanighe jonsten zijn haer daeghelijckx vele jae- ren gheschiet, die niet alleenlijck haer ziele vervulden van een hemelschen troost, maer oock tot het lichaem verspreyt wierden, soo dat alle haer litmaeten hier van mede deelden ende haer lichaem door dese hemelsche treckinghen menighmael boven d'aerde opgheheven wiert. Sy wiert soo krachtighlijck van Godt tot sijn liefde inghenomen dat sy somwijlen door den over- vloet van desen treck in perijckel van sterven geweest is, ende achterdencken hadde dat sy van gheene an- dere sieckte, als van dit soet ghewelt soude sterven.

De gratien noemt sy, *een overvloedigheyt, een zee der Godtheyt, en ombelsinge; een geestelijcke dronckenschap:* Sy en kan gheen woorden vinden om dese dinghen te bedieden.

Haere vereeninghen duerden heele daeghen ende nach-

nachten, die alfdan schier eenen ooghenblick schein-
nen te wesen: *VWant in dese gesteltenisse oock vele jaeren,
eenen ooghenblick schijnen te zijn,* soo sy seght. Wat is't
wonder dat foodaenighe ziele dickwils uyt riep: *Wie
sal my verlossen van den kercker des lichaems?*

Door de menighvuldigheydt ende verheventheydt
van dese onverdiende gemeynschap met Godt, wiert
haer ootmoedigh herte, ter oorfaecke van haer groo-
te onweerdigheydt, somwijlen gedreven, om aen dier-
gelijcke jonsten te wederstaen, ende de selve met alle
haer vermoghen te beletten: *maer Godt was Meester,*
seght sy, ende desen wederstandt sonder baet. Ja sy
wierdt alfdan van Godt berispt, ende onderwesen, dat
haer toe-stont dese Goddelijcke miltheydt gewilligh-
lijck t'ontfanghen, ende oock in dese gevallen met de
H. Maeghet moest segghen, *Siet de dienst-maeght des
Heere, my geschiede naer u vvoordt.*

'T is onnoodigh de Goddelijcke jonsten die sy geno-
ten heeft hier in't besonder aen te wijsen: *VWant heel
desen Boeck daer van vervult is.*

*S. 7. Dickwils sieck zijnde vande overgrootte jonsten die sy
van Godt ontfongh, wordt versterckt, om sonder krenc-
kinghe der ghesontheit, noch grootere jonsten
t'ontfanghen.*

SY lagh seer dickwils heele daghen te bedde, van
geen andere sieckte bevanghen zijnde, als van on-
macht, die haer lichaem behiel door de innighe ghe-
meynschap met haeren Beminden: want de krachten
haers lichaems onbestandigh waeren, om soo seldsae-
me mede-deelinghen der Godtheydt te verdraeghen.
Het heeft. dan Godt ghelieft dese swaerheydt des lic-
haems.

haems te verstercken, om de voorighe gāven, ende noch meerdere, van hem t'ontfanghen, sonder achterdeel van haer gesontheyt.

Op eenen Sondagh naer des Heeren Hemelvaert, wiert sy by nacht vanden hemel verwitticht, dat sy voortāen noyt en soude sieck worden al-hoe-wel sy even mildelijck diergelijcke, ja noch meerdere gratien soude genieten.

Dese waerschouwinghe wiert haer met soodaenighe ingetogentheyt gegheven, dat sy voor desen, diergelijcke jonsten ghenoten hebbende, ghenootsaect gheweest was op haer bedde te rusten, maer alsdan en voelde haer lichaem geene machteloosheyt: waer door de waerheyt van dese openbaeringe begoft bevestight te worden. My is ombekent, op wat jaer dit gheschiet is: maer volghens den draet van haer schriften moet het meer als thien jaeren voor haere doot gheschiet zijn.

Korts daer nae, wederom inde Goddelijcke liefde verslonden zijnde, verstont sy de bevestighe vande voorseyde inspraecke met dese woorden: *De gratien die ghy van my ontfanghen sult, oock gaende en staende, en sullen voortāen nve ghesontheyt niet beschaedighen.* Ende inder daet is sy van desen tijdt van diergelijcke verzwackinghen bevrijdt geweest, al was't dat diergelijcke ende verhevender jonsten haer menighvuldigher toe-vielen, oock op de straeten, ende in't by-wesen van andere.

Op een andere plaetse schrijft sy aldus. *Dat my te vooren slauw ende sieck maeckte, is nu mijn medecijne ende sterckie. Door de pīnen self, die ick alderonweerdighste door de loutere Goddelijcke goetheyt gheniete, worde ick*
kloec-

kloeckerende wromer : schijne daer in te groeyen ende vet te worden : schijne voort te vliegghen daer't de Goddelijcke Majesteyt beliest.

§. 6. VVaerom soo luttel menschen tot dese ghemeynschap met Godt geraecken.

GElijck *Agnes* seer groote liefde droegh tot haeren naesten, soo wenschte sy grootelijcks, dat vele zielen de voor-gemelde jonsten vanden Heere ghenieten souden: ende beklaeghde, datter soo luttel gevonden worden, die den aerbeydt willen aen-nemen, den welcken noodigh is om daer toe te komen. Dit wiert haer met een vermaeckelijcke verbeeldinghe te kennen gegheven in 't eynde van Julius 1637. Sy sagh alsdan onsen Salighmaecker sijn selven stellende als een roose tusschen een doorne haeghe. Dese roose was seer liefelijck van reuck, die soo jeughdigh ende soo sterck was, dat d'omligghende velden van desen aengenaemen reuck vervult waeren, ende al wat op de velden ghesaeyt stont, groeyde seer gulfighlijck door desen soeten geur. Sy sagh vele menschen voor-by dese velden passeren, de welcke niet-teghenstaende dat sy dese roose roken ende saeghen, nochtans gheen en lust hadden om die te plucken, ende dat uyt vreesse van sich aen de doornen te quetsen, die dese roose omcینگelden. Sy sagh'er nochtans sommige, maer weynige, die door desen soeten geur aen-gelockt, ende door de weerdigheyt van dese roose, die hun bekend was, verweckt wesende, kloeckmoedelijck sich begaven om de roose te plucken. Naer de beschrijvinghe van dese verbeeldinghe, seght sy : *Soo gaet het met de menschen deser werltdt. Het meeste-deel sचेpt vermaeck inden soe-*

ten.

*Leven vande weerdighe
ten geur van dese roose, dat is, in onsen Salighmaecker, voor
soo veel als sy deelachtigh moghen zijn van sijn vreughden
ende genuchten, ende wenschen met hem den Hemel te be-
sitten. Maer men vint'er seer weynighe, die de doorne hae-
ghe, dat is, den vvegh des lydens willen door-breken, om
niet alleenelyck sijnen geur maer hem self te besitten, die
door het lijdens gesocht, gevonden, ende ghenoten moet wor-
den. Eer dat een ziele Godt smaecten ende besitten kan,
moet'er pijnelyckheit van stekende doornen, door verster-
vinghe der natuere ende des lydens voor gaen.*

III. CAPITTEL.

Liefde tot het Hooghweerdigh H. Sacrament des Antaers.

Hier valt veel te segghen: want ick aengaende
haere liefde tot dit Hooghweerdigh mysterie, en-
de de weder-liefde van Christus, soo seldlaeme ende
soo ghedenckweerdighe stucken in haer schriften be-
vinde, als in weynighe levens van Heylighen ghelesen
worden.

*§. 1. Christus openbaert haer inde Misse, offerende dit
Sacrificie aen sijnen Vader.*

IN't beginsel als sy te Ruremonde ghekoimen was,
Misse hoorende inde Kercke der Societeyt, sagh sy
Christus ten halven lijf boven den kelck, die met een
bly ghelaet, ende met eenen vriendelijcken toe-lach
haer aensende, in deser voegen toe-sprack. *Ick offere my
op desen Antaer, door de handen des Priesters, voor u, ende
voor alle menschen, tot een offerande van danckbaerheit*
en-

ende versoeninghe, gelijk ick my aen mijnen hemelschen Vader in mijn passie gheoffert hebbe op den Altaer des Kruys.

Dese gheschiedenisse heeft in haer verstant een seer levendigh ende grondigh gheloof ingheprint, van de onbloedighe offerande die den Sone Godts met den Priester daegelijckx opdraecht aen sijnen hemelschen Vader; ende een seer groote weerderinghe van sijn liefde tot ons, door de welcke hy beweegt is gheweest, om dit goddelijck Sacrificie in te stellen, 't ghene daghelijckx op soo veele plaetsen door den Salighmaecker self aen den hemelschen Vader opghedraeghen wort, ende tot het eynde des werelts opghedraeghen sal worden. Van desen tijdt heeft sy met meerdere vierigheyt ende nederigheyt, met een vromer gheloof, met een brandigher liefde, daeghelijckx inde H. Misse teghenwoordigh gheweest: sich alsdan onderhoudende, soo met het bloedigh, als met het onbloedigh Sacrificie des Salighmaeckers. Sy besluyt dit verhael met dese woorden. *Wat liefde draecht Godt almachtigh tot ons? Godt is de liefde, die altijd brandende is: Ende wilt dat wy door hem brandende sullen worden. Ontsteckt ô Heere onse herten: Ende en laet dat vier uwer liefde nimmermeer in ons uytgaen.*

§. 2. *Soete invallen door 't aensien van een Remonstrantie.*

Ick en kan dese gheschiedenisse niet beter beschrijven als met haer eyghen woorden, die seer aerdigh ende bevallijck sijn: Sy schrijft aldus.

Den vierden Junius 1638. s'avonts inde Hooft-kercke, onder 't Lof van 't Alderheylighste Sacrament ghebenedijt, terwijlen den Priester onsen Salighmaecker verthoonde, tusschen het singhen, Ecce panis Angelorum, ick d'alder-

Bb

onwee-

onweerdigste van alle, hebbe my verstout mijn ooghen op te slaen, op't leven mijnder ziele; in welken ooghenblick ick my ghevoelde als omhelst in vereeninghe, in een soete dronck-maeckende liefde. In welke dronckenschap ick my verbeughde in mijnen Beminden in't Heyligh Sacrament gebenedijt, in dat fraey materiael huys van onsen Salighmaecker, te weten die Remonstrantie, die ick in langhe jaeren niet gesien hadde. Ick vraeghde: O mijnen Beminden, en is dit huys aen uwe Majesteit niet seer aengenaem? Op den selven ooghenblick gevoelde ick in my uyt onsen Salighmaecker dese antwoort: Ja, maer niet soo seer, als ick wel wenschte. Ende ick daer op: Hoe soo dat? Ende by: Om dat my dit niet toegevoeght is, met een suyvere meyninghe, die alleenlijck tot mijn eere ende glorie streckt: want die my dit toevoegen soecken in dese giften oock haer eyghen eere, ende lof by de menschen: Ende daer van hebbe ick meer misnoegen, dan genoegen. Daer op seyde ick: O Hcere, mocht ick in eenigher maniere verbeteren, dat hier ontbreckt: Of mocht ick weten wat ick doen kan, om voor uwe hooge Majesteit een suyverder Remonstrantie te bereyden: Suiverlijck tot uwe eere, sonder mijn selven oock in't minste daer in te soecken. Alsdan verthoonde sich een schoone groote verheven Remonstrantie in mijn herte: Die van soodaenighe gedaente was, dat ick die by geen dinck des werelts vergelijcken kan. Sy en was van gheen materie; maer aen eenighe materie ghelijck, als roodverwigh van couleur, met veel der hande thorentjens, ende verheven uyt wercksel, ghelijck een Remonstrantie is, ende een verheven Kruys daer op: Het glas was soo klaer-blinckende, dat het eenen gouden stoel scheen te wesen, op den welken de H. Dryvuldigheyt haer sit-plaetse genomen hadde, aldaer sich seer lieffelijck ende blijde aen alle de Heylighen verthoonende: De welke schenen een groot vermacek daer uyt

Agnes van Heilsbagh.

te scheppen. Ick voelde mede dit vermaeck, ende en kan niet segghen hoe ick 't voelde. Ick ontfonck vele inwendige kennissen, die ick niet wel segghen kan, dan soo veel als 't Godt almachtigh toe-laet. In dese openbaeringhe voelde ick in my, hoe dat soodaenigh huys van alderhande deughden door een volmaeckte liefde opgemaect wort, enckelyck tot sijn eere ende glorie, sonder daer in iet cyghens voor ons te behouden of te soecken. Dat soodaenigh huys hem aengenaemer is, oock eenen ooghenblick, als heel de werelt. Ick verstont dat het, Godts Wille is, dat elcke ziele op 't suyverste ende volmaeckteste, door d'eene deught op d'andere met de beste meyninghe ende de volkomenste liefde hem in haer herte soodaenigh huys soude bereyden: waer in hy ende alle sijn Heylighen grootelijckx hun vermaeck nemen. Hier van blijft in my een meerdere ende teerdere liefde tot Godt, soo dat ick als vliegghende ben, ende niet en wete hoe 't met my is. O Heere, om voor uwe Majesteyt een alsulcken huys in ons herte te bereyden, moet uwe Majesteyt self ende uwe gratie het bereydsel wesen, door de tusschen-spraecke van de Moeder des Alder-hooghesten.

Hoe dese Remonstrantie, die my inwendighlyck verthoont viert, in 't gheestelijck te verstaen is, sal ick qualijck konnen te kennen gheven: Dan soo veel als 't Godt almachtigh door dit sijn alder-onweerdighste instrument ghelieven sal. Voor 't eerste, door 't plat van den voet der Remonstrantie die my in mijn ziele verthoont is, verstont ick eenen wel bereyden, diepen, wijd-verbreyden gront van ootmoedigheyt, heel breet ende diep, ja soo diep, dat ick'er gheenen gront in sagh. Ick verstont oock dat dese fundamenten diep inghepaelt moeten worden, soude het nae-volghende ghebouwd daer op bliwen staen. Dit is den voet. Op de wyde ende breede des voets, volgt een opgaende steygerheyt, op de welcke alle

de nae-volghende wercken haer stantvastigheyt hebben, sonder de welcke sy niet souden staende blijven: waer door in dese gheestelijcke Remonstrantie de ghevoeghsaemheyt naer Godts Wille beteekent wiert. Want om voor Godt een vermaeckelijck huys en paradijs in onse ziele te maecten, moet door die diepe Wyd-verbreyde bereydselen van het vast ghestelt fundament der vernietinghe, onsen Wille met den Goddelijcken door een heet-brandende liefde verwoeght worden, sonder iet uyt te nemen. Vleesch ende Bloedt moet hier lanck af-ghegaen sijn: gheen sieckte, gheen verlaentheyt, niet inde werelt mach ghevreesst of ontsien worden. Al saeghen wy de helle voor ons open staen, ja al wierden wy opghepackt om daer in ghedraeghen te worden, wy moeten ons daer toe om Godt gheWilligh ende bereedt vinden, ende dat t'elcken ooghenblick. Als dusdaenighe ghevoeghsaemheyt door de voorgaende bereydinghen van ootmoedigheyt oprechtelijck in onsen gront ghelvonden wort, dan wort in onse ziele dien gouden stoel ghestelt van den besiter des selven, ende Godt almachtigh nemt sijn besittinghe in't binnenste van de ziele, die als in Godt verkeert wort, soo dat sy in desen gront niet anders siet of ghevoelt dan Godt, ende dat in een oneyndelijck licht: t welck door dat klaerschijnende glas te kennen ghegheven wort. Dit licht is de glorie, die Godt in ende door hem laet uyt schijnen, daer in sittende als eenen Koninck in sijnen throon: al waer hy sijn selven eere ende glorie gheeft, in ende door alle Heylighen, door al wat'er is, ende eenwelijck gheven sal. Dat de ziele hier somwijlen smaect, en is met gheen ghepeysen t'achterhaelen, ende dat besonderlijck als een ziele haeren Heere, Schepper, Verlosser, Salighmaecker, Sacramentelijck in desen throon ghestelt siet, die Godt self ghemaect heeft, daer sy de H. Dryvuldigheyt aensiet, kent, bemint, ende op een wonderlijcke maniere onthelst,

voor soo veel als Godt 'elcken tijt toelaet. Dit gheschiet soo levendigh, dat alle tonghen hier van moeten swijghen. Men magh vryelijck ghelooven dat dit een hemels leven is, al is de ziele noch in haer lichaem besloten. VVanneer sal dien ooghenblick naecken, om van dit lichaem ontbonden te worden om gheheelijck ende onbescheyden ghevesticht te blijven, in een eeuwich verbont van saligheyt, indien die hem al hier in den tijdt der ghenade soo tot ons vernaedert heeft door den heeten omvangh van sijn goddelijcke liefde? Dese liefde is het verguldsel van alle de wercken van dese Remonstrantie.

Als nu desen Koninck in een alsulcke ghewillighe bereyde ziele sijn besittinghe genomen heeft, soo komen hier by verscheyde werckē, op een verhevender ende Godt behaegelijcker maniere, dan te voren als dien grondt noch onsuiver was: dese ziele moet in dese wercken alle uren ende ooghenblicken meer ende meer op-gaen, waer toe haer geen licht ontbreeckt. Maer hier moet in elck werck een nauw toe-sicht op de suiverheyt der meyninghe genomen worden, ende door de voorschreven oversettinghe der ziele in Godt, moet sy met meerder liefde dan te voren in volmaecte deughden op-klimmen. Soo dat desen grooten Koninck als mede-gebooghsaem door hem selven, voor hem selven, een verciersel tot sijn besittinghe is maeckende, met uytstekende wercken van alderandere deughden. Desen opgangh in deughden wordt door de thorenijens der Remonstrantie te kennen gegheven, van welcke thorenijens 'teen hoogher als 't ander is, waer door beteekent wort, dat de Ziele niet volmaect is, soo langh als sy hier leeft, maer door suivere meyninghe meer ende meer moet op-klimmen. Waer door sy door Godts ghenade soo verre komt, dat sy uyt bitterheyt, soetigheyt; ende uyt onvrede, groote ruste ende vrede treckt, met dien, ende indien, die

in haer sijn besittinghe genomen heeft. Ende gemerckt dat inde uytwendighe Remonstrantie op 't uysterste ende 't alderhooghste een Cruys staet: soo sagh ick insgelijcks in dese innerlycke Remonstrantie, een seer schoon hoogh verheven goude Cruys. Waer door my te kennen gegeven wiert, dat in soodaenighe Ziele, door alle de voorgaende bereydselen door Godts gratie, het Cruys soo hoogh verheven is, dat dese Ziele boven alle lyden gestelt staet; soo dat het Cruys geen Cruys is: maer in het Cruys meerder blydschap, dan alle wereldsche blydschap van 't beginsel tot het eynde by-een-versaemt soude kunnen by-brengen. Daerom wort het Cruys inde Remonstrantie op d'opperste plaetse gestelt, om dat het victorieus is: alsoo wordt oock het Cruys triumphantelyck op de krachten van alsulcke ziele gestelt, alwaer sy uyt de heet-brandende droncken-maeckende liefde haers Bruydegoms vreughden schept, in 't Cruys t'ombelsen, uyt den innigen grondt sijnder genaede, uyt de plaetse daer hy sijn besittinge genomen heeft, op den gouden stoel sijnder liefde, die hy self bereyt ende gestelt heeft: soo dat het Cruys haer Alderhooghste besittinghe is in haeren Bruydegom. Heere 't is uwe Majesteyt alleenbekent, wat eenen ongrondeerlycken schat, hier onder verborghen is.

S. 3. *Verscheyde straelen uyt het H. Sacrament door de welcke Agnes de verscheyden gesteltenissen der ghemoederen kent.*

OP den Feestdagh vanden H. Franciscus ontfongh sy uyt het Hooghweerdigh Sacrament, een sonderlinghe gratie inde Kercke der Minder-Broeders: siende dat uyt de H. Hostie verscheyde straelen toegheschoten wierden tot alle de menschen, die inde Kercke waeren. Sommighe van dese straelen waeren
meer-

meerder, ende sommighe minder: ende door dese verscheydenheit kende *Agnes* de ghesteltenisse, de welke ieder een van dese menschen inwendighlijck hadde, ende hoe sy stonden met Godt. Haer eyghen woorden sal ick hier stellen.

1638. Den vierden October s'avonds, inde Kercke der Minder-Broeders, naer de Procestie, als onsen Salighmaecker in 't H. Sacrament gebenedijdt inden middensten pandt vande Kercke stont, ende d'omstaenders met opgeheven herte ingekeert waeren, om Godt lof, eere, ende dienst te bedijfen; door den hoogh-verheven Lof-sangh *Te Deum Laudamus*, ende ick de minste onder alle, mijn herte, ende alle krachten mijnder ziele in 't vaderlijck herte op-droegh, door de voorspraccke van alle de Heylighen, van Godt versocckende een besondere gratie voor ons alle, soo in 't besonder, als in 't gemeyn: sagh ick inden selven ooghenblick, soo veel straelen uyt het H. Sacrament schieten, als'er menschen tegenwoordigh waeren. Dese straelen schenen recht tot de herten toe te gaen, maer d'eene straele was grooter als d'andere, soo inde wyde, als inde breede. Sommighe waeren soo kleyn, dat ick die quaelijck sien konde: ende sommighe schenen tot het herte niet te komen, of seer weynigh. Hier was ick verwondert: in welke verwonderinghe ick uyt Godt gevoelde dese bediedenisse. De groote wyde, verbreyde uyt-vlammende straelen, die ghy siet uyt my tot dese herten toe gaen, betreekenen dat dese herten, naer de maete van dit licht wyd open staen, ende diergelijcke verbreydinghe van mijnen Goddelijcken invloed ontfinghen: dat sy blaeckende zijn in mijn liefde, die ick van gelijcken in die herten storte, om altydt met dese zielen vereenicht te blijven. Ick verstont oock, dat de ghene die mindere straelen ontfinghen, mindere liefde hadden. soo inwendighlijck als inde uytwendighe wercken tot Godt, ende

*tot den even-naesten. Soo dan die luttel ontfonghen, bemin-
den oock luttel.*

Den 13. October van 't selve jaer, sagh sy wederom eenen overvloed van klaer-blinckende straelen, uyt-schietende uyt de Remonstrantie, die inde Kercke der Societeit uyt-gestelt was; als oock uyt de H. Hostie, als dese inde Misse op-geheven wiert. Sy en weet de straelen, die sy aldan sagh, niet te vergelijken, als by de sonne die op 't hooghste wesende met d'aldermeeste hitte haer straelen tot den aerd-bodem uyt-schiet, om de vochtigheyt der aerde tot haer te trecken: Wanneer d'aerde droogh wordt, ende de vruchten aldermeest rijpen. Soo doet hier Christus, seght sy, als hy de genaedighe ende troostelijcke straelen van sijn Goddelijcke foetigheyt tot de ziele toe-schiet: Want aldan alle aerdsche geneghentheden verdrooghen, ende alle goede gheneghentheden rijper worden. Sy bekennt gheen bequaeme ghelijckenisse hier van te kunnen gheven: want dese Goddelijcke straelen, ende haere uytwerkinghen gheen ghemeynschap hebben met de lichaemelijcke.

Door 't gesicht van dat Goddelijck licht, 't welck uyt het H. Sacrament tot haer ziele, ende oock tot andere geschoten wiert, bleef sy dien dagh ende de twee volghende geheelijck ingethoghen in Godt: haer selven meer verootmoedighende ende vernietende hoe sy meerdere gaven ontfongh. *Och seght sy, waer salder voor my bequaeme plaetsse gevonden worden, die 't quaet van alle quaet ben, ende soo overvloedighe gratien van Godt ontfanghe? O goetheyt van alle goetheyt, hout u in: En laet u selven in soo boos vat niet vallen: naedemael alle schepselen, soo redelijcke, als onredelijcke beter zijn dan*

dan ick, die de vergaedinghe van alle quaet van mijn selven ben. Och in wat sonden en soude ick niet vallen, dat die goddelijcke goetheyt my niet en wederhiel door soo gheduerighen toevloet van gratien? My dunckt dat ick beswijcke: ick en weete niet waer my laeten: ick en kan mijn selven niet langher verdraeghen: om dat ick naer soo vele gratien noch soo quaet ben, ende blijve. Och wanneer sal ick my beteren? Heere dat ick noyt op en houde in Godt almachtigh door sijn H. Moeder te roepen, dat hy eenwelijck sijns selfs eeuwighen lof ende danckbaerheit blijve, voor alle sijne ghenaden.

Dit was haer ghewoonlijck ghebruyck, naer d'ontfangen gratien sich te vernederen, ende dies te meer, hoe dese gratien uytnemender waeren. Maer laet ons voortgaen in't ghene wy voor hebben.

§. 4. *Siet d'eerbiedinghe die d'Enghelen aen dit Sacrament bewijfen.*

ALs sy in't H. Sacrificie der Misse teghenwoordigh was, is't verscheyde reysen ghebeurt, dat sy met het segghen van *Sanctus* een groote menighte van Enghelen sagh, die als nederdaelden van den Hemel, ende stonden met wonderlijcke eerbiedinge voor den Autaer.

Als den tijdt der Consecratie naerderde schenen sy alle te samen met groote beschaemtheyt plat ter aerde neder te vallen, ende bleven aldus in Godts teghenwoordigheyt ligghen, tot dat onsen Heere op gheheven was: naer welcke opheffinghe sy wederom opstonden. *Ons lcerende, soo sy seght, met wat ootmoedigheyt ende eerbiedinghe wy behooren, dit groot, wonderlijck, onbegrijpelijk Sacrificie met onse teghenwoordigheyt te vereeren; met wat liefde Godt ende mensch t'omhelsen;*

CC

ende

ende door den eeuwighen Sone in't Vaderlijck herte te versoecken al wat ons noodigh is. Ick sagh d'offerande die Godt self doet voor onse saligheyt, door de handen vanden Priester, die 't ampt van onsen Salighmaecker bedient. Welcke offerande soo wonderlijck is, dat ick de selve niet en kan uyt legghen. My wiert oock te kennen ghegheven, dat alle d'Enghele, ende alle de menschen, dese offerande door onsen Salighmaecker deden, in het altyt brandende Vaderlijck herte, die 't al scheent 't omhelsen.

Op eenen anderen tijdt, het verstant wederom vervult hebbende, van de groote eerbiedinghe die d'Enghele aen dit Sacrificie draeghen, schrijft sy aldus: O Heere met wat ootmoedighe eerbiedinghe ende liefde tot Godt, behooren wy ons te draeghen, verghefenschapt met die hemelsche gheesten, verghetende alle menschelijck opsicht, waer door veele laeten Godt te dienen? Hoe behooren wy ons inde Kercke te draeghen, daer Godt self queelt van liefde tot ons, om sich ghebeelijck aen ons over te gheven? Hoe luttel wordender ghewonden, die hem in weder-liefde te ghemoet gaen, ende hun selven uytgaen sonder uytneeminghe, om Godt in te laeten.

§. 5. Siet de handen van eenen Priester, heel swert, die in doodelijcke sonde Misse dede.

Misse hoorende, ende in't opheffen der H. Hostie, door de handen des Priesters, offerende onsen Salighmaecker in het Vaderlijck herte, volghens haer ghewoonte, ende dat soo voor haer besondere saecken, als tot versoeninghe van 't heel menschelijck gheslaght, sagh de handen des Priesters swert als een schouwe: Ende verstont dat desen Priester in staet van doot-sonde was. Sy wiert hier door soo verschrickt, dat

dat sy niet en wiste, hoe sy was. Badt om gratie voor desen ellendighen: Ende ghevoelde dat de gratie tot sijn beternisse hem niet ontbrack, maer dat hy die verstitet, ende niet en soude aenveerden. Hier van hadde sy een onuytsprekelijcke droef heyt, ende ghetuyght, dat sy liever duysent dooden soude sterven, als sulckx noch te sien.

§. 6. *Is besorght voor het ciersel van haer ziele als sy ter H. Communie gaet: Ende wort van Christus verciert.*

DEn vier-en-twintighsten September 1638. Naer dat sy een deel des nachts besteedt hadde, met d'ellende ende naecktheyt haerder siele ende haer onweerdigheydt tot de H. Communie t'overdencken, quam sy naer de Kercke, door de verdiensten, van alle gheloovighen, door die van alle Heylighen Godts, door de H. Maghet, ende haeren goddelijcken Sone, Ghenaede versoeckende: Ende haere naecktheydt voor ooghen hebbende, badt ootmoedelijck, om door de verdiensten van andere bekleedt te worden, ghemerckt dat sy soo bloodt ende naeckt van verdiensten was. Als sy in deser voeghen heel diep ghesoncken was in den afgront van haer onweerdigheydt, wiert sy door 't volghende ghesicht van Godt vertroost. Sy ontfonck alsdan een klaer licht, als of sy voor den throon der H. Dryvuldigheydt ghestelt wiert: alwaer de Koninginne van Hemel en Aerde, ende alle de Heylighen Godts knielende voor den goddelijcken Throon, aende goddelijcke Majesteit haer naeckte ziele offerde, om door de handen van de Moeder Godts ghekleeedt te worden. Elck een van de Heylighen, scheen sijn verdiensten hier toe op te draeghen.

Sy sagh dat dese opdraght van de H. Dryvuldigheydt aeniveert wiert, ende dat van den Vader aen den Sone een klaerblinckende kleedt wiert ghegheven, met het welcke haere naecktheyt door de handen van de goddelijcke Moeder bekleedt wiert. Sagh haer ziele met dit kleedt soo klaerblinckende, dat de helste sonne by dese klaerheydt, niet in 't minste vergheleken kan worden: Ende verstont te samen dese woorden. *Nemt dit kleedt tot voldoeninghe van alle fauten, ende het sal wesen een lieffelyck verciersel van uwe ziele, uyt mijn Vaderlijcke jonste u vergunt, tot een eeuwigh cieraet voor mijn aenschijn.* Dese woorden schenen een besondere vreught ende blyfchap in alle Heylighen Godts te verwecken, met eenen opdraeghenden Lof tot Godt: waer in sy haeren gheest als mede inghetoghen ghevoelde, soo dat sy van vreughden niet en wist, hoe sy was.

Als dan ghevoelde *Agnes* soo levende verlanghen om haeren Bruydegom Sacramentelijck t'ontfangen, dat sy daer toe by nae soude ghevloghen hebben, ten waere sy met ghewelt haer selven wederhouden hadde. Gaende naer de Communie-banck, voelde sy de begheerende kracht haerder ziele soo wyd ende breet uytghespreyt, dat sy wenschte dese hitte van liefde oock aen haeren naesten mede te deelen, om alle menschen onder dat kleedt, dat haer van Godt ghegheven was, t'ontfanghen. Hier was 't dat sy wyd ende breet uytreyckte twee armen, soo van de goddelijcke liefde, als van de liefde des naesten. In't ontfanghen des Alder-heylighste Sacrament, ontfonck sy wederom eenen soeten omvanck van sijn goddelijcke liefde: waer in sy haer selven verloor.

Hier

Hier van is haer een soo groote ende levende ver-
eenighe van haeren gheest met Godt by ghebleven,
ende met alle de hemelsche Geesten: Dat sy als dron-
ken bleef in dese groote dronckmaeckende Zee der
Godtheyt. Haer naevolghende Meditationen van dien
dagh liepen op haer sonden, ende op haeren Niet, vol-
ghens haer ghewoonte: maer sy en konde dien dagh
haer quaetheyt niet insien, ghemerckt dat sy hoogher
ghedreven ende ghetrocken wiert, tot het insicht van
de goedertierentheyte ende minsaemheyt Gods, om
met alle Heylighen over d'ontfanghen weldaeden de
H. Dryvuldigheyt te bedancken.

Eenighe maenden te voren, te weten den 29. April,
was sy insgelijcks bekommert ende ongerust geweest,
door dien dat sy s'avonts te voren wat uyt-ghekeert
geweest hadde, tot eenigh uytwendigh werck, dat
nochtans nootfaeckelijck was. Dit beletsel was haer
over-komen, als sy volghens haer tijdt-verdeelinghe,
sich tot het avondt-gebedt moest begheven. Hier door
wiert sy genootfaeckt dit Gebedt spaeder te doen, dan
sy pleegh: waer in sy oock onrustigh was. Dese onru-
ste meerderde, als wanneer sy spaeder te ruste gegaen
zijnde, haer gewoonelijck nacht-gebedt niet en konde
voltrecken: want alleenlijck een ure gebeden hebben-
de, ende vanden slaep overvallen wordende, wiert ge-
nootfaeckt tot haer ruste te keeren. Sy hadde achter-
dencken, dat haer ziele door dit ontijdigh spreken, en-
de door dese stoorringhe ende verminderinghe van
haer gewoonelijcke oefeninghen, wel mochte eeni-
ghē kleyne smettjens ghevat hebben, die Godt mis-
haegden. Sy wiert in dit achterdencken versterckt,
door dien dat sy tot gheene vastigheyt en konde ko-

men in Godt, noch in stilte hem aenhanghen gelijk sy plachte. 'T welek een teecken was, dat inde voorsyde dinghen iet schuyde, dat eenighsins aen Godt misshaeghe, die met alle neerstigheyt ende volkomentheyt aengaende haer oeffeninghen, van haer wilde gedient zijn. S'morgens ten half-ure-ses inde Kercke der Societeyt zijnde om Misse te hooren, voeghe *Agnes* sich met dese teghenwoordighe benautheyt tot Godt: ende aensende haeren Bruydegom inde handen des Priesters, dede sy haer beklagh over dese fauten, ende versocht van dese gebreken gesuyvert te wordé, om hem bequaemelijck te mogen ontfanghen: Want haer ziele naer dien aldergrootsten ende alderminnelijcksten gast seer verlanghe, niet tegenstaende, dat sy haer selven ellendiger ende onweerdiger bevondt, hoe sy haer kranckheden klaerder door-sagh. In desen toeckeer in Godt, sagh sy in't H. Sacrament, als of den Sone Godts een kleet rootvervigh als bloet sich uyt-getrocken, en haer dat aengetrocken hadde. In 'taentrecken van dit kleedt, verstont sy van Christus dese woorden: *Ick geve u dit kleet, om u daer mede te bedecken, ende te suyveren, van alle die kleyne smettjens, die ghy uyt onachtsaemheyt ende kranckheyt begaen hebt; ende dat, om aen mijnen Hemelschen Vader met dit kleedt te voldoen dat ick door mijn H. Bloedt soo rootvervigh ghemaect hebbe, uyt heete liefde tot uwe ende aller sondaeren saligheyt, om u ende hun door dit rantsoen met mijnen Hemelschen Vader te versoenen.* Sy verstont alsdan te samen, ende gevoelde klaerlijck, dat soo dickwils als sy met dit kleedt sich aen den Hemelschen Vader soude verthoonen, hem voorstellende dit rootvervigh rantsoen van haer misdaeden, ende door het selve sijn genaede versoeckende, t'elcker reyse

reyse in genaede soude ontfanghen worden, ende een nieuwe mededeelinghe van gratie verkrijghen. Want in't aen-doen van dit kleedt, ghevoelde sy als of in't binnenste haerder ziele geseyt wiert: *Neemt mijn verdiensten, die ick u gheve: waer door alle uwe sonden voor mijns Vaders ooghen sullen uyt-gevaeght worden, ende uwe ziele aen hem aengenaeeu sal worden.*

Door dese grootdaedighe gifte wiert haer liefde wederom tot haeren naesten verbreydt, om oock d'andere met dit rootvervigh kleedt te bedecken, ende aldus aen den Hemelschen Vader te offeren, tot versoeninghe ende beternisse des levens. Haer voordere begeerte ende verlanghen was, om haeren Bruydegom Sacramentelijck t'ontfanghen: ende naerderende tot de Communie-banck, sagh sy dat haeren Bruydegom insgelijcks verlanghe om met haer vereenicht te worden. Voeghe sich dan onder de minste als d'onweerdigste om hem te nutten: in welcke nuttinghe, sy foodaenighe toevinghe ende ingesmoltentheyte in liefde genoot, dat dese niet en kan uyt-gedruckt worden.

§. 7. *Verstaet van Christus dat die zielen mildelijcker inde H. Communie getoest worden, die haer selven meer uyt gaen.*

DEn 30. Iuny 1639. inde Kercke der Societeyt in haer ghebedt wesende, om van haeren Salighmaecker sijn hulpe te versoecken tot bequaeme bereydinghe, om hem in't binnenste van haer ziele, als in sijn eyghen rust-plaetse te herberghen, ende met opgeslaeghen ooghen tot het H. Sacrament, dat op den Autaer stont, innighlijck suchtende, sagh sy, hoe dat Christus, als met sijn heet-brandende wijt uyt-gespreyde

de armen van liefde ende van verlanghen, haer ziele tot hem trock, sijn eyghen selven schenckende tot een bequaem bereydsel met dese woorden. *Siet dit zijn mijne ende uwe berijdselen, die ick u gheve, ende die u niet en sullen ontnomen worden. Ick gheve u mijn selven, ende omhelse mijn selven in u door mijn selven, met alle de gene die ghy tot my mede-brenght. Hier op vraeghde Agnes: O Heere, sullen sy alle op sulcke maniere dit gevoelen, gelijk ick teghenwoordighlyck voele. Christus antwoorde Neen, op soo levende maniere niet: maer soo veel als elck sich ontbloomt van al dat ick niet en ben: soo veel sal ick mijn selven mede-deelen, als sy haer selven sullen uyt gaen. Agnes seyde: O Heere, hoe kan dit met my bestaen, naedemael ick in soo vele sonden vervalle, besonderlyck inde ghebreken van mijnen naesten te roeren. Hier op verstont sy: Al zijn dat fauten, die oock groot souden wesen, als sy uyt eenen quaeden grondt souden komen, ende met de galle van nijdts of diergelycke ghemenghelt zijn: 't zijn nochtans kleyne stofkens voor mijn ooghen, als sy door onvoorsichtigheyt voort komen, de welcke afgevaeght worden, door de knaeghinghe der conscientie, door de rouwe, ende leet wesen, 't welck ick u toefsende, om u tot meerdere liefde in mijn vernaerdinghe te verwecken. Door dese verootmoedinghe wordt de ziele dickwils aengenaemer aen mijn ooghen, dan sy te voren was: want wordt hier mede in meerdere vernietinghe van haer selven gehouden, daer sy andersins in hooverdye soude komen te vallen. Dit verstaende, voelde sy in haer ziele een teerdere liefde tot Godt, een verwonderinge van sijn goedertierentheyts, eene vernederinghe van haer selven ten opsicht van haere inwendighe kranckheden ende gebreken, een versaeckinghe van alle haere plichtighe geneghentheden, ende een begeerte van
haer*

haer bedorven ende quaetwillighe natuere gheheelijck uyt te gaen, om in haer ziele de volle besittinge Godts te bekomen.

§. 8. *Soete ghedachten, ende vierighe begeerten inde bereydinghe tot de Communie.*

SY was ghewoon haeren Salighmaecker als tot sijn eyghen woon-stede te nooden : ende tot bequaemer bereydinghe om foodaenighen gast te herbergen, niet haer verdiensten, maer sijn eyghen verdiensten hem op te draeghen. *De Bruydt en besit niet eygens, seght sy, maer al wat sy besit, komt den Bruydegom toe : ende van gelijcken, de besittinge des Bruydegoms, komt oock de Bruydt toe, door den Bruydegom.* Soo socht sy, niet door haer, maer door hem selven ende door sijn eyghen verdiensten, op 't aldersuyverste, aldervolmaeckste, alderbehaeghelijckste, tot hem te naerderen.

Sy socht inde op-dracht van haer selven, eenighsins aen haeren Salighmaecker gelijk te zijn: Want gheelijck hy op den bloedighen Autaer des Cruys sijn selven aen sijnen Vader tot eenen eeuwichen lof, ende versoeninghe gheoffert heeft, ende op den onbloedighen Autaer vande H. Misse het selve doet, ende tot het eynde des werelts doen sal: soo socht sy insgelijcks met Christus de selve Offerande te doen naer haer vermoghen. Sy offerde dan met de selve meyninghe ende begeerte den selven Sonne Godts in 't Vaderlijck herte, tot eenen eeuwichen op-draeghenden lof, tot danckbaerheyt, ende tot voldoeninghe, soo voor haer selven, als voor alle menschen. In dese voorschreven op-offeringhe, ende ingethoghentheyt in 't Vaderlijck herte, voelde sy haer gemeynelijck als omringelt van

den foeten ende liefelijcken omvangh des H. Geest.

Sy wenschte dat haer herte, met alle herten der menschen, dieder zijn, gheweest zijn, ende sullen zijn, een altijd op vlammente brandende vier mochten wesen, ende dat alle dese herten eeuwelijck tot Godts dienst ende lof mochten opgherecht staen: ja dat alle sandekens ende sierkens, alle schepselen van hemel en aerde in soodaenighe herten mochten veranderen, soo dat'er van alle schepselen die Godts Almoghentheit voort-gebrocht heeft, nieten soude overblijven als vierighe vlammighe herten op-gerecht tot Godts lof ende dienst. 'T eerste opzicht van desen wensch, was haer begeerte om Godts eere ende glorie te vermeerderen: het tweede, de danckbaerheit voor de weldaeden, die sy soo onweerdigh verwoerpsel van alle schepselen, inde H. Communie ontfanghen hadde: het derde, de danckbaerheit voor alle andere weldaeden, die sy oft andere van Godt ontfanghen hadden: het vierde, de begeerte, dat alle sondaeren in Godts liefde mochten ontfteken worden, ende met den brandt der Cherubinen ende Seraphinen altijd blaecken in dese liefde. In dese vierige wenschen was sy soo versmoort ende ingenomen in Godt, dat sy ganschelijck haer selven verloor. Van dese ingenomentheit wederom tot haer selven komende, ende als uyt eenen hemel weder-keerende bevont sy haere ziele seer mistroostigh, bevroedende dat soo vele herten der menschen sooverre waeren van dat Goddelijck vier, 't welck sy in alle menschen soo uysterlijck wenschte. Want soude geerne alle mogelijcke tormenten tot het uysterste des werelts onderstaen hebben, om tot d'uytwerckinghe van dese begeerten te geraecken. In dit gevoelen ende droef-

droefheyt wiert sy van Godt vertroost, die haer seyde: dat alhoe wel haer begeerten tot geen volkomen uytwerckinghen quaemen; nochtans vele zielen daer door verbeterd ende behouden wierden; die hier door aengenaemer wierden aen de Goddelijcke ooghen, als sy te voren waeren, of sonder dese wenschen souden geweest hebben. Want dat een vierigh ende opghe-recht ghebedt, dat tot de vervoorderinghe der zielen saligheyt gestort wordt, noyt van Godt soo verstooten wordt, dat hy't ongehoort ende ydel laet blijven. Door dese kennisse wiert sy noch stercker in Godt ghetrocken, ende ghedreven om dickwilder de voorgaende begeerten te vervoorderen.

Naer dat sy van Godt verstaen hadde, dat dese begeerten ten opzicht van den even-naesten seer vruchtbaerigh waeren, alhoe-wel sy niet ten vollen volbrocht wierden: verstont sy voorder d'over-groote vruchten, die soo begheerighe ziele door dierghelijcke wenschen voor haer selven behaelt. Want haer te kennen ghegheven wiert, dat een ziele, die met soo brandighe begheerten in Godts liefde ontfteken is, ende daeghelijckx uyt louter liefde Godts bereet is, voor elcken mensch in't besonder, tot hun eeuwige welvaerentheyd dusdaenighe tormenten t'onderstaen, ghelijck sy wenschte voor de zielen van haeren naesten, ende voor elcke ziele in't besonder te lijden; Godt soo aenghenaem is als of sy met'er daet alle dese tormenten onderstaen hadde.

Sy verstont oock van Godt, dat hoe een ziele meer ende vierigher soeckt te naerderen tot dit levende-maekkende broot, hoe sy klaerder door de gratie met Godt vereenight wort. Want Godt d'overvloedende

Fonteyne des levens is, die sich mildelijck in een ziele uytstort daer hy gheen beletsel vint: Ende dies te milder, hoe de ziele door minnelijcke begheerten beter bereyt is, om dese levende waeteren t'ontfanghen. Hier opschrijft sy aldus. *Eeuwigh licht ende leven mijnder ziele, en wilt noyt in my verminderen, maer mijn ziele meer ende meer bereyden, om een ghenoghelijcker wooninghe inde selve te vinden. Konde ick dit ghevoelen alle menschen kennelijck maecken, ende in't binnenste van haer herte indrucken, om een meerdere gheneghentheyte tot dit leven te scheppen? My dunckt somwijlen dat mijn herte van droefheyt scheurt, door dien dat dit leven onser ziele van soo luttel herten begheert ende bemint wort: Ia de menschen loopen daer van, als of sy met sweepen van Godt asgejaeght wierden, waer over onsen Salighmaecker sich seer beklaght. Mijn herte doet my seer, hier van te schrijuen.*

Haer verlanghen tot de Communie was soo groot, dat haer begheerende krachten, niet alleenlijck by daeghen, maer oock by nachten vlamigh waeren, tot dese goddelijcke spijsse. Door desen vierighen hongher hadde sy verdriet inde ure smorgens te verwachten om op te staen: Ende opgestaen zijnde stont somwijlen langhen tijdt voor de Kercke, eer de deure gheopent wiert: Alsdan wenschende eenen gheest te wesen, ende door ghesloten deuren, of door de mueren binnen te komen, om te naerderen tot haeren Beminden, ende hem te nutten.

Als sy tot de Communie sich bereyt maeckte was sy onbequaem, om haer verstant of sinnen tot iet anders te keeren: Ende was teenemael verslonden door eenen omvanck van liefde, om met haeren Bruydegom wesentlijck vereenight te worden. 'T is meer als

eens

eens gebeurt, alswanneer den Priester de H. Hostie ophefte, ende sy haer ooghen minnelijck keerde tot het H. Sacrament, verlangende naer sijn teghenwoordigheyt ende als niet konnende langher vertoeven, (’t welck nochtans moest wesen tot dat de Misse gheeyndicht was,) dat sy van Christus dese woorden verstaen heeft: *Ick wensche oock, mijn Alderlieffste tot u te komen, om my met u te vermaecken.*

Dierghelijcke getuyghenissen, van haer verlanghen tot Christus, ende van ’t verlanghen Christi tot haer, worden dickwils in haere schriften beschreven.

§. 9. *Haer ghesteltenisse als sy de H. Communie ontfonck.*

ALs sy naereen neerstigh ende lanckduerende bereydinghe tot dese hemelsche Tafel naerderde, vervoegde sy sich by de reste, als d'onweerdigste van alle: Ende nam haer steunsel op de groote vierigheyt ende verdiensten van andere, om door de selve doorghedraeghen te worden, soo sy seght, ende aen haeren Bruydegom aldus aenghenaemer te zijn.

In elcke uytreyckinghe van de Communie, die aen kinders of bedaeghde menschen gheschiede, voelde sy inwendighlijck een besondere vreught, ende eenen besonderen invloet uyt Godt in haere ziele.

Somwijlen sagh sy dat de ghene die de H. Communie ontfonghen, als lichten ende brandighe torssen waeren inde teghenwoordigheyt Godts: van de welke sommighe grooter vlamme ende helder licht gaven, als andere.

Gaende naer de tafel des Heere droegh sy mede in haer ghedachten alle de ghene, voor de welke sy den Goddelijcken bystant ende hulpe versocht, ende of-

ferde dese alle te samen met haer selven aen haeren lieven Salighmaecker.

Het insicht van haer onweerdigheyt, ende van haer kleyne verdiensten, was soo groot ende levendigh, dat sy door beschaemtheyt over haer verworpentheyt quaelijck derfde naerderen tot dese tafel: ten waere dat de brandende liefde ende vierigh verlanghen haer tot dese nuttinghe voort ghestiert hadde.

In dese beschaemtheydt keerde sy sich tot de Moeder Godts, *Moeder van haer ziele*, aen haer Moederlijck ende bermhertigh herte bitterlijck klaeghende over haer groote onweerdigheyt, om wesentlijck haeren Goddelijcken Sone t'ontfanghen: Ende versocht ootmoedelijck haere hulpe ende voor-spraecke, om tot de nuttinghe van dese hemelsche spijs sich te moghen verstouten, tot de welcke sy soo grootelijck door liefde ghedreven wiert. Als wanneer de Moeder Godts haer eens verbeelt wiert, offerende haeren goddelijcken Sone aen den hemelschen Vader, tot suyveringhe van alle haere ghebreken, ende voldoeninghe van alle haer sonden, op dat haere ziele schoon ende onbevleekt met haeren Salighmaecker in dit H. Sacrament soude vereenight worden; verstont sy, dat dese offerande, die door de handen, van Maria ghedaen wiert, aen den hemelschen Vader seer aenghenaem, ende aen haer ziele seer profijtigh was: Ende voelde alsdan soodaenighe teenigheyt ende inghekeertheydt des ghemoets, dat sy als sonder ghevoelen was, ende heel verstonen in Godt: t welck eenighe daeghen bleef dueren.

Den 11. Februarij 1639. inde Kercke komende, om haeren Salighmaecker te nutten, ende volghens haer ghe-

ghewoonte, haer ooghen minnelijck staende op 't Belt van de H. Maghet: wiert sy van de Moeder Godts met soo groote soetigheyt verwillekomt, dat sy haer selven verloor. Desen willekom die sy aldan van de Moeder Godts ontsonck, was den voorbode van de besondere gratie die sy dien dagh door de nuttinghe der H. Communie ontfanghen soude: want sy door dese Communie in Godt soo versonden was, dat sy 't lichaem Christi ontfanghen hebbende, sich in haer selven niet en vont, maer in hem. *De Bruyt*, seght sy, *smilt hier in de liefde van haeren Beminden, ende wort als eenen gheest met hem: soo dat sy aldan leeft, niet sy, maer Godt in haer, die haer leven is. O wonderlijcken Godt, die sijn selven met sijn schepselkens soo ghemeyn maectt.*

Hier van bleef haere ziele soo rijk van hemelsche schatten, dat sy dien dagh, waer sy gonck of stont, met haeren Beminden in sulcken voeghen vereenight was als of'er niemant in Hemelende Aerde gheweest waere, dan Godt ende sy. Sy en sagh, sy en hoorde, sy en voelde anders niet, alshaeren Salighmaecker, haeren Godt, haeren al.

Verscheyde dierghelijcke vereeninghen, die sy ontrent de nuttinghe van de H. Communie pleeght ontfanghen, beschrijft sy oock 't voorgaende jaer: Ende in 't beginsel, als sy te Ruremonde ghekomen was, bekent sy, ontrent den tijdt van de Communie seer dickwils van haeren Bruydegom groote jonsten ghenoten te hebben. Soo dat dese vereeninghen menighvuldigh gheweest sijn, ende vele jaeren gheduert hebben.

De vreughden, die sy uyt dit H. Sacramente schepete, noemt sy, *enen grooten, overlopenden, droncken-*

maeckenden invloet, een overvloedende liefde, een saecke die met gheen woorden, noch oock met ghelijckenisse en kan uyt gheleyt worden. Dese vreughden waeren dickwils soo groot, dat sy gheen ghevoelen en hadde naer den ondersten mensch: Ende bekent, dat het haer onmoghelijk soude wesen, te ghelooven dat-men alhier tot soodaenighe ghemeynschap met Godt kan komen, ten waere sy de selve met'er daet gheproeft hadde.

Op een andere plaetse schrijft sy aldus: *Wonderlijcken Godt! Levende Fonteyne van dat soet vloedende levendigh waeter des eeuwighe leven, daer alle de Salighen in een eeuwighe weelde haer leven ende verbeuginghe uyt scheppen: van de welcke onse ziele alhier somwijlen eenen voorsmaeck uyt Godt gheniet! De hemelsche vreughden, die een ziele hier smaect, ende in dit leven mede-deelt, die altijt springhende water-beke der goddelijcke ghenuchten, die tot ons, ende in den selven oorspronck tot Godt weder-vloet, is onbegrijpelijk: waer van alle schepselen moeten swijghen.*

Als wanneer sy voelde dat sy van desen overvloed bevanghen wiert, was haer sorghe om haer lichaem in stant ende ghesetheyt te houden, op dat haer ontgheestinghe van niemant en soude bemerckt worden: 't welck sy innighlijck van Godt versocht. Naer dierghelijcke opghethoghentheden riep sy. *O Heere, wanneer sal den klaerschijnenden daegheraet verschijnen, die my tot dat eeuwighe onuytblusschelijk licht sal op nemen, om aldaer te verblijven, sonder tot dit aerde-vat van mijn lichaem te keeren! O Heere, ick betrouwe, dat my desen tijdt ende alder-salighsten ooghenblick haest sal verjont worden. Ick en hebbe nochtans gheenen wille: maer uwen wille is mijnen.*

Wat

Wat konde dese ziele tot behoudenisse van dit leven beweghen, ja hoe vierighlijck moest sy de doot wenschen, die soo wonderlijck ende soo dickwils den voorsmaeck vande hemelsche vreughden beproefde?

§. 10. *Siet meermaels haeren Salighmaecker ende hoort
sijn stemme als sy Communiqueert.*

DEn brant haers herte wiert door menighvuldighe openbaeringhen vlamigher: want sy dickwils haeren Beminden sagh, ende sijn stemme hoorde als sy naerderde tot dit H. Sacrament. Christus verthoonde sijn selven aen *Agnes* nu in't opheffen van de H. Hostie, nu in't breken, nu als den Priester de Hostie inde handt hadde, om de selve uyt te deelen, nu op andere stonden. Al is dit klaerblijckelijck uyt het ghe- ne wy voor desen gheseyt hebben: ick en mach even- wel de merckelijcke gheschiedenissen, die hier vol- ghen, niet achterlaeten, al is't dat ick vele dinghen verzwijghe, die ick aengaende de H. Communie in haer schriften bevinde, om den Leser niet te vervelen met menighvuldighe gheschiedenissen die aen mal- kanderen seer ghelijck zijn.

Den 7. April 1638. de Misse hoorende, naer de wel- ke sy de H. Communie soude ontfanghen, sloegh sy haer ooghen op haeren Salighmaecker als den Priester de H. Hostie op-hefte: Die sich als dan wesentlijck verthoonde, als haer met opene armen verwachten- de, ende verlanghende naer haer komste. Sy hoorde te samen van Christus dese woorden: *Komt, ick quele van liefde tot u, om in uwe ziele my te vermaecken* Haer inghewant scheen alsdan door den brandt der liefde van malkanderen ghetrocken te worden, siende dat

E e

hae-

haeren Salighmaecker met opene armen stont om met haer vereenight te worden, ende hoorende dat hy door liefde sijn selven soo vergat, dat hy sich verootmoedighde om by soo verworpen aerd-wormken te willen komen; ja in haer ziele sijn vermaeck wilde nemen, ende dat met soodaenigh verlanghen, dat hem alle uytstel te lanck docht.

Naer dat sy hem ontfanghen hadde, was sy in een ghesteltenisse, die sy niet en kan beschrijven, ende sagh dat *Ioanna*, die met haer ghecommuniceert hadde, van ghelijcken in haeren Bruydegom inghenomen was, ende even vriendelijck van hem ghetoeft wiert. Haeren wensch was, dat soodaenigh gheluck aen meer andere mocht ghebeuren. *Och seght sy, mocht ick alle menschen in dat alijt heet-brandende verlanghende herte indrucken, sonder oyt uytghekeert te worden!*

Den 7. Meert 1639. met eenen omvanck van de Goddelijcke Liefde als onthelst wordende, verstont sy dese woorden. *Bemint my op 't alder-volmaeckste, ghelijck ick u beminne. Agnes seyde hier op: O Heere hoe souden wy arme aerd-wormen uwe Majesteyt op dese maniere kunnen beminnen, die Godt zijt, ende uwe Liefde self zijt. Waer op haer gheantwoort wiert: Ick Godt ende mensche te samen, gheve my gheheel aen u: betaelt my met mijn eyghen selven, my dese liefde weder opdraeghende, anders in mijn gaven niet soeckende, dan dat mijn eere ende glorie vermeerdert worde.* Hier was sy wederom ghestelt, ghelijck-men dencken kan: soude wel over al ghevloghen hebben, om de goetheyt Godts te verkondighen, ende haer selven onder de voeten van alle schepselen te worpen, om ter liefde Godts verplettert te worden, ende om haer selven gantschelijck uyt te gaen, ende

de aen te kleven aen Godt alleen.

Op eenen anderen dagh inde Kercke wesende, ende lettende op den Priester die de H. Communie uytreyckte, verthoonde sich Christus inde handen des Priesters, als quelende van liefde ende van verlangen, om met ons vereenight te worden. Hier was *Agnes* wederom als buyten haer selven, ende en wist niet wat maecten. Want alle krachten haerder ziele waeren door dit ghesicht als verflaeghen, ende sy scheen te bewijcken. *Dit ghesicht, seght sy, is my gheschiet op veel verscheyde manieren, die my niet moghelijk zijn te verhaelen. Wy sullen 't sien als wy hier boven sullen komen. Wonder over wonder! Ick hebbe dickwils in mijn selven seer droef gheweest, dat onsen Heere my met soodaenighe jonsten voor- komt: Ende hebbe hem dickwils ghebeden, dat hy my in dit leven met minne-briefkens van lijden soude besoecken, ende dese gratien bewaeren, tot dat ick in 't eeuwigh leven sal komen, om hem sonder ophouden te ghenieten.*

Noch op eenen anderen dagh, wiert sy door de H. Communie soo seer inghenomen in Godt, dat sy langhen tijdt buyten haer selven was, verstaende van Christus dese woorden. *Ick omcinghele u altijd meer ende meer met het vier van mijn goddelijcke Liefde: Ende storte in uwe ziele den alder-soetsten smaek van mijn Godtheydt, met een deel van de soetigheyt die de Salighen des Hemels ghestaedighlijk uyt my ghenieten.*

Sy behiel van dese woorden een besondere vereeninghe met Godt, ende soo groote aenkleventheydt met hem, dat sy heele daeghen met ghewelt dese stercke intreckinghen tot haeren goddelijcken ende overvloedighen weldoender moest inhouden, om die niet kenbaer te maecten.

Den 4. Julij 1638. op de Communie-banck knielende om de toe-komste van haeren Bruydegom te verwachten, als den Priester 't H. Sacrament in de hant hadde om dat uyt te reycken, sagh sy wederom haeren Salighmaecker vlamigh van liefde met een sneeuw wit kleedt bedeckt. Uyt welck ghesicht een over groote liefde in haer herte opstont, die haer dry daeghen by bleef, soo dat sy in Godt als ghesmolten was.

Op eenen anderen dagh van 't selve jaer als den Priester sich keerde met de H. Hostie inde handt, sagh sy haeren Salighmaecker haer vriendelijck toe-lachende, ende haer toe-sprekende met dese woorden: *Aensiet my, ick ben vervult van verlanghende begheerte tot u, om in u, als in mijn eyghen te rusten.* Door welke woorden haer liefde soo seer ontfeken wiert, dat desen soeten brandt ses daeghen daer nae noch duerde als sy dit ghesicht beschreef.

Noch op eenen anderen dagh van 't selve jaer, seer verlanghende om 't H. Sacrament te nutten, wiert sy van haeren goddelijcken Medecijn-meester, soo sy hem noemt, noch meer aen-ghedreven in haer vierghe begheerten, door dese woorden die hy tot haer sprack. *Siet ick wachte naer uwe toekomst, om u met my te vereenighen. Komt en vertoest niet langher, want ick niet langher wachten en wille.* Hoedaenigh haer verlangen aldan gheweest is, hoedaenighe haere ghesteltenisse indese Communie, en kan sy niet uytsprenken.

Noch anderwerf in 't selve jaer, van den Biecht-stoel komende, alwaer sy voor de ghesont-maeckende voeten van haeren Salighmaecker, soo sy seght, haer sonden beleden, ende vergiffenisse van de selve ver-
socht

focht hadde: ghevoelde sich seer begheerigh om de H. Communie te nutten, *het voetsel haerder ziele ende haer eenigh goet.* Haer ooghen slaende op de H. Hostie, sagh sy haeren Salighmaecker, die haer tot dese nuttinghe seer minnelijck was noodende, ende stont als met uytghereckte armen van sijn Goddelijcke liefde, om haer t'ontfanghen. Hier voelde *Agnes* sich wederom gheheelijck met Christus vereenight, endscheen naer de Tafel des Heere te vlieghe. Sy was in Godts liefde als ghesmolten, ende dat met seer groote inwendighe blyschap. Alle de sloten haerder ziele, soo sy seght, waeren van desen Goddelijcken invloet vervult, ende sy behiel nacht ende dagh een seer wonderlijck ghevoelen van dese vereeninghe.

Meer dierghelijcke saecken staen in haer schriften beschreven.

§. II. *Heeft groot gevoelen, merckende dat iemandt ghewillighlijck verstroeyt was, naer dat hy de H. Communie ontfanghen hadde.*

DEN 3. April 1638. inde Kercke der Societeyt haer ghebedt doende, alwaer verscheyde persoonen t'lichaem des Salighmaeckers ontfanghen hadden; sloegh sy haer ooghen met geluck-biedinghe op dese persoonen, ende bemerkte dat eenen van dese geduerighlijck verstroeyt was ende rontom sagh, ende dar terstont naer t'ontfanghen vande H. Communie. Dit veroorsaecte in *Agnes* een besondere droefheyt: want het haer onverdraeghelijck docht, dat iemandt die soodaenighen gast geherbergh heeft, sijn selven met desen gast niet besigh hout, maer sich tot ydele ende verganckelijcke dinghen gewillighlijck uyt-keert, gelijk

fy desen persoon sagh doen. Stelde sich met de ghe-
dachten als in 't herte van desen mensch, ende viel
aldus voor de Heylighe ghebenedijde voeten des Sa-
lighmaeckers: versoeckende, dat hy soude geweerdig-
ghen haer aen te nemen, om hem geselschap te hou-
den, ter wijlen dat desen mensch tot andere dinghen
uyt-gekeert was: ende badt om vergiffenisse soo voor
desen, als voor meer andere, die in dusdaenighe gele-
ghentheynt vrywillighe verstroeytheden aenveerden.
Alswanneer den Heere tot haer sijn beklagh dede, dat
'er seer luttel ghevonden worden, de welcke naer
dat hy sijnen inganck tot hun ghenomen heeft, by
hem blijven, om sijn soete teghenwoordigheyt te ge-
nieten, luttel of niet achtende soo grooten gast, ende
haer selven onweerdigh maeckende om de vruchten
van sijn lichaemelijcke teghenwoordigheyt te smaec-
ken: onderhiel sy sich alsdan met de volghende gelijc-
kenisse. Als eenen seer grooten vrient te gast komt by
sijnen vrient, die van desen gast veel groote weldaeden
ontfanghen heeft, ende noch meerdere staet te ver-
wachten: is't dat desen vriendt sijn huys geopent, ende
sijnen gast binnen ghelaeten hebbende, uyt sijn huys
vertreckt, om iet anders te doen, ende desen gast die
hem komt besoecken, in sijn huys alleen laet: wat ge-
voelen soude desen gast hebben van dierghelijcke on-
danckbaerheyt ende onbeleeftheyt. Ende waer het
saecken, dat dit, niet eens, maer t'elcke reyse ghebeur-
de, als hy hem komt besoecken: Wat soude desen gast
met soo ondanckbaeren vrient doen? Hy soude buy-
ten twijffel laeten blijcken dat dit hem seer mishae-
ghde ende met alle sijn weldaeden van dat huys vertrec-
ken, ende eenen anderen vriendt verkiesen, die hem
met

met meerder beleeftheyt ontfanghen ende onthaelen soude.

Sy getuyght, dat dese ghelijckenisse haer meer als eens voor-gestelt is geweest: ende seght dat Godt inder waerheyt sich aftreckt vande ghene die hem soo onbeleeftelijck ontfanghen, ende dat Christus sich tot andere keert, die met meerdere in-ghekeertheyt haer selven tot sijn komste bereyden, ende naer 't ontfanghen behoorlijcker hem onderhouden. Ende seght nochvoorder, dat sy d'alderonweerdighste, op den selven tijdt dese waerheyt ondervonden heeft. Want terwijl den voorseyden persoon, naer het nutten vande H. Communie sijn selven vrywilligh verstroeyde, met sijn ooghen door de Kercke te swieren: wiert *Agnes*, die aldan in sijn plaetse haeren Schepper onderhiel, met soo soete hemelsche toevinghe verfaedt, dat sy geen woorden en vint om dit te beschrijven: 't welck haer meermaels gheschiet is.

S. 12. Haer gevoelen over dat sommighe, naer 't ontfanghen vande H. Communie, in doodelycke sonden vallen.

SY vervoeght dit ghevoelen by 't voorgaende: 't welck soo veel te grooter was, als d'onbeleeftheyt van soo weerdighen vriendt te verstootten ende naer sijn binnen-komste te verjaeghen, grooter is, dan hem niet beleeftelijck 't ontfanghen. Hier van dede sy bitterlijck haer beklagh tot haeren Salighmaecker op den Feest-dagh van Paesschen haer droefheydt te kennen gevende, som dieswille dat'er soo luttel gevonden worden die hem in haer ziele behouden, naer dat sy hem inde H. Communie ontfanghen hebben; ende door den grooten uyt-keer tot haer quaede genegentheyt,
hem

hem door doodelijcke sonde verjaeghen, den boosen vyandt in sijn plaetse ontfanghende. Och wat droefheyt, boven alle droefheyt is het, seght sy, dit te gevoelen, ende niet te kunnen beletten! VVat schaede doen wy aen ons selven: O Godt geve, dat dese schaede niet en strecke tot ons eenigh verderf. Ick vinde my dickwils getrocken, om voor alsulcke menschen te bidden, op dat sy licht ende kennisse met oprecht berouw van haer sonden moghen verkrijghen. Daer en teghen ben ick vol vreught, als ick my keere tot de ghene die by soo rijcken, weerdighen machtighen, honighvloeyenden gast ingekeert blijven. Dese gedachten doen mijn ingewant smiltten van inwendighe verheughinghe des geests. O wonderlijcken gast! onuytsprekelijk in uwe gaven, geest ons gratie om met meerdere naederheyt van uwe teghenwoordigheyt, ende met vaster liefde aen uwe Majesteyt aenhanghende te blijven. Hemelsche Koninghinne, die noyt hier in beletsel ghestelt hebt, verkrijght ons van uwen Sone dese gratie, ende blijft ons by door uwen moederlijcken bystant tot den lesten ooghenblick toe: sonder welke by-blijvinghe ick my daghelijcks krancker gevoele. VVaer het saecken dat my den besonderen bystandt Godts niet wederbiel, ick sie klaerlijck dat ick alle uren ende ooghenblicken in sonde soude vervallen. T welck my een groot verwecksel gheeft om my meer ende meer aen Godt Almach-tigh te hechten, om door sijn gratie my staende te houden, sonder de welke ick moet vergaen. Hier toe aenrope ick daghelijcks alle Godts vrienden, om door de voorspraecke vande Moeder Godts tot het eynde mijns levens staende te blijven.

§. 13. *Christus gheeft haer te kennen wat hy vande sondaeren lijdt: Agnes versoent sijn rechtveerdighe gramschap.*

Enige daghen te voren, naer dat sy haeren Salighmaecker wesentlijck ontfanghen hadde, ende volghens haer ghewoonte tot hem ingekeert was, sagh sy hem als heel door-wondt, ende swemmende in sijn H. Bloedt, met een seer pijnlijck ende bloedigh ghelaet. Sy wiert door dit insicht soo beweegt ende beroert, dat haer medelijdigh ghevoelen seer groot soude gheweest zijn, al hadd'et in een groote menichte van herten verdeelt gheweest, 't welck haer herte alleen beswaerde. Sy versocht alsdan van haeren Beminden, met eenen beklaghelijcken toe-keer, de reden van soo deerlijcke ghesteltenisse: ende verstont, dat de sonden der menschen hem soo seer mishandelen, die hem door hun hertneckigheyt d'eene wonde op d'andere gaven, ende naer menighvuldighe vermaenighen, die sy ontfonghen, harder bleven als eenen steen, ende in haer boosheyt volherdigh waeren, eveneens als of'er gheen straffe te verwachten stont. Hier naer scheen Christus sijn rechte handt uyt te steken, met een bloedigh sweert ghewapent, om sijn vyanden te verderven. Maer *Agnes* scheen desen slaggh, die hy voor hadde, te breken, versoeckende met een nedergeboghen ghemoet, dat dese vraecke op haer alleen mochte vallen, ende sy alleen ghestraft worden, anders niet vraeghende vande Goddelijcke goetheydt, als sterckte, om de straffe die sy boven alle andere verdient hadde, te verdraeghen. Hier bevont sy sich met haeren bloedighen Bruydegom soo vereenight, dat sy

Ff

niet

niet voorders hier van segghen kan : sy was in Godt als ghesmolten, waer van sy moest stom blijven.

Tot haer selven komende, sagh sy haeren doorwonden Salighmaecker als machteloos van sijn Wonden en pijnen, maer van blijder ghelaet, dat geheelick bebloedt ende doorwondt schein te wesen. Als-dan schein den Salighmaecker haer t'aensien, sich in haer herte, met een minnelijcke t'faemen-spraecke vermaeckende. Hy schein, seght sy, als iemant die onder de handen van roovers ende moordenaers geweest is, ende hun vrede tochten ontkomen zijnde, heel krachteloos gheworden was : ende brengt hier by dese gelijckenisse. Dat iemant vande moordenaers quaelijck onthaelt zijnde, ende eenighe plaetse soeckende om te rusten, nae dat hy te vergheefs aen verscheyde huysen geklopt hadde om binnen gelaeten te worden, ten lesten eenen vriendt vont, die door medelijden sijn beste kamer, met al wat hy hadde, op droegh, om de matre litmaeten van desen machteloosen mensch te vermaecken : wat vriendtschap soude soodaenighe onthaelinghe verdienen, of wat soude desen gast weygeren, aen den genen die hem dese vriendtschap bewesen hadde. *Agnes* verbeelde sich, dat sy aen haeren Salighmaecker soodaenighe vriendtschap bewees : aen den welcken sy haer herte tot een herberghe offerde, om sijn krancke ende gequetste litmaeten te vermaecken, naer dat hy vande fondaeren verstootten was, die hem weygherden in haer ziele t'ontfanghen. Sy was geheel de goede weke besigh, met de Wonden t'overdencken die den Salighmaecker door de sonden ontfanght; met de vreetheyt der fondaeren t'overpeysen, die hem quetsen, ende niet en willen herberghen; met
te

te bidden, dat de straffen, die de menschen hier door verdienen, op haer alleen souden vallen; met hem een aenghenaeme rust-plaetse in haer herte te bereyden: ende ondervondt dat dese goede geneghenteden aen haeren Beminden seer aenghenaem waeren, ende dat sy door dese vrientdschap van hem verkreegh al wat sy versocht.

§. 14. *Wat vermaeck de H. Maeghet schept, uyt de ghene die Godt vruchtelyck ter H. Communie gaen.*

DEn 18. September 1638. sagh sy inde Kercke der Societeyt de H. Maeghet, inde ghedaente van een groote Koninghinne, vergeselschapt met vele hemelsche Maeghden, staende aen de flincke sijde des Priesters die Misse dede. Was verwondert dat dese Maeghet de leeghe syde hiel: ende verstont, dat de hooger syde aen den Priester toe-komt als hy dat hooghweerdigh Sacrificie offert. Heel de Kercke scheen met soo groote klaerheyt vervult te wesen, dat haer ooghen schemelden, ende als blindt waeren.

Sy sagh de Communie-banck bereydt, ende het volck tot de Communie naerderen, maer met onghe-lijcke bereydinghe ende begeerte. *V*Vant aen sommighe het brandende vier der liefde ontbrack. Sagh dat de voorschreven Koninghinne, met haer gheselschap, aen de selve sijde des Priesters bleef, tot d'uytreykinghe van 't H. Sacrament, ende dat met een eerbiedinghe, die met geen tonghe kan uyt-gesproken worden. *V*Vaer uyt sy verstont, met wat eerbiedinghe wy ons moeten voeghen tot dese tafel, om soo hooghe onbegrijpelijske spijs te nutten. *G*roote Koninghinne, seght sy, *Wat soete, minnelijcke, vriendelijcke ooghen sloegh uwe*

Majestejt op de ghene die in ootmoedigheyt met groote vierigheyt tot dese H. Spijse opgerecht saeten! Als ick op dese minnelijcke ooghen begin te peysen, moet mijn ziele als smiltten, ende in liefde vergaen. Maer wat droefheyt dat gy voelt, in het aensien der ghene die meer uyt ghewoonte, of meer uyt opsicht der menschen tot dese tafel gaen, als om Godt; ja die tot de schepselen sich af-keeren, als sy die hoogh verheven spijsse genut hebben, wiert my alsdan verthoont. Dese dingen en staen niet te saemen. Hier sagh ick eenen af-keer ende walghinghe die niet uyt-gesproken kan worden. Dese vriendelijcke ende soethertighe ooghen vande H. Maeghet, waeren soo diep in-geprint in haeren gheest, dat haer herte heel den dagh door de selve ontsteken ende verheught was.

§. 15. Soete ghepeysen op het breken der H. Hostie.

Als den Priester inde Misse de H. Hostie brack, verfocht sy van haeren Beminden, sonder onderbrekinghe of scheidighe door sijn liefde met hem vereenight te worden.

Den 15. July 1638. schrijft sy, dat sy onder 't breken vande H. Hostie ghewoon was haer gedachten te vestighen, op het breken ende verscheuren van 't Goddelijck lichaem des Salighmaeckers in sijn Heylige geefselinghe, vande welcke sy alsdan een levende inbeeldinghe hadde: als oock op de Crooninghe, door de welcke sijn Goddelijck Hooft met doornen doorbroken wiert. In dit insicht pleegh sy soo voor haer selven, als voor andere, van haeren Salighmaecker te verfoecken, 't ghene sy voor hadde te vraeghen: ghelijck was de verheffinghe vande H. Kercke, het welvaeren des Landts, ende andere dinghen. Als dan verfocht sy oock,

oock, dat Godt Almachtigh soude afweiren, al wat de volmaeckste vereeninghe tusschen hem ende onse zielen konde beletten, ende dit gheweirt zijnde, ons in sijn liefde verslinden, ende verdrincken in sijn H. Bloedt.

Voelde sich door dit breken van de H. Hostie oock ontsteken met een groote begheerte van voor hem te moghen lijden, die sijn selven in sulcker voegen voor ons ghegheven heeft: Ende verstont somwijlen met versekerheyt dat haer ghebeden verhoort waeren.

§. 16. *Wat sy nae de Communie pleegh te doen.*

DIt was den tijt nae den welcken sy heele daegen ende nachten soo seer verlanghe, dat oock de krachten haers lichaems besweken, als wanneer sy ghenootsaecht wiert vele daeghen achter malkanderen de lichaemelijke teghenwoordigheyt van haeren Salighmaecker te derven, soo in't 17. Capittel van 't Eerste Deel gheseyt is. Uyt soo vierige wenschen kamen gissen, hoe sy desen kostelijcken ende soo seer ghewenschten tijdt pleeght over te brenghen.

Sy stelde sich alsdan aen de ghebenédijde voeten haers Salighmaeckers, in een groot stilswijghen, in een diepe verwonderinghe van sijne grootheydt ende goetheydt, die sich gheweerdighde op soodaenighe maniere tot haer verworpenheyt ende boosheydt te naerderen: Ende bestede desen tijdt, met Hemel ende Aerde tot lof van de goddelijcke Majesteit, ende tot danck-segginghen over soo sonderlingh weldaecte nooden. Somwijlen hadde haer vernederinghe d'overhandt in dese t'samen handelinghe met Godt, somwijlen de danck-segginghen; maer ten meestendeel

de liefde, door de welke sy sonder verkiesinghe van haeren wille, tot groote inghekeertheden, oft opghe-thoghentheden, ontgheestinghen, ende hemeliche vereeninghen, van haeren Beminden ghetrocken wiert, die haer onmoghelijck zijn te beschrijven.

Als sy van haeren Salighmaecker iet verfocht, haer verfoeck was vergiffenisse te bekomen van haer ghebrecen, om beter ende vierigher hem te dienen, meer ende meer in sijn heylighe Liefde te branden, door menighvuldigh lijden haere liefde te laeten blijcken, ende haeren naesten aen haeren Salighmaecker in't Vaderlijck herte te bevelen, om de sonden uyt te roeyen, ende de liefde Godts in alle herten t'ontsteken: want sy haeren naesten noyt en vergat, als haere ontgheestinghen toe-lieten, soodaenigh verfoeck te doen.

Sy badt voor alle menschen, maer naementlijk voor haer selven ende sommighe andere, die sy door haer ghebeden besonderlijk aen Godt opdroegh, op dat dese inde goddelijcke Liefde eeuwigelijck soudenghevestight worden, sonder scheidighe, ende op't alder-volmaectste.

Daer nae handelde sy met haeren Salighmaecker van de voorvallende noodigheden die den tijdt medebrocht, inde welke sy wenschte verhoort te worden. Hier van sal't ghenoech zijn een staeltjen by te brenghen. Op den 8. Augusti 1638. was te Ruremonde eenen ketter ghevanghen, den welcken stont om spoedelijck gherecht te worden: soo verfocht sy dan in dese gheleghentheydt de behoudenisse van dese ziele, door een oprechte bekeeringhe tot het waerachtigh Gheloof, met een volkomen leetwesen over sijn sonden.

den. Offerde haer selven, om voor sijn misdaeden te voldoen op de maniere die Godt verkiesen soude, mits dat dese ziele behouden wierde. Sy praemde dit verfoeck op alle manieren, verscheyde voor-spraecken verfoeckende, naementlijk van de Moeder Godts, om in dese saecke verhoort te worden. Sy ontschuldighde by haeren Salighmaecker desen misdaedighen, soo seer als 't moghelijk was, segghende dat de sonden die hy teghen d'eere Godts ende der goddelijcke Moeder bedreven hadde, meer uyt kranckheydt, uyt quaet exempel van andere, uyt ghewoonte gheschiet waeren, als uyt boosheydt oft uyt verbittert herte teghen de goddelijcke Majesteit. Ende sy verstont ten eynde dat haer vraeghe verhoort was, ende dat desen mensch sich bekeeren soude, ende tot sijn saligheydt komen. Haer vreughden waeren hier soo groot, dat sy gheneghen was om de goetheyt Godts, ende het gheluck van dese ziele over al met luyder stemme uyt te roepen. Desen misdaedighen wiert ter doot veroordeelt, hy bekeerde sich door Godts gratie tot het Catholijck Gheloof, ende is seer godtvruchtelijk gestorven.

Op de selve maniere verthoonde sy aldan aen haeren Salighmaecker andere soo besondere als ghemeyne noodigheden, inde welcke sy versocht van hem geholpen te worden.

§. 17. Door 't aensien van de H. Hostie worden onse verdiensten vermeerderd.

OM ten lesten dit Capittel te sluyten, stelle ick een goede leeringe, die *Agnes* ons achterlaet, de welke eenen middel is om onse verdiensten grootelijckx

te vermeerderen ghelijck sy van Christus, self verstaen heeft.

Als sy onlanghs te Ruremonde was komen wonen, heeft sy naer de Communie tusschen andere onderwijfingen van den Salighmaecker verstaen, dat soo dickwils als eenen mensch met een oprecht Gheloof godtvruchtighlijck de ghedaenten aensiet onder de welke het lichaem Christi verborghen is, soo dickwils oock sijn verdiensten in den Hemel vermeerdert. Ja dat hy in't toekomende aenschouwen Godts besondere vreughden ende loon sal scheppen, voor elcken goeden wille, die hy in dit leven ghehadt heeft, om de H. Hostie t'aenschouwen, onder de welke Christus wesentlijck schuylt.

Dit was de reden waerom d'ooghen van *Agnes* soo neerstighlijck speelden op dit H. Sacrament, soo ten tijde van de H. Misse, als inde uyt-reyckinge der Communie, ende als wanneer de Remonstrantie uyt-ghestelt stont. Want wetende, dat dit ghesicht aen haeren Brüydegom aenghenaem was, wiert sy ghedreven om dese ghedaenten t'aenschouwen: Welcken drift ghemeynelijck met eenen nieuwen aenwas van liefde, die sy alsdan in haer ziele voelde, van Godt vergolden wiert.

IV: C A P I T T E L.

Liefde tot den lijdenden Salighmaecker, ende tot bet naevolghen van sijn bitter Lijden.

WAt Godt-minnende ziele heeft aen dese liefde ontbroken? De H. Brigitta, ende andere
hoogh-

hoogh-vlieghende vrienden ende vrindinnen Godts, zijn van den Heere self, ende van de H. Maghet krachtelijck aenghestouwt, om den lijdenden Salighmaecker in haer ghedachten ende in haer herte altijd te draeghen, ende met de naevolginghe van sijn H. Passie als met een kostelijck juweel sich te bekleeden gelijk sy yverlijck ghedaen hebben: *Agnes* schijnt van ghelijcken van den Hemel aenghedreven gheweest te zijn, om het selve te doen ende sich ten volle tot de liefde ende naevolginghe van den lijdenden Godt te begheven.

Want van jonckx afspeelden haere gedachten sonder versaedinghe op dese selsaemste uytwerckinghe van den overvloed der goddelijcke Liefde tot ons: Ende door de daeghelijcksche Bedenckinge van dit voorbeld, sचेpte sy moet ende sterckte om haer weder liefde tot soo goedertieren ende milddaedigen Salighmaecker te bewijzen.

§. 1. *Haer daeghelijcksche ghedachten op het lijdē des Salighmaeckers.*

VAn 't beginsel haerder bekeeringhe, eer sy onder de bestieringhe van eenen gheestelijcken Leytsman ghekomen is, was de bittere Passie Christi haeren Lust-hof, inden welcken sy met haer ghepeysen wandelde sonder vermoeytheydt ende sonder versaedinghe. In haer voordere jaeren waeren haere daeghelijcksche Meditatie schier op dit goddelijck Lijden: Ende sy vout op een mysterie van de Passie soo overvloedighe stoffe, om haer verstant t'onderhouden, ende haeren wille t'oeffenen, dat sy ghewoon was een heel maendt, ja meer als ses weken, op de be-

denckinge van 't selve deeltjen der Passie te verblijven. Waer van wy hier beneden een staeltjen sullen gheven in 't achtste Capittel.

In dese bedenckingen wiert sy somwijlen, ja dickwils, met de sienlijcke ghedaente van haeren Salighmaecker vereert, die haer verthoont wiert volghens het stuck van sijn lijden dat sy voor hadde. Eens hem siende inde ghedaente, inde welcke hy aen de colomne van sijn gheesselinghe ghestaen heeft: bemerkte sy, dat hy haer met een droevigh, ende te samen met een bly aenschijn aensagh. Sy verstont dat dit droefghelaet sijn ghevoelen te kennen gaf, over d'ondanckbaerheyt van soo vele menschen, die door 't moetwilligh involghen van hun quaede gheneghentheden sijn overvloedigh lijden onvruchtbaer maecten: Ende dat sijn bly-ghelaet beteekende sijn ghewilligheyt om dese ende veel meer wonden te lijden voor 't eeuwigh welvaeren der menschen: Ja dat hy van sijnen kant bereet was noch eens de selve pijnen t'onderstaen, voor de behoudenisse van een ziele alleen, die door haer eyghen schult verloren gaet, de middelen verstootende die hy tot haer eeuwighe saligheyt mildelijck toesent.

Het lijden des Salighmaeckers wiert haer soo levendigh in haer Meditatie voor-ghestelt, als of sy in 't Hofken, in de vierschaeren, ende andere plaetsen van sijn Passie lichaemelijck tegenwoordigh gheweest hadde. Sy sagh aldan als met haer ooghen haeren Salighmaecker, sy sagh de rechters, sy sagh de Joden, sy sagh de Soldaeten, ende andere omstanden; sy hoorde wat'er gheseyt wiert; sy ghevoelde sijn smerten ende pijnen; alle haer lichaemelijcke sinnen wierden

den hier soo ghetoest, dat sy daer van niet en konde af-scheyden.

Als haeren Salighmaecker haer eens verthoont wiert aen de Colonne ghebonden, ende door de menighvuldigheyt ende de vreetheyt der gheesselen, ter aerde ghefallen: niet wetendē wat doen, om hem te vertroosten, opende sy haer herte, dat van medelijden ende van liefde besweeck, om hem daer binnen met alle sijn doorwonde lidtmaeten te herberghen: Alwaer dit medelijden mildelijck gheloont wiert.

Niet lanck hier naer, onder de Misse bedenckende sijn ghewondicht Hooft met doornen ghekroont, ende naer dierghelijcke pijnen verlangende, wiert sy met soo groote hooft-pijnen overvallen, dat sy in onmacht viel. De beswijckinghe der krachten was haer pijnlijck, maer de hooft-pijne aenghenaem. Want sy bemerckte dese over groote hooft-pijnen, als de pijnen Christi, ende de pijnen Christi als haer eyghen: Op dese maniere ghewoon zijnde de pijnen des Salighmaeckers t'overlegghen, ghelijck in haer maniere van bidden gheseyt sal worden. Hier wiert haer verthoont het Alderheylighste ghekroont Hooft onses Salighmaeckers, heel bebloet, heel doorwont, ende heel deerlijck ghestelt: 'T welck haer nochtans met vriendelijcke ooghen aensagh, ende door dit aensien soodaenighe ghesteltenisse in haer ziele ende lichaem veroorsaecte, dat de lichaemelijcke krachten besweken, ende dat sy ghenootsaect was door hulpe van andere naer huys gheleyt ende ghedraeghen te worden om te bedde te ligghen. Want dese sake geschiet is, eer sy van Godt versterckt wiert, om dierghelijcke

lijke jonsten te ghenieten sonder schaede van haer ghesontheyt. De menighvuldighe kennissen die sy van haeren Beminden alsdan ontfont, zijn haer onmoghelijk te beschrijven. Seght alleenlijck, dat t'elcke reyse daer nae, als haer ghedachten speelden op het voorgaende ghesicht, haer ziele soo seer van de goddelijcke liefde ontsteken wiert, als of sy van eenen hemelschen most vervult gheweest hadde.

Naer dese beswijkinghe die haer in't openbaer was over-ghekomem, ende in't by-wesen van menschen, die den oorspronck van dese flaute wel merckten, is haer langhen tijdt soo groote beschaemtheit by-gebleven, dat sy niet en derfde voor menschelijcke ooghen verschijnen, noch haer ghesicht opslaen, als sy van andere menschen ghesien wiert. Badt haeren Heere ootmoedelijck, dat hem soude believen haer voortaan dierghelijcke gaven, naementlijck inde tegenwoordigheyt van andere, t'ontrecken: Nochtans met volle overghevinghe van haeren wille, want sy niet en wilde, dan in alle dinghen sijn wel behaeghen kennen ende volbrenghe.

Ter oorsaecke van haer onghemeyne onsteltenissen, die haer meermaels overvielen in't overdencken van de H. Passie, wiert haer van den Biecht-vader verboden, inde Kercke, of in het by-wesen van andere, op het lijden Christi te peysen: Den welcken haer nochtans toestont dese ghedachten die haer herte soo seer door-treften, in haer kamer ende eenigheyt in te volgen: want hy wel sagh dat het onmoghelijk was haer verstant geheelijck van dit soet voorworpel der bittere Passie Christi te spenen.

S. 2. *Haere vierighe begeerten tot het lijden.*

Door't geduerigh overdencken van't lijden des Salighmaeckers, was haer begeerte tot het lijden soo over-groot, dat het lijden haer leven scheen te wesen, ende het derven van het lijden haere doot. *Ick en versoecke anders niet, seght sy, als tot vermeerderinghe van Godts glorie, ende tot verwoordinghe der zielen saligheyt, aen mijnen Beminden gelijck te wesen, dat is te lijden: lijden sonder sterven, lijden met mijnen Bruydegom, lijden tot het eynde des Wereldts. Want saleen Bruydt haeren Bruydegom sien overgoten van pijnen, ende swemmende in sijn H. Bloedt, ende oock niet wat mede ghevoelen? Neen voorwaer: dit en kan niet wesen. Daerom betrouwe ick op de goetheyt Godts, dat hy my altijd mede-gvoelende sal laeten zijn, ende dat door de tusschen-spraecke van onser aller Moeder.*

Haer begheerte van veracht ende versmaet te worden, was oock over-groot: om de verachtinghen ende versmaedheden die haeren Salighmaecker onderstaen hadde.

Wiert sy met eenighe pijnlijckheden ende siecken des lichaems overvallen, ghelijck het seer dick wils ghebeurde, sy en socht hier van niet meer verloft te worden, als vande lammigheyt der armen, die sy in haer jonckheydt soo vele jaeren ghewillighlijck ende vromelijck onderstaen heeft. Ia hoe sy meer in jaeren verwoorderde, hoe sy vierigher was tot het lijden.

Vviert sy somwijlen door natuerelijcke kranckheyt verdrietigh in eenigh lijden: dit gheval was haer dienstigh, om dit vier, dat in haer ziele aldan verflauwt was, met eenen nieuwen yver t'ontsteken. 'T is eens ghe-

beurt, dat sy eenighe vervremtheyt ende af-keer van een andere voelde, vande welcke sy veel te lijden hadde: Ende al hoe wel sy aen dese, die onverstorven was, seer gewillighlijck wijckte, oock haer schult ootmoedighlijck bekennde, daer dese andere plichtigh was; nochtans om dat sy dese tot gheen ghevoeghsaemhey, gemeynsaemhey, ende vriendschap en konde brenghen, volghens haeren wensch, wiert sy hier in mistroostigh. Sy badt haer dickwils op haer knien om tusschen malkanderen peys ende vrede sonder stoorin- ghe te voeden: maer desen peys en duerde niet langher, dan *Agnes* sprack: want dese andere met d'eerste geleghenthey terstont haer preutelen ende knorren hernam. *Agnes* voelde pijn in dese kranckheden te verdraeghen, die sy geerne soude ontgaen hebben: maer dese begheerte noemt sy een groote onvolmaecktheyt. VWant inde Hooft-kercke inden hoogen Choor knielende voor een Crucifix, ende biddende haeren Salighmaecker om van dese moeyelijckheden verlost te worden, indien 't hem beliefte, ende indien dit tot haer salighey dienstigh was, ontfongh sy door dat Crucifix dese toe-spraecke. *Aensiet my hanghende aen't Cruys tot de doot toe, om uwen 'wille: ende en wilt ghy niet wat om mijnen 'wille verdraeghen?* Dese woorden door-dronghen den grondt van haer herte, ende dat met soo groote beweghinghe van haer ghemoet, dat sy haer selven gewelt moest aen-doen, om niet overluyd inde Kercke te roepen: *O Heere ick ben bereet, niet alleenlijck eenighen tijdt te lijden voor u, maer hecht my met u aen een Kruys tot'er doot toe.* T'federt dien tijdt was sy onverdrietigh inde voorseyde moeyelijckheden te verdraeghen.

Als

Als sy somwijlen eenighen tijdt sonder pijnen was, dede sy met groote inwendighe droefheyd haer bitter beklagh aen Godt, dat hy haer vergheten hadde, niet een deeltjen gunnende van sijnen soeten Kelck des lijdens ter liefde van hem. Welcke droefheyd soo groot was, dat sy aldan alle vremde pijnen wenschte tot haeren troost, oock dat d'aerde haeren mondt soude openen, ende haer alle moghelijcke tormenten toefenden, om door liefde van den genen, die haer herte beminde, versonden te worden. Ende naer soodaenighe wenschen eenighsins van Godt verhoort wordende, door groote pijnen die sy voelde in alle haer lidmaeten, was sy een weynigh voldaan.

Op eenen nacht met alle krachten haerder ziele tot Godt gekeert, ende als buyten haer selven zijnde, sagh sy inwendighlijck in een onbegrijpelijk licht den hemel open staen, ende inden Hemel de H. Dryvuldigheyd, de Koninghinne van alles, ende heel het hemels Hof; ende haer selven als binnen komende inden hemel om eeuwigelijck de plaetse te besitten, die voor haer bereyt was. Maer haer wiert keus ghegheven, of ter liefde van de H. Dryvuldigheyd noch in dit leven te verblijven om te lijden; of wel met een haestighe doot: alle lijden te eyndighen. Hier wiert haer van eenen kant voor-gestelt d'eeuwighe wellusten, die de besittinghe der Godtheyt mede brenght; ende vanden anderen kant de kruysen van moelijckheyd, van opspraecke, van verlaentheyd, ende vele andere, die haer souden opgeleyt worden, indien haer ziele noch langher bleef in dit lichaem. In 't aensien vanden hemel sonder lijden, ende d'aerde met lijden, verkoos *Agnes* met volle begeerte ende met uytgereckte liefde
noch

noch langher hier te leven, om noch langher te lijden: endedat soo veel, ende soo langh, als 't haeren Bruydegom soude gelieven, tot vermeerderinghe van sijn eere ende glorie: met een vast betrouwen in Godt, dat hy haer in alles soude by-blijven, ende door sijn machtighe handt door alle swaerigheden geleyden.

Anderwerf met een groote begeerte ontfteken zijnde, om ter liefde Godts iet te lijden dat haer seer ghevoelick soude wesen, ende innighlijck dit versoeckende, wiert sy terstont ghevat vanden rooden loop die seer pijnlijck was, nochtans sonder kortse, den welken dry weken duerde. Sy hiel haer op, tusschen seer groote smerten, sonder 't bedde te houden: ende danckte Godt van dese besondere jonste. Als dese sieckte achter bleef, was sy bedroeft, ende verlangde om noch meer te lijden, al hoe wel onweerdigh. *Vant ick altijd seer droefben, seght sy, als ick niet en lijde, vreesende dat Godt Almachtigh my vergeten heeft.*

Ghemerckt dat haer wenschen van te lijden, ende haer droefheyte van niet te lijden bleef dueren, wiert haer wederom eenigh lijden verjont: te weten, een inwendighe onghesteltheyt in haeren mondt, die soo grouwelijck was, dat sy die niet en kan beschrijven: maer seght, dat sy noyt in haer leven soo groote pijnen tot noch toe geleden hadde, als sy in haeren mondt dien tijdt gevoelde; noch soo grooten stanck gheroken heeft; noch soo walghelijcke saecke ghesmaect heeft als den etter die uyt dese quaele voort quam. Alle haer tanden waeren los: het tandt-vleesch verswoerde: desen etter was soodaenigh; dat sy somwijlen van haer selven viel, als sy hem sagh of roeck. Sy en konde dagh of nacht niet rusten, soo door de pijnen, als door
den

den stanck. Alle bequaemheyt van eenigh voedsel te nemen, was haer schier ontnomen. Dit duerde wel vier maenden. Haer huys-luffrouwe en dorst s' morghens in haer kamer niet komen: want den stanck onverdraeghelijck was. *Agnes* self hadde by nachten groote moeyelijckheyt in desen stanck. Sy badt Godt om verduldigheyt: ende bedanckte sijn Goddelijcke goetheyt van dese groote jonste, die sy onweerdigh was. Al hadde haer lichaem in dese soo pijnelijcke ende soo verdrietighe quaele seer veel te verdraeghen: nochtans de blyschap van haeren geest, en wiert hier door niet vermindert, ja was dies te meerder, hoe het lichaem meer leedt. *VWant ick gevoelde,* seght sy *alsdan ende oock op andere tijden, dat ons hier geen blyschap noch vreught en kan over komen, dan in 't lijdē sijn hooghste verblijden te nemen. Ick segghe dat het verblijden in 't lijdē de grootste vreught is, die wy alhier in Godt kunnen scheppen, ende die soock d' alderaengenaemste aen Godt is. Och Heere. Wanneer sal ick dese gratie eens genieten naer mijnen wensch? Al ben ick 't onweerdigh, Heere en spaert my niet: noch en onthaelt my alhier niet met uwe soete teghenwoordigheyt: maer laet my dien Kelck van u lijdē hier smaecken naer u belieste: laet my met u lijdē, soo langh als mijn leven hier sal op-gehouden worden. Ick hope dat my dit vergunt sal worden, tot vermeerderinghe van Godts eere ende glorie, tot mijne ende aller zielen saligheyt, Amen.*

Noch anderwerf bekent sy een onverdraeghelijcke ende onuytblusschelijcke begeerte van lijdē gevoelt te hebben, naementlijck als den tijt mede-brocht, besonderlijck de bittere Passie Christi t'overdencken, gelijk den tijdt vande goede Weke is. Sy schrijft dat dese begeertē alsdan wel ses jaeren langh in haer ziele al-

tijdt vermeerderd waeren, die inde volghende jaeren niet vermindert zijn. Haere woorden zijn dese. *Het aenmercken vande heetbrandende liefde van mijnen Beminden in sijn lijdē tot onse verlossinghe, ontstack mijn begeerte meer en meer, omter liefde van hem te lijdē, die voor my soo mishandelt geweest is. O Heere wie sal een ziele kunnen versaeden, die aldus gestelt is? Niemant, Heere, dan ghy alleen. Vervult alle mijn leden met pijnen, tot het binnenste van mijn ziele, die door uwe gratie dies aengaende onverschadelijk is. Ghy ontreckt haer dese gratie om haer onweerdigheyt: sy bekennt d'onweerdighste van alle te wesen.*

Als sy het lijdē vanden Salighmaecker overdocht, wiert sy besonderlijk met eenen heeten brandt ontfeken, om diergelijke pijnen te lijdē. Speelden haer gedachten op de geesselinghe? Sy wiert gedreven om de selve slaghen in haer lichaem t'ontfanghen ende te gevoelen, die hy ontfanghen ende gevoelt hadde; ende soo doorhackelt te worden, ghelijck sy hem doorhackelt sagh. Hoe sy desen wensch metter daet heeft foecken te bekomen, sal terstont hier onder gheseyt worden, als wy van haer gewillighe lijf-kastijdinghen sullen spreken, die sy ter liefde vanden lijdenden Salighmaecker ondernomen heeft.

In't jaer 1637. op S. Marcus dagh met dese ghewoonelijcke begeerten overladen zijnde, quam sy tot haeren Bicht-vader inde Kercke, om eenighe besondere lijf-kastijdinghen te versoecken. Maer den Bicht-vader schoof het vensterken van den Bicht-stoel toe, sonder haer te beantwoorden. Dit schreef sy toe aen haere onweerdigheyt, om alsulcke gratien t'ontfanghen. Met dese ghedachten van voor Godt te lijdē, bleef sy langhen tijdt in Godt in-ghekeert: ende te saemen noch
vic-

vierigher gedreven tot het lijden. Sy dede een innigh beklagh aen haeren Beminden, om dat sy van het lijden verstootten wiert: ende ghemerckt dat haeren Bicht-vader dit weygherde, versocht ootmoedelijck dat Godt door sijn selven uyt liefde eenige pijnelyckheden haer soude toe-senden, al en was't sy niet weerdigh. Sy verstont inwendighlijck dat haer verfoeck verhoort wiert, ende dat haer eenighe pynelijckheden soudou toe-ghesonden worden. Sy noemt dit pynelijckheden: *Maer uytwendighlijck*, seght sy: *VWant inwendighlijck, geen grooter blyschap als dat. O Heere, wat tonghen sullen kunnen uyt spreken, wat vreughden in Godt, wat onwerdeerlijcke juweelen in't lijden verborghen zijn!* Met'er daet wiert sy dien dagh met soo groote ende swaere pijnen des lichaems overvallen, dat sy schier in onmacht viel. Sy besluyt dit verhael aldus: *Gheloofst zy dien grooten Godt, die my armen aerdworm niet gheheelijck verstoet.*

Ontrent den selven tijt, als sy s'avonts met haer geselschap aen tafel sat, vielder spraecke van twee levende Leeuwen, die te Ghent waeren: ende *Ioanna van Randenraedt* seyde, dese Leeuwen aldaer gesien te hebben, de welcke te saemen verhaelde dese gheschiednisse. Hoe een dienst-maecht die de Leeuwen quam spijzen, by geval van dese vrede dieren ghevat ende verscheurt wiert. Terwijlen dat *Ioanna* met verscheyde omstanden dit deerlyck ongeluck verhaelde, was *Agnes* inwendighlyck in-ghekeert in Godt, voelende een seer groote begeerte, om ter liefde van dien, den welcken syn-selven voor haer ellendighen worm der aerde niet ghespaert en hadde, van dese selve Leeuwen vernielt te worden. Hadde sy inde plaetse van dese

dienst-maecht geweest, gelijk sy wenschte, soude dat een geluck boven alle geluck ghehouden hebben. Sy en kan niet bewoorden, hoe seer sy alsdan, ende eenighe daghen daer nae in dese begeerten vlamde: als wanneer sy oock van Godt de jonste verkreegh van groote pynen in alle haer litmaeten te ghevoelen, terwylen sy soo vierigh was om te lyden. O, seght sy. die drysent millioenen lichaemen hadde, om voor die wilde dieren te gheven, ende dat uyt een altijt heet-brandende liefde. Ick gevoele my droncken, als ick mijn gepeysen hier opstiere: Want de levende ende krachtighe begeerten my by-blijven, om ter liefde van hem my t'allen ooghenblick van die wilde dieren te laeten verscheuren: Wel verstaende, indien dit Godts Wille waere, ende ick hem daer-mede niet en soude vergrammen. Indien ick dat wiste, ick vertroock nae Ghent, ende spronck van boven tot beneden, om van die Leeuwen verscheurt te worden ter liefde Godts. O Heere mocht my dese gratie gebeuren: maer ick ben't onweerdigh. Ick moete my laeten aen den ghenen, die my met dese begheerten onsteect:

Sy verfocht sonder op-houden van haeren Bichtvader oorlof om groufaeme lyf-kastydinghen te ghebruycken, oock met brieve die sy tot dit eynde schreef. Eenen brief sal ick hier stellen.

E E R W E E R D I G H E N V A D E R

VAn Godt Vader ghestelt over my, ende Rechter om te binden ende t'ontbinden, door den Welcken ick den Wille Godts volghe, al is't dat ick door mijn kranckheyr veel ghebreken hebbe, over de Welcke ick in Godt ghenade ender vergiffnisse versoecke, om de selve in't vier van sijn goddelijcke

delycke Liefde te niet te doen. Ick versoecke van V Eerw. sijn
roestemminghe, om mijn voorgaende middelen te ghebruy-
cken, door de welcke ick mijnen stijven ofel onder't bedwanck
des gheests mach brengben, ende dat ter liefde van dien, die
ick daeghelijckx voor my hebbe, als eenen levenden spieghel
om hem waer te volghen, die om ons, ende om my, uyt soo
heet-brandende liefde, sijn selven tot alle tormenten naer
ziele ende lichaem ghegheven heeft. Ick voele my hier door
van den selven gheest der liefde ghedreven, om mijn selven
pijnen ende lijden aen te doen. Ick segghe pijnen, ende lij-
den: Maer het is alhier aen een Godt minnende ziele het
hoogste verblijden. Lijden en is gheen lijden. Ick hebbe
mijnen naeckten ende bloedighen Bruydegom langhen tijde
ghesien, vol van pijnen, ongrondeerlijck in sijne neder-
ghebooghentheyt, den Schepper onder sijn sekepselen, wijs
uytghespreyt in sijn liefde tot ons, om ons met sijnen hemel-
schen Vader in sijn Heyligh Bloedt te versoenen, ende op het
Kruys het ranisoen voor ons te betaelen. Ick hebbe hem aldus
langhen tijt voor mijn inwendighe ooghen gehad, uytgeroeck
ligghende op het Kruys, ende door alle de diepte van sijn bran-
dende liefde tot ons, door alle sijn pijnen ende smerten, in't
Vaderlijck herte om ghenade biddende voor onse sonden, die
soodaenighe pijnen ende versmaetheden veroorsaect hebben.
Ick hebbe hem aldus ontrent veerthien daeghen voor my ghe-
hadt, met groote droefheyt ende pijnen mijnder ziele, son-
der daer van te kunnen komen. Ick sagh sijn lijden soo schroo-
melijck ende onuytsprekelijck, dat ick er sieck van ben dit soo
lanck te sien, sonder van mijnen kant iet te moghen doen ter
liefde van dien, die voor my soo ghestelt is. Soo is't dat ick
van V Eerw. biddens wijse versoecke, door alle pijnen ende
smerten van onsen Salighmaecker, dat ick hem een weynigh
mach ghelijck zijn, om met mijnen Bruydegom op't Kruys

te rusten in't bedde van dien soet-stekenden hulst, om mijn ziele met mijnen Beminden te vermaecken. Ick betrouwe in Godt, dat my dit van Godt door V Eerw. niet en sal gheweyghert worden.

Dit waeren haere daeghelijcksche begheerten, die haer by daeghen ende by nachten pijnighden. Niet te lijden was haer lijden, ende lijden was haer vermaeck. Als haer gheboden wiert sonder eenighe pijnlijckheden des lichaems den nacht over te brenghen, was sy als sieck van dese begheerten. Sagh haer bedde aen, met eenen af-keer: sloegh haer ooghen op 't Belt van de H. Maghet, dat sy in haer armen nam, ende gaf aen de Moeder Godts haer groot verlanghen te kennen om haer lichaem te pijnighen. Den hulst die sy tot dit eynde vergaedert hadde, speelde in haer ghe-dachten: beklaeghde haer onweerdigheyt om op dese stekende tacken te moghen rusten: Ende offerde haer selven om vlijtelijck dit te doen, als 't haer soude gheoorloft zijn.

s. 3. Haere begheerten tot het lijden worden dickwils van Godt verhoort.

WY hebben nu ten deele ghesien dat haer vierighe begheerten tot het lijden, van Godt verhoort wierden door het toefenden van eenighe pijnlijckheden die ick niet konde af-snijden van haere begheerten. Laet ons noch voorder bewijsen, hoe dat haer menighvuldigh verfoeck van lichaemelijcke pijnen t'onderstaen, van den Hemel verhoort is gheweest.

Sy verkreegh van Godt seer dickwils ten minsten eenigh deeltjen van haere begeerten door onverdraeghe-

ghelijcke hooft-pijnen, door hert kloppinghen, door seer ghevoelijke ontsteltenisse van alle haer lidtmaeren, door menighvuldighe siekten, door seer moeyelijke ghefallen van uytwendighe saecken: Inde welke sy aldan haer kloeckmoedigheyt oeffende, soo van binnen lijdende, als van buyten. Sy wiert somwijlen by nachten met soo groote pijnen inde sijde ende lendenen overvallen, als of in haer lichaem een ribbe ghebroken geweest hadde: Maeren liet hier om haer nacht ghebedt niet te doen, ende smorghens op te staen op haeren tijdt. Dese pijnen noemt sy, haer alder-soetste rust-beddeken op het Kruys van haeren Beminden, om hem op 't Kruys der liefde gheselschap te houden.

D'inwendighe pijnen die haer overvielen, ende die sy met blyschap ontfonck, waeren somwijlen soo groot, dat sy als een stervende mensch was, niet verwachtende als de doot, die nochtans niet en quam: Twelck buyten haer meyninghe was, want sy niet en konde vatten, hoe haer ziele tusschen sulcke pijnen in haer lichaem noch bleef. Dierghelijcke doodelijke pijnen heeft sy seer dickwils onderstaen, eer sy tot de selsaeme gemeynsaemheyt met haeren Beminden ghekomen is.

Op eenen witten Donderdagh s'avonts, als sy de Proceffie verghefelschapte, ende tot ghedachtenisse der bitter Passie Christi de neghen Kercken gonck besoecken, die men de Statien noemt, ghevoelde sy dat haer ziele seer ontsteken wiert om eenigh lijden in haer lidtmaeten te ghevoelen: Ende haer begheerten wierden van den Hemel verhoort. Want inde Kercke der Kruys-broeders wiert sy met soo groote in-

wen-

wendighe pijnen overvallen, dat den ganck haer onmoghelijk was. Sy wiert van twee perfoonen naer huys gheleyt, ende ten halven ghedraeghen, steunende op hunne schouderen. Dese pijnen duerden heel den nacht, ende oock den volghenden dagh tot naer middagh. Het sweet brack haer van alle kanten uyt, s'morghens nochtans op den goeden Vrijdagh kroop sy door Godts hulpe naer de Hooft-kercke, om 't Sermoon van de Passie te hooren: Alwaer het sweet haer af-liep, dat door de pijnlijckheden des lichaems ende groote benauwtheden des herte uyt-gheperst wiert. Sy loofde Godt, die haer d'alder-onweerdighste dese gratie verjont hadde.

Op eenen anderen Witten-donderdag s'avonts met de Proceffie gaende, die tot ghedachtenisse van 't bitter lijden Christi te Ruremonde inghestelt wort, wiert sy met een over-groote hooft-pijne ende pijnen in alle haer leden overvallen: Soo dat sy met haer ghepeysen spelende op 't lijden Christi, te samen deelachtigh wiert van sijn lijden. Dit lijden ghelijck het voorgaende bleef haer by, heel den nacht ende den volghenden dagh tot dry uren naer noon, op welke ure Christus ghestorven is. Door dese groote pynen konde sy dien nacht weynigh rusten: 'T welck haer aenghenaem was. Want sy den nacht op den welcken de H. Kercke de ghedachtenisse instelt van 't bitter lijden des Salighmaeckers, niet anders en wenschte over te brenghen, dan met overdenckingen ende mededeelinghen van sijn H. Passie. Sy keerde sich aldan tot haeren door-wonden Bruydegom, om hem in sijn pynen gheselschap te houden. Sy verbelde sich dat sijn pynen haer pynen, ende haer pynen sijn pynen waren.

ren.

ren. In dit medelyden ende droef heydt haers herte bleef sy willens in den morghenstont langher rusten, om dat sy heel den nacht niet gheslaepen hadde, ende verhopte dat haer machteloos lichaem, door dese ruste bequaemer soude wesen om in den Kercken-dienst op goeden Vrydagh teghenwoordigh te zyn. Sy bleef dan ligghen als d'andere van den huys inden morgenstont op-stonden, daer-en-tusschen lydende, ende de krachten haerder ziele bestedende inde verbeeldinghe des lydens van haeren Beminden. Daer-en-tusschen verliep den tydt, ende d'ure naerderde om in't Sermoon van de Passie teghenwoordigh te zyn. Of sy alsdan in slaep gevallen is, of niet, en kan sy niet segghen. Maer sy hoorde onverhoedts een stercke stemme die klaerlyck seyde, *Agnes* ende anders niet. Sy quam tot haer selven, spronck op van verbaestheyt, denckende dat sy gheroepen wiert om naer de Kercke te gaen. Sy trock spoedelyck naer de Kercke met haer pynen: quam noch in tydts tot het Sermoon: Loofde Godt almachtigh, die haer geweckt hadde, om sijne H. Passie te hooren preken.

Andermael naer dat sy vieriglyck gewenscht hadde ter liefde van haeren Salighmaecker gebrant-merckt te worden, heeft sy inwendighlyck de selve pynen gevoelt, als of dit met'er daet geschiet waere. Op den 19. November 1637. sehryft sy aldus. *Ghelooft zy den Alder-hooghsten, die my d'onweerdighste door sijn goetheydt eenighe kleyne betaelinghen ghegheven heeft van mijn kleyne begheerten, door hem in my ontsteken, van nyt liefde tot hem ghebrant-merckt te worden. Ick ghevoelde dit in my als of dit gheschiet waere. Al hadde ick alsdan in een beet-brandende vier gheworpen gheweest, ter liefde van dien, die my*

met dese begheerten aldus ontsteken hadde, het soude my een soet verkoelende badt gheveest zijn. Ia dat ick op alle hoecken van de straeten grootelijcks beschuldicht ende als misdaedige ghegheesselt waere gheveest; ja met gloeyende tanghen van malkanderen ghescheurt, dit waere my een alder-soetste verkoelende badt gheveest, om mijn begheerten te temperen. Ghemerckt dat dit niet gheschieden konde, Offerde ick mijn begheerten in den selven oorspronck daer sy van voort quamen; met belijdenisse van mijn onweerdigheydt om sulcke gratie te ghenieten.

Den 30. April 1638. Als sy s'nachts volghens haer gewoonte sich tot het ghebedt begeven soude, voelde sy haer lichaem tot het binnenste der gevrachten heel doorgoten van pynen, die soo gheweldigh ende groot waeren, dat sy noyt haer leven dierghelijcke gevoelt hadde. Dese pynen begonsten daeghs te voren; soo dat sy niet en wiste, hoe sy te bedde gheraecken soude, ende dochte, op den vloer van haer kamer te blijven ligghen. Hadde achterdencken of hier mede eenighe kortse vermenghelt was: Maer bevont doorde polsader dat neen. Sy begaf sich evenwel met grooten arbeyt tot haer nacht-ghebedt, soo gheseyt is: Van binnen soo gepynight wesende, als of alle haer ghebeenten met ghesmolten loot doorgoten wierden: Maer door de grootheydt der onverdraeghelijcke pynen ter aerde vallende, en konde sy den tijdt des gebedts niet voltrecken: Voeghde sich dan uyt noodt, om wederom tot het bedde te gheraecken, ende aldaer ligghende haer devotie te doen, terwijlen haer de noodighe krachten ontbraecken om volghens haer gewoonte te bidden: Denckende dat dit aen haeren Bruydegom in dese ghesteltenisse des lichaems niet en soude mishaeghen.

haeghen. Ghelegghen zijnde, vont sich terstont ingethoghen in Godt, met een seer soete honighvloeyende vereeninghe in haeren Beminden, inde welcke sy haer soo verloor, dat sy in dese groote pynen als sonder ghevoelen was, met grooten overvloed der goddelijcke Liefde doorgoten ende gesmolten zijnde.

Hier naer was haer begheerte noch vlamigher tot het lijden: Wenschte in heet vier te sitten ter liefde van haeren brandenden Bruydegom, ende aldus te branden, ende altijd te blijven branden. Had't haer gheoorloft gheweest, soude een groot vier ghestockt ende haer selven daer in gheworpen hebben, ter liefde van haeren Al.

Vanneer, seght sy, sal ick in hem heel ghebrant worden. Ick ghevoele my hier van in't binnenste mynder ziele soo ontsteken, dat ick mijnen traeghen esel niet en ghevoele. Mocht ick branden, ghevoelijck branden, ende altijd brandende blijven in desen heeten oven! Alle tormenten van dese werelt zijn te kleyn om dit vier te blusschen. Vaer sal een ziele sich laeten, die aldus ghestelt is? Nergens dan inden ghenen die haer soo ontsteken heeft.

Den 31. Mey 1639. Wederom nieuwe pynen van haeren Salighmaecker verfoeckende, verkreegh sy de rughe pynen, die sy vele maenden voor haere doot gheleden heeft: Ende ontrent desen tijdt heeft sy van Godt oock verkregghen de groote ende lanckduerighe verlaetentheydt die haer tot het eynde haers levens by ghebleven is, daer sy vele jaeren naer ghewenscht hadde.

Wy hebben dese dinghen uyt de ghetuyghenisse van *Iosanna van Randenraedi* beschreven in't leste Capittel van't Eerste Deel: Laet ons het beginsel van de selve

pynen hier beschrijven met haer cyghen woorden. Sy
 schrijft aldus. Naer dat ick mijnen Salighmaecker Sacramen-
 telijck ontfanghen hadde, in't ghebedt wesende ende aldaer
 liggende aen die ghenaedighe voeten, versochte vergiffe-
 nisse van alle onse sonden die Godt almachtigh verwecken om
 sijn rechtveerdige straffe over ons te senden. Ick gevoelde my
 door de gratie Godts als heel verplettert inde begheerte om
 alle menschen met hem te versoenen. Ick lagh voor Godt, als
 tusschen Godt ende tusschen alle menschen (die my als van
 besijden in d'ooghe waeren) ghelijck een misdaedighe. Ick
 voelde my ghestelt om alle misdaeden, schulden, ende straf-
 fen op my te nemen, ende in mijn selven de pijnen t'onder-
 staen die d'andere moesten lijdē: waer toe ick gratis ver-
 socht: Ende voelde my in dese begheerte soo seer ontfangen,
 dat ick van daer niet en wilde vertrecken, voor dat my dae-
 delijck in mijn lichaem wat ghevoelijckx soude verjont wor-
 den, om dat t' sinder liefde t'ontfanghen, ende t'omhelsen
 als een seer kostelijck juweel. In dese begheerte zijnde, sagh
 ick met een licht, snelder als eenen blixem, als of Godt hem
 ghebooght hadde in my: Als my sijn rechte-handt ghevende,
 ende belovende dat mijn ghebedt verhoort was: Ende dat
 my vergunt was voor eenighen tijdt gheduerighe pijnen in
 mijn lichaem te ghevoelen. Als ick uyt dese devotie tot mijn
 selven quam, ghevoelde ick in't midden van mijnen rugghe
 een seer graote pijn, als offer eenen brandt viers in stack:
 Ende van daer trock dese pijn in alle mijne lidtmaeten, soo
 sterck, als of ick met een stercke korise hadde bevangen ghe-
 weest. Waer van ick in mijnen gheest een groote blyschap
 ghevoelde, met opgheheven herte Godt lovende over dese
 gratie, die hy aen my d'alder-onweerdigste schepselken ghe-
 daen hadde.

§ 4. *Haer lijf-kastijdinghen ter Liefde van den lijdenden Salighmaecker.*

Alle lijf-kastijdinghen die de Biecht-vaders toelieten, waeren alijt te weynigh, aen haeren overgrooten drift die sy hadde om haer lichaem te pynighen: Gheen disciplinen, gheen hayre kleederen, gheen spooren, gheen doornen, gheenen hulst, gheen ghewoonelijcke of onghewoonelijcke instrumenten van penitentie, en konden haeren yver ende liefde tot den lydenden Salighmaecker versaeden.

Wat vreetheyt sy over haer lichaem in haers Vaders huys in haer jonckheyt ghebruyckt heeft, om haeren Godt, die sy vergramt hadde, te versoenen, ende sijn liefde te winnen; is in't Eerste Deel aenghewesen. Wat sy dies aengaende ghedaen heeft, naer dat sy soosonderlinge teekenen van sijn liefde genoten hadde, ende te Ruremonde was komen wonen, sal hier aenghewesen worden.

Den eersten Biecht-vader die sy te Ruremonde hadde, heeft haer weynighe lijf-kastijdinghen toegestaen: aerbeydende om d'overvloedighe strengheyt af te breken, die sy de voorgaende jaeren geploghen hadde. Niet te min, gedooghde dat sy op eenen stroey-sack soude slaepen: 't welck sy meer als acht jaeren onderhouden heeft. Voorts wiert haer belast niet meer de discipline te gebruycken, dan op eenighe daghen der weke, ende niet langher dan eenen *Miserere* of daer ontrent. Op desen tijt wiert haer oock toeghelaeten eenighe braceletten te draeghen aen de armen ende beenen. *Maer eylaes*, seght sy, *Wat heeft dit te bedieden, ten opsicht van het ghene onsen Salighmaecker voor ons nyt*

grootere ende heetere liefde verdraeghen heeft, om ons met
 sijnen Hemelschen Vader te versoenen? Ons werck en is niet,
 niet. O Heere neemt mijnen Wille voor het werck aen, aenge-
 sien my nu dit niet toe-gelaeten en wordt van uwe Dienaers:
 ter oorsaecke dat ick 't niet weerdigh ben.

Dit waeren alsdan haer gestelde lyf-kastijdinghen:
 maer door haer aen-praemen verkreegh sy somwijlen
 oorlof, om haer lichaem meer te pynighen, ende de
 discipline te verlenghen: als oock om somwijlen ste-
 kende doornen tot de discipline te ghebruycken, ende
 somwijlen op de selve te slaepen. Doch als men be-
 merckte dat sy alsdan buyten spoore liep: moest men
 haer in meerderen dwangh houden. Laet ons hier een
 geschiedenisse van haere buyten-spoorigheyt stellen,
 die verscheyde reysen ghebeurt is.

Oorlof hebbende om een langere discipline te doen,
 nam sy voor al haer Bedenckinghe op de gheeffelinge
 van haeren Salighmaecker: ende als sy van sijne lief-
 de, ende vande begeerte om haer weder-liefde te toon-
 en, heel brandigh was, quam sy tot de discipline. Sy
 en hadde schier gheen ghevoelen in dit werck; sy en
 trock niet alleenlijck het bloet uyt haer aderen, maer
 oock het vel ende vleesch van haer lichaem, sonder
 't selve te weten. Als desen drift voltrocken was, ende
 als sy daer nae de ghesteltenisse van haer kamer aen-
 sagh, en wiste sy niet wat maecken met het bloedt dat
 over haer kamer dreef, ende somwijlen door de planc-
 ken gelooopen was. Sy bekent dat sy dit bloedt noyc
 sagh, om dat sy dit werck gheerne soude bedeckt heb-
 ben: *Niet te min*, seght sy, *ick wenschte niet een druppel*
bloedts te behouden, maer al te gheven ter liefde van dien, die
ick alsoo in mijn ooghen hadde. Als ick daer noch op peyse,
 wor-

Worde ick als droncken van begeerte om my gheheelijck uyt te gieten. Het en gheeft my geen wonder, dat de Martelaeren soo blyde waeren gaende nae de Martelie; want sy niet veel en gevoelden. Het is de liefde, de liefde, de liefde, die stercker is als doot, vier, ende vlammen, als alle me-relen ende instrumenten. Ach hoe dickwils hebbe ick God ghebeden, dat hy my een luttelken van dese gratie soude verleenen, van veel ende langh te moghen tijden! Ick en ben't niet weerdigh soo groote schatten ende juweelen te ghenuten, als in't lijdē verborghen ende begraeven ligghen. Heere gheeft my sterckte daer toe; gheeft my die schatten, op wat tijdt ende door wie't uwe Goddelijcke Majesteyt ghelieven sal.

Als haeren eersten Biecht-vader van Ruremonde tot een andere wooninghe gheroepen wiert: heeft den tweeden haer wat meer toe-ghelaeten als den voorgaenden. Sy verkreegh oorlof om haer disciplinen te verdobbelen, tot haer groote blyschap. Dese mildheyt vanden Biecht-vader, vermeerderde haere stoutigheyt om noch meer te vraeghen. Sy wiert somwijlen verhoort; maer niet ten volle naer haeren wensch. Want voelde sich alsdan soo ontsteken tot lyf-kastijdingen, dat sy wel door scherpe sweerden soude gelooopen hebben, sonder eenighe pijn te gevoelen, soo haer docht. Want als sy door dese vierighe begeerten van te lijdē bevanghen wiert, was sy als sonder gevoelen.

Desen Biecht-vader stont haer toe, somwijlen doornen ende hulst, ende de disciplinen met spoorkens drymael tusschen dagh ende nacht te ghebruycken; maer hy bepaelde het ghetal der slaghen, die t'eleker reyse niet meer als hondert en mochten zijn. Somwijlen liet hy dit ghetal aen haer liefste.

Naer dierghelijcke disciplinen die in haer vryheyt
ge-

gelaeten wierden, bevont sy sich wederom als in een badt van bloet, ende scheen dickwils onder de selve te beswijcken, maer den yver, soo sy seght, ende de liefde dreef haer voort. Doch op dat het bloet haer kamer niet en soude besproeyen, ende niet op de plancken af-loopen, als voren, gebruyckte sy een matte, met vele laeckens ende doecken: Want als sy hier mede besigh was, en konde haer selven niet wederhouden, soo langh als sy eenighe krachten behiel.

De spooen van haer discipline dochten haer allenxkens te sacht, ende als niet. Sy hadde een instrument met uytstekende pinnen, dat haer tot eenen gordel diende: dit docht haer dienstigher tot dit werck, als de spooen. Hier mede opende sy velen vleesh: ende als een plaetse die gewondt was scheen te genesen ende te versweeren, opende sy de selve wonden noch eens. Hier door een groote ende swaere wonde ghemaeckt hebbende, moest sy door bevel des Bichtvaders, tot haer genesinghe eenige medecijnen gebruycken, ende leedt groote pijnen. *Ick segghe pijnen, schrijft sy, ten was voor my gheen pijn, maer soet; ick wilde dese wonde alle mijn leven behouden, als't Godt Almachtigh belieft hadde, ende als ick in mijn lyf-kastjdinghen hadde kunnen voort gaen, sonder van iemandt bemerckt te worden. Maer eylaes, mijnen Bichtvader nam alle disciplinen ende penitentien af, my versmaedende als daer toe onveerdigh, om mijn onvoorsichtigheyt. Ick bekende mijn schult voor Godt: met een beklagh, dat sijn liefde tot my d'onveerdighste hier van d'oorfaecke was. Ick loofde Godt dat hy my op dien tijdt veel bequaemghent tot dese lyf kastjdinghen gegheven hadde door sijn loutere goetheyt. O Heere mijnen eenighen Bruydegom? hadde ick dese wonde heymelijck*

lijck kunnen bedecken? Immers uwe Majesteyt heeft my noch een luttelken verjont, my wat pijnen laetende, tot ghedachtenisse van u lijden. Dese onmaetigheyt der disciplinen is geschiet als s'Hertoghen-bosch belegert was: alswanneer Agnes Godt socht te praemen ende hem als te bedwingen tot behoudenisse van dese stadt.

Naer dat dese wonde genesen was, hiel sy wederom aen, om haer voorgaende strengigheyt te hernemen: want sy en konde niet gemackelijck leven, ghemerckt dat dit den wegh niet en is, die den Salighmaecker gewandelt heeft. Daerom badt sy Godt dickwils, dat hy soude gheweerdighen haer door den mondt vanden Biecht-vader de selve lyf-kastijdinghen wederom toe te laeten: ghemerckt dat haer begeerte was, niet een deeltjen in haer lichaem gheheel te laeten, niet een druppel bloets te behouden. Sy wenschte Martelerisse te sterven, maer van langher handt, met langhduerige pijnen.

Sy en wiert niet alleenlijck tot harde lyf-kastijdinghen ghedreven, als sy gesondt was: maer oock als sy met seer gevoelijcke inwendighe pijnen van Godt befocht wiert. Eens sieck ligghende van seer groote hooftpijne, wiert sy ontfeken met soo groote begeerte van uytwendighe pijnen met d'inwendighe te voeghen, dat sy een kistjen aen haer bedde dede brengen, in't welck haere instrumenten van lyf-kastijdinghe besloten waeren: ende nam bedecktelijck uyt dit kistjen een instrument van stekende pinnen, om daer op te ligghen, ende haer kranck lichaem de ruste van't bedde t'ontnemen, ghelijck sy oock dede. Maer en vont noch geen versaedinghe. Want ghehackelt ende gekapt te worden soude haeren aldergrootsten troost

gheweest zijn, ja veel grooteren, als of sy den hemel open gesien hadde: *O Heere, seght sy, lijdē is het hooghste verblijden voor een Godt-minnende ziele: 'T is haer grootste vermaeck cenighe ghelijckheyt te hebben met haeren Bruydegom.*

Haer voordere lyf-kastijdinghe die sy onder de volghende Biecht-vaders gheploghen heeft, en staen in haer schriften niet uyt-gedruckt: Het zijn de selve, of diergelijcke gheweest; voor soo veel als de krachten haers lichaems toe-lieten: want haeren yver tot het lijdē ende tot het lyf-kastijden volstandigh geweest is tot de doot.

V. C A P I T T E L.

Liefde tot de H. Maeghet.

Hier magh ick kort zijn sonder d'eere vande H. Maeghet of de liefde die *Agnes* tot *MARIA* ghedraeghen heeft te verkrencken: want heel dit verhael opentlijk uyt-wijst, wat teere liefde *Agnes* tot *MARIA* gedraeghen heeft, ende hoe vast betrouwen sy op de krachtighe voorspraecke van dese lieve ende machtighe Moeder ghevestight hadde.

Alle haer ghebeden offerde sy daghelijs aen Godt door de handen vande H. Maeghet: niet alleen haer selven, maer oock alle d'andere voor de welcke sy voor-genomen hadde te bidden, door haer Moederlijcke liefde ende sorghe aen Godt bevelende. Sy socht haere eere in alle geleghentheyte te vermeerderen; ende over-al inde zielen van haeren naesten een kinderlijcke liefde tot de Moeder Godts in te drucken.

Maria

Maria en was niet meer uyt haer gedachten, als uyt haer herte. By daghen was *Agnes* voor de Beelden vande H. Maeghet te vinden: ende by nachten hadde sy het Beeldt van dese liefde Moeder tusschen haere armen: Alswanneer sy tusschen menighvuldighe soete onthelsinghen van dit Beeldt, haer swaerigheden ende haer wenschen aen de H. Maeghet te kennen gaf, ende vande selve Maeghet diokwils vertroost ende gheholpen wiert. Laet ons hier van eene geschiedenis voorstellen.

Den 8. van October 1638. handelende met haeren Biecht-vader bevont in hem een somberder wesen, ende mindere woorden, dan sy wel placht. Hier door wiert *Agnes* in haer gemoet beducht, ende en derfde nochtans de reden van dese somberheyt ende stilswijghentheyte vanden Biecht-vader niet af vraeghen. Hadde achterdencken, of den Biecht-vader voor-ghenomen hadde voortaan met meerdere ghesetheyte ende neestigher toe-sicht in Godts aenschijn te wandelen, ende inde schaele der voorsichtigheyt sijn woorden rypelicker op te wegghen; of hy met eenighe verduystringhe des gheests, of met eenighe merckelijcke bekoringhen overvallen was; of hy in sijn gemoet iet voelde dat sijn ziele beswaerde. Meer diergelijcke invallen speelden alsdan in haer verstant: met begeerte om de reden van dese ontsteltheyt te weiren. Als sy tot haer avont-gebedt quam, woelde dat droevigh wesen van haeren Biecht-vader in haeren gheest: Badt Godt, ende sijn H. Moeder, indien der iet voor-gevallen was, 't welck haeren Biecht-vader aen de Goddelijcke ooghen on-aenghenaemer soude maecten, ende de Goddelijcke vriendelijckheyt t'sijnder opsicht beletten, dat dit sou-

de wegh-genomen worden. Ende sy verfocht dit met
 soo groote, ja met meerdere begeerte, als of sy 'rvoor
 haer eyghen selve ghevraecht hadde: Want wenschte
 dat alle de gratien die sy door de Goddelijcke goetheyt
 besat, aen haeren Biecht-vader souden overgegeven
 worden, ende sy alleenlijk de Goddelijcke liefde be-
 houden. Dese bekommeringhe voor het gheestelijk
 welvaeren van haeren Biecht-vader was soo groot, dat
 sy oock by nacht hier mede besich was, ja noch sorgh-
 vuldigher als te voren. Tot haer ruste ghegaen zijnde,
 ende het Beeldt vande H. Maeghet in haer armen heb-
 bende, volghens haer gewoonte, nam sy, met een soete
 omhelsinghe van dat Beeldt, haeren toevlucht tot haere
 H. Moeder, ende seyde: *Mijn alderlieffste Moeder, Moeder van uwe kinderen, is't dat uwen Sone mijnen geestelijken Vader teghenwoordighlyk eenighsins onaenghenaem is aen uwen Goddelijken Sone, ende aen V. Moeder der ghenade, och dat en soude ick niet kunnen verdraeghen: laet my liever daer voor wat moeyelijckheyt onderstaen.* Naer dese vriendelijcke ingekeertheyt tot onse genaedighe Moeder, verscheen de H. Maeghet aen Agnes door een licht, ende antwoorde op haer versoek, met dese woorden. *Hy is mijnen vriendt, op den welcken ick mijn ooghen geslaghen hebbe: ende hy wordt bemindt van mijnen Sone.* Door dese woorden verdween alle haer voorgaende vreesse, ende haer herte wiert seer verblijdt, naer dat sy soo klaerlijck verstaen hadde, dat haeren Biecht-vader van Christus Bemindt wiert, ende dat de Moeder Godts gheweerdighde haer Moederlijcke ooghen op hem te slaen. Sy loofde Godt door sijn Heylighen Moeder ende alle sijn Heylighen, ende verfocht dat sy, ende haeren Biecht-vader, altyt in Godts gratie

gratie, ende inde liefde tot *Maria* souden vervoor-
deren.

Sy wiert oock somwijlen van de *H. Maeghet* seer bescheedelijck verwitticht ende vermaent, dat sy haeren Biecht-vader soude waerschouwen, van iet te doen, of te laeten: waer door *Maria* haer Moederlijcke sorghe bevestighde, die sy voor den Biecht-vader droegh. Ende als *Agnes* dit uytstelde, of niet en derfde doen, ghelijck het somwijlen ghebeurde, wiert sy van de *H. Maghet* over haere onghehoorsaemheydt bestraft. Wat straffen dit gheweest zijn, en seght sy niet.

Meer openbaeringhen die haer soo by machten als by daeghen gheschiet zijn, als sy tot de *H. Maghet* haeren ghewoonelijcken toevlucht nam, salick voor by gaen: Ende alleenlijck hier een woordeken byvoeghen aengaende het lesen van 't Roosen-hoeyken.

Sy was seer neerstigh om door dit mondelijck ghebedt met alle vierigheyt daegelijckx de Moeder Godts te vereeren: Ende wiert in dese godtvruchtigheyt noch meer versterckt, door een openbaeringhe die naer gheschiet is, als sy te Ruremonde haer wooninghe ghenomen hadde.

Haer ooghen slaende op eenen Pater van de Societeit, die besich was met sijn Roosen-hoeyken te lesen, sagh sy te samen eenige Engelen benefens hem itaen, die sijn ghebeden aen de *H. Maghet* opdroeghen, de welke dese gebeden seer blyhertighlijck scheen t'ontfanghen, ende de selve door haeren Sone op te draeghen in't Vaderlijck herte. Sagh te samen dat de *H. Dryvuldigheydt* ende heel den Hemel in dit ghebedt

groot vermaeck nam. Hier verstant ick, seght sy, hoe aenghenaem dat h t aen Godt almachtigh was, dat wy de Koninginne van Hemel ende Aerde groeten met d'Engelsche groetenisse. Ick loofde Godt hier van, met groote inwendighe verheuginghe des herte.

Door dit ghesicht wiert sy grootelijckx aengestout, om volghens haer gewoonte, door dit mondelijck gebedt d'Alder-heylichste Dryvuldigheyt ende heel den Hemel te vermaecken: 'T welck sy daeghelijckx met alle neerstigheyt, ende godtvruchtigheyt dede, ende van haer jonghe jaeren ghedaen hadde. Ja en hiel sich niet te vrede met het Roosen-hoeyken by daegen te lesen: Maer las het selve oock by nachten, tot dat den slaep haer overviel, naementlijck als sy naer haer twee-urigh nacht-ghebedt haere ruste hernam. Want ghemerckt dat haeren geest, die door de voorgaende t'samen handelinghe met haeren Godt noch verwermt ende brandigh was, sich alsdan soo spoedelijck niet en konde begeven tot het slaepen, onderhiel sy daeren-tusschen haer selven, met het Roosen-hoeyken te lesen, tot dat den slaep soude komen. Als sy de jonsten beschrijft die sy by nachten van Godt of van de H. Maghet ontfonck, naer dat den gestelden tijdt van 't inwendigh gebedt voltrocken was, voeght'er gemeynelijck by, dat dese jonsten tusschen het lesen van 't Roosen-hoeyken gheschiet zijn: Ende aldus wort ons blijckelijck, dat dese Heylighe gewoonte, van sich by nachten met d'Engelsche groetenisse t'onderhouden, in Agnes stantvastigh ende altijt duerigh geweest is.

VI. CAPITTEL.

Liefde tot de Heylighen.

SY was seer godt vruchtigh tot de Heylige Engelen, Snaementlijck tot haeren Enghel-bewaerder, van den welcken sy dickwils spreeke in haer schriften, ende getuyghet van Godt kennisse bekomen te hebben, hoo sy door sijn hulpe ende bystandt krachtelijck tot Godt voort gedreven wiert. *Hier van bleef my, seght sy, een meerdere gheneghentheyte van liefde, ende meerdere eerbiedinghe tot mijnen goeden Enghel, die my van Godt ghegheven was.*

Sy was oock seer toe ghedaen tot onsen H. Vader Ignatius, wiens hulpe ende voorspraeke sy dickwils versocht, ende van den welcken sy verscheyde merkelycke jonsten, soo naer 't lichaem, als principaelijck naer de ziele verkregen heeft. Een lichaemelijck ende een geestelijck weldaet dat sy van desen Heyligen ontfanghen heeft, sal ick hier by brenghen.

Sy hadde eens de H. Aleidis tot Patronersse verkoosen: (want behalven haer ghewoonelijcke Patroonen ende Patroonerssen, nam sy in verscheyde omstanden eenighe besondere) om dat sy in 't Leven van dese H. Maghet ende Abdissē gelesen hadde, dat sy een van haere ooghen was quyt geworden, door haer menighvuldige traenen, spruytende uyt liefde tot Godt, Door dese lesse wiert *Agnes* van de selve liefde seer brandigh, ende sy versocht de voorspraeke van dese Heylighe, op dat haer 't selve gebeuren mochte. Sy wiert ten deele verhoort: want over straete gaende

wiert

wiert sy inde slincke ooghe met soo groote pyne over-
vallen, dat sy noch dagh noch nacht en konde rusten.
Sy loofde Godt over dese pynen, als over een groot
weldaet: Ende verhopte haer ooge oock te verliefen.
Maer den Reetor van de Societeyt, kennisse hebben-
de van haere quaele, al en was hy haeren Biecht-vader
niet, dede haer segghen uyt medelijden, dat sy tot
verlossinghe van dese ooghe-pyne met eenighe belofte
haeren toevlucht tot den H. Ignatius soude nemen,
om door sijn voorspraeke van dese groote pynen ver-
loft te worden: Haer verweckende, om dies te vaster
haer betrouwen op desen Heylighen te stellen, door
dien dat den Feestdagh van den H. Ignatius alsdan ge-
viert wiert. *Agnis* soude dese pynen geerne behouden
hebben: Maer om ghehoorsaem te zijn aen den Re-
etor, dede sy de belofte die haer voor gheschreven
wiert: Ende ghevoelde alsdan dese inspraecke: *Uwe*
ooghe sal ghelesen worden op den dagh van de Octave van
den H. Ignatius. Ende de genesinge is alsdan gevolgt,
soo dat Godt ten deele ingevolgt heeft haer groote
begeerte van dese ooghe-pyne te lijden, haer eenighe
daeghen laetende inde voorseyde pynen, ende noch-
rans door den H. Ignatius naer eenighe daeghen haer
genesende volghens haer verfoeck.

Haer liefde tot desen Heylighen wiert door ver-
schoeyde geestelijke weldaeden ende openbaeringhen
feer versterckt. 't sal genoeg wesen een van dese o-
penbaeringhen by te brenghen die sy in't jaer 1638. op
den avont van sijnen jaerlijcken Feestdagh ontfangen
heeft. Haeren Biecht-vader hadde tot haer geseyt, dat
sy den H. Ignatius soude bidden om sijn oprechte
Dochter te wesen. Maer *Agnis* insiende haer onweer-
digheyt

digheydt ende onvolmaecktheden, bevont sich soo naeckt ende bloot van deughden, dat sy niet en derfde komen tot foodaenigh versoeck. Naer de H. Communie, ende naer haer t'samen-spraecke met Godt, keerde sy haer selven tot den H. Ignatius, doende haer ootmoedigh beklagh, dat sy tot noch toe soo luttel liefde tot haeren H. Vader gedraegen hadde, soo traeghelijk hem ghedient hadde, ende onweerdigh was onder sijne Dochters gerekent te worden, of haer ooghen tot hem op te slaen. In dese verootmoedinghe wiert sy op-gethoghen in Godt: Ende sagh den H. Ignatius in een groot licht, die haer met de rechte handt nam, ende seyde: *Staet op mijn Dochter, volgt my.* Sy stont op in den geest, ende wiert van den H. Ignatius tot de H. Maghet gheleyt; van de H. Maghet tot den Sone, ende van den Sone tot het heet-brandende Vaderlijk herte: Alwaer sy met een soete omhelsinghe van de H. Dryvuldigheyt dese woorden verstant. *Ghy zijt die ick beminne.* In desen doorganck sagh sy een seer groote menigte van menschen, die desen Heylighen volghden, ende door hem, ende door sijn kinderen tot hun eeuwighe saligheyt gekomen waeren, van de welcke sommige verhevender waeren in glorie, sommighe min verheven. Sy sagh te samen een groote menigte van menschen die noch leefden, de welke door de kinderen van den H. Ignatius uyt de netten des duyvels getrocken wierden, ende noch sullen getrocken worden: Ende den H. Ignatius beval haer voor alle dese zielen te bidden, om volstandelijck in alle deughden voort te gaen, om naerder tot Godt te komen, ende Godts liefde t'omhelsen: Hy beval haer mede te bidden voor de vervoorderinge der saligheyt

3758 31b

L I

van

van alle menschen, soo geloovighe als ongeloovighe, op dat sy inder eeuwigheyt Godt almachtigh eere ende glorie mochten gheven, waer toe sy alle gheschae- pen zijn. Sy bekent soo veel hier ghesien te hebben, dat sy 't niet al en kan by-brenghen, ende eenen hee- len boeck hier van soude kunnen vervullen. Dan gaet sy voort in te beschrijven 't ghene sy tot Godts eere ende glorie dienstigh oordeelt verklaert te worden, ende seght: *Dat den H. Ignatius in den Hemel seer hoogh verheven is, ende by Godt seer veel vermacht, ende sijne nae- volghers in sghelijckx, den eenen meer, den anderen min, volghens haeren arbeyt die sy alhier in den Wijngaert des Heeren ghedaen hebben. Dat den H. Ignatius met sijn kin- deren eenen seer grooten ende vasten Pilaer van de H. Ker- ke is, sonder den welcken vele litmaeten van de H. Kercke in vele plaetsen schipbraeke soude lijdten.*

Door dese veropenbaeringhe, inde welcke den H. Ignatius haer met soo Vaderlijcke liefde ontfanghen, ende door de Moeder ende den Sone Godts tot den goddelijcken throon ingheleyt hadde, alwaer sy op soo wonderlijcke ende vriendelijcke maniere onthaelt was, leerde sy, dat sy een oprechte Dochter van de- sen Heylighen was: 'T welck sy om haere groote on- weerdigheyt, soo hier boven geseyt is, niet en hadde derven versoecken.

Sy behiel van dit gesicht een kinderlijcke liefde ten opficht van desen Heylighen, ende als een nieuwe plicht om daegelijckx voor de behoudenisse ende ver- voorderinghe van de H. Kercke te bidden, gemerckt dat haeren H. Vader haer bevolen hadde sulckx te doen. Haer herte spronck op van blyschap, soo dick- wils als de ghedachtenisse van dese gheschiedenisse in
haer

haer gemoet ververfcht wiert: Die haer eenen geduerighen spoorflagh was om haers naesten saligheyt van Godt te verfoecken. Ende gelijk *Ioanna van Randenraedt* met *Catharina van Gestel* haer als Leer-dochters besonderlijk belaft waeren, soo wenschte sy oock besonderlijk dat dese twee in alle deughden souden op-wassen, ende door den H. Ignatius insgelijckx, tot het Vaderlijk herte ingheleyt worden, om alfulcke gratien te genieten gelijk sy ghenoten hadde. Om dese Dochters tot soodaenigh gheluck te vervoorden, socht sy de selve in haer soete vermaeninghen ende krachtighe verweckselen tot de grootachinghe ende liefde van haeren H. Vader te brenghen.

Haere liefde tot den H. Franciscus Xaverius en was niet minder, als die sy droegh tot haeren H. Vader. Sy socht de voet-stappen van desen Heylighen, naer haer vermogen naer te volghen, inde zielen tot Godt te trecken: Sy sचेpte besondere vreught inde groote vruchten die desen Apostel tot Godts eere behaelt heeft: Sy danckte Godt over de groote gratien, die hy aen desen onvermoeyelijken yveraer van sijn glorie verjont hadde: Sy wiert in't jaer 1638. Op sijnen Feestdagh biddende inde Kercke der Societeyt, met de wesentlijcke teghenwoordigheydt van desen Heylighen vereert, wiens hoogh-verheven glorie inden Hemel, haer alsdan verthoont wiert.

VII. CAPITTE L.

Liefde tot den naesten.

DE wercken van liefde soo lichaemelijcke, als geestelijcke, die sy van haer jonckheydt ten opsicht van haeren naesten gedaen heeft, staen beschreven in't Eerste Deel: Haeren yver om de zielen tot Godt te trecken blijkt over al: Ick sal dan hier alleene-lijck noch wat segghen van haere vierighe wenschen ende gebeden, om haeren naesten tot de have van de eeuwighe behoudenisse te brenghen.

Deze wenschen waeren te vinden in alle haeren handel met Godt. Versocht sy iet van Godt, van de H. Maghet, van haer Heylighe Patroonen of Patroonerffen, haer verfoeck was soo wel voor andere, als voor haer selven. Behalven als sy eenigh liiden versocht; want dat soude sy geerne alleen onderstaen, ende van de andere af-geweirt hebben.

De liefde des Salighmaeckers tot den mensch, die sy dagh ende nacht voor oogen hadde, was den prickel van desen yver: waer door sy wonderlijck ontsteken wiert om voor de zielen te bidden, die voor soo dieren prijs gekocht waeren. *Aen siende onsen Salighmaecker, seght sy, hanghende aen't Kruys, ende dat met eenen minnelijcken tockeer tot sijnen Hemelschen Vader, in't Vaderlijck herte genaede roepende over de gene die hem ghekruyst hadden: Hebe ick my wonderlijck tot mijnen Bruydegom vernaerdert gevonden, met een aenhanghende ghebedt ghenaeide biddende voor ons alle in't ghemeyn, ende voor eenighe in't besonder.* De selve liefde was in haer daegelijcksche Meditatiën

te vinden: want sy daeghelijckx in haer bereydende ghebedt, gratie van Godt versocht, om haer Meditatie te beginnen ende te eyndighen naer het behaeghen van Godt almachtigh, tot verwoordinghe van haere ende aller zielen saligheyt.

Haer begeerten om voor een ander te lijden waeren dickwils soo over groot, dat sy schier daer onder besweeck. Welcken yver haer dese woorden dede spreken: *Mocht my de gratie ghebeuren, van ergens in een plaetse te sittendaer alle tormenten te samen vergaedert zijn, om te lijden tot vermeerderinghe van Godts eere, ende tot verwoordinghe van onser alle zielen saligheyt, ende door dit lijden verkoelt te worden? Hoogh verheven Coninginne van alles, met dese begeerten vluchte ick in't herte van uwe Majestejt, om van u genaede te verwerven, naer't wel behaeghen van Godt almachtigh: In wiens Wille ick my laete sincken, tot dat my hier toe den bequaemsten tijt sal verjont worden, met behoorlijcke sterckte.*

Inde Heyligh-daeghen van Sinxen wiert sy eens soo vlamigh, om 't vier van den H. Gheest inde herten van haeren naesten t'ontsteken, dat sy met ghewelt moest in huys ghehouden worden: want sy uyt wilde gaen, om over al op de straeten met luyder stemme te roepen. *Dat alle menschen niet loopen maer wlieghen souden tot Godt: Dat Godt stont met opene armen van liefde om alle menschen t'ontfanghen.* In desen drift wiert sy teghen ghehouden van Juffrouw Botters, ende dat meermaels: waer van sy aen dese Juffrouw sich verplicht vont: want soude anders, soo sy seght, in opspraeke ghekomen hebben. Hier ende elders was haeren yver, om de menschen tot Godt te trecken, soo gheweldigh, dat hy haer oock buyten de reden dreef.

Eens hertelijck biddende voor haer Crucifix, ende verfoeckende de verbreydinghe vande H. Kercke, die door soo vele ketteryen ende ongeloovigheden verdruckt wordt: verstont sy van haeren Salighmaecker, dat verscheyde Landen tot het Gheloof souden weder-keeren, ten waere dat dit door de sonden van ontrouwighe dienaers belet wiert: ende dat om die sonden de landen bleven suchten onder't jock der ketteryen: 't welck haer een onuytsprekelijcke droefheyt veroorsaecte.

Sy forghde uysterlijck dat persoonen die last van andere hebben, haer ampt wel bedienen: om dat eenen goeden Oversten vele zielen kan winnen; ende eenen quaeden, vele zielen verliesen. Daerom badt sy sonderlingh voor de ghene die in Overheyt gestelt zijn, verfoeckende dat Godt Almachtigh hun een besonder ingestorte gratie, licht, kennisse, ende wijsheyt soude verleenen, soo voor hun selven, als voor hun gemeynthe, op dat sy inde Goddelijcke tegenwoordigheyt naer sijn wel-behaeghen souden handelen ende wandelen, ende hunne onderfaeten met alle de ghene daer sy mede verkeerren, t'alle uren ende ooghenblicken verbeteren, ende voor de Goddelijcke ooghen vermaeckelijcker maecken, elck naer sijnen staet, roep, ende belofte: ende dat tot vermeerderinghe van Godts eere ende glorie, ende tot vervoorderinghe van onser zielen saligheyt. *Kost ick, seght sy, in alle menschen de begeerte ende den wille in stampen, om Godt Almachtigh op't aldervolmaeckste te dienen, ick soude my selven hier toe geerne gheven, om tot den lesten dagh den brandt der helle in mijn ziele te ghevoelen, ende voor alle nyt liefde trachten te voldoen. Heere gheeft my verduldigheyt, ende laet het my over-*
komen,

*komen, uyt liefde tot u, ende tot mijnen naesten, al ben ick
't onveerdigh.*

Hier by moet gevoeght worden den grooten yver die sy voor 't gemeyne beste gehad heeft, alswanneer eenighe stadt vande vyanden belegert wiert, of andersins het landt in gevaer was. Want sy in dierghelijcke gevallen niet op enhiel, met haer vierighe ghebeden den hemel te bestormen, ende door vele lyf-kastijdinghen haer lichaem vreedelijck t'onthaelen, tot verfoeninghe van Godts rechtveerdighe gramschap: welcke lijf-kastijdinghen inde belegeringhe van s'Hertoghen-Bosch seer buyten-spoorigh gheweest zijn. Waer door het meermaels gheschiet is, dat sy vande goede uyt-komste der saecke verwittight wiert, eer sy ghebeurde: naementlijk als Breda vande Spaignaerden: ende Loven ende Gelder vande Hollanders ende Franschen belegert wiert: want sy 't in-nemen van Breda, ende de verlossinghe van Loven ende Gelder voorseyt heeft. Ghelijck sy oock het in-nemen vanden Bosch ende van andere plaetsen, voor welcker bewaernisse sy badt, van Godt verstaen heeft, eer dese plaetsen verovert wierden.

VIII. C A P I T T E L.

Ghebedt.

§. 1. Vierigheyt in't Ghebedt.

SY was soo vierigh ende soo verslonden in haer ghebedt, dat de twee uren vanden nacht (die sy 't meeste deel van haer leven daer in besteeft heeft) ende haer Meditationen, soo vanden morghen-stont, als vanden

den dagh, schier eenen ooghenblick schenen te wesen: ende was ghewoon den bestemden tijdt des Ghebedts t'eyndighen met vrolijkheyt des gheests, met Godts lof ende dancksegginghe, met de begeerte van hem t'alle stonden beter te dienen, ende meer te behaeghen.

Van haer bidden schrijvende, herhaelt sy dickwils dese maniere van spreken, segghende dat sy niet en badt, maer Godt in haer. Op eene plaetse schrijft sy aldus. *Ick moet dese maniere van spreken gebruycken, seggende dat ick niet bidde, maer godt bidt in my door sijn selven, die my als een alderonweerdighste instrument daer toe wilt gebruycken. Soo dat wy hier uyt klaerlijck sien, ende tasten dat wy van ons selven, niet dan ydele vaten zijn, ja enckelijck niet: ende dat Godt Almachtigh, den Vader, den Sone, in haerder beyder liefde, dat is, inden H. Gheest, den inghever ende den uytghever van alle gratien is.*

Den Biecht-vader verboodt haer eens by nachten te bidden: maer 't en was in haer macht niet, dit ghebodt te volbrengghen: want sy aen't ghewelt des hemels niet en konde wederstaen. *Den oppersten Heere is meester, seght sy: die moest ick volghen, daer hy my trock, om my met hem te vereenighen.*

Hier en spreke ick niet van haere opgethoghentheden ende ontgeestinghen: want gheheel desen Boeck daer van vol is.

§. 2. Verlaetentheyte in't Ghebedt.

EEn Godt-minnende ziele en wordt niet altijd met honigh, ende suycker getoeft in haeren t'samenhandel met Godt: maer wordt somwijlen deelachtigh vanden bitteren kelck der verlaetentheyte, die haeren
Bruy-

Bruydegom soo wonderlijck in dit leven ghesmaecker,
ende ghedroncken heeft.

d'Aldergrootste ende de langhduerenste verlaetent-
heyt die ick in haere schriften bevinde, is haer overko-
men, als wanneer haeren eersten Biecht-vader van Ru-
remonde versonden wiert. Inde veranderinghen van
haere Biecht-vaderen was sy niet onrustigh, soo wel in
dit stuck, als in alle andere te vrede zijnde met de
schickinghe Godts: maer dese veranderinghe wiert
met andere swaerigheden vergeselschapt, die aen haer
ziele grootere smerte veroorsaecten als alle lichaem-
lijck lijden konde by-brenghen: want sy op desen
tijdt van Godt, ende vande menschen te samen ver-
laeten wiert.

Dit tempeest, dat Godt Almachtigh tot haer beproe-
vinghe toe-liet, is begoft door het achterdencken van
den Biecht-vader, dat soo menighvuldighe opgetho-
gentheden ende openbaeringhen die hy in dese Doch-
ter ondervont, niet voort quaemen van Godt, maer
dat den quaeden gheest hier mede vermenghelt was.
Hy gaf dit achterdencken aen *Agnes* te kennen, als
hy door de ghehoorsaemheyt ghenootsaect was van
Ruremonde naer een andere wooninghe te vertree-
ken. De leste woorden die hy alsdan tot haer seyde,
waeren dese: Dat haer ziele in eenen ghevaerlijcken
staet was: ende dat hy achterdencken hadde, dat sy
van den duyvel bedroghen wiert. Hier-mede vertrock
den Biecht-vader van Ruremonde, laetende dese
Dochter beladen met soo swaer-gheestighe waer-
schouwinghe.

Dit cruys't welck in sijn selve seer swaer was, wiert
van Godt self vermeerdert: want als desen Biecht-

Mm

vader

vader vertrocken was, ontrock hy aen haer ziele alle vorighe ghevoelijcke devotie, alle sijn voorgaende smaekelijcke gaven, ende openbaeringhen: soo dat sy te saemen oock van Godt verlaeten wiert, als haeren Biecht-vader haer verliet.

Hier door was haer herte in meerdere perfinghen, soo sy seght, dan of sy in duysent stucken hadde ghe-
kapt geweest: ende dese inwendighe quellinghen van haere ziele waeren haer pynlijcker, als alle mogelijcke tormenten des lichaems. Wat sy badt of dede, den hemel was ombeweeght aen haer traenen ende ghebeden, al hoe wel sy even vast ende stantvastigh bleef inden dienst ende liefde van haeren Schepper ende Salighmaecker. Sy hadde eenen anderen Biecht-vader: maer gemerckt dat haer inwendighe gesteltenisse hem ombekent was, ende dat dese met korte woorden niet en konde kennelijck gemaect worden, hadde sy van desen Biecht-vader of gheenen, of seer weynighen troost, ende wiert ghenootsaect dese bitterheyt sonder menschelijcke hulpe te swelghen, ende door Godt alleente verdrijven.

De benautheden van haer bedruckte ziele waeren dickwils soo groot, dat sy daedelijck meynde te sterven: ende hoe dese benautheden grooter waeren, hoe sy vierigher sich keerde tot Godt. *Heere, seyde sy, ick ben van mijnen Biecht-vader by nae verwesen, als of ick met uwen vijandt ghemeynschap hadde: ende van u, o Heere, ben ick verlaeten. Ick protestere nochtans in uwe teghenwoordigheyt, dat ick in alle mijn doen ende laeten, anders niet en soecke, dan suverlijck uwe eere ende glorie: ende en hebbe niet met mijn wete anders niet ghesocht. Liever sal ick duysent dooden sterven, dan anders te doen. Hoe kan't dan wesen dat*
den

den vyandt my verleyt ende bedroghen heeft? Is't den vy-
andt buyten mijnen wille ende wete: Heere, ghy en moght my
dit voor geen sonde rekenen. Dit is mijn betrouwen. O mijnen
Bruydegom, ghy en sult my niet verlaeten.

Tusschen diergelijcke minnelijcke klachten ende
rechtsinnighe verklaeringen van haer getrouwigheyt,
ontfongh sy somtijts van haeren Salighmaecker een
sraeltjen van troost, en versterckinghe: want sy van
hem verstont dese woorden: *Ick ben by u: betrouwt vast
op my.* Maer de dorrigheyt, de teghenheyt, ende af-
keer van't gebedt, ende van alle geestelijcke Oeffenin-
ghen, bleef even-wel hertneckighlijck dueren.

Sy ontfongh oock somwijlen eenighe verheven
kennisse van de Passie Christi, ghelijck sy voor desen
ontfanghen hadde, ghemerckt dat sy in haer Oeffenin-
ghen volherdigh was. Maer gemerckt dat den Biecht-
vader twijffelachtigh was, of diergelijcke voorgaende
kennissen uyt Godt, of uyt den duyvel gesproten wa-
ren; hadde sy het selve achterdencken vande teghen-
woordighe, of misschien in dese saecken iet vermen-
ghelt was, dat diende geschouwt te worden. Nochtans
sich tot Godt keerende, en konde tusschen alle dese
stoorighen van het onderste deel, in haer innigh ge-
moet niet twijffelen, of dese kennissen quaemen van
Godt. Soo om d'inwendighe gherustigheyt van haer
ziele, die den toet-steen vande Goddelijcke inspraec-
ken is; als om haere groote begeerte, die haer aendreef
om noch meer ter liefde van haeren Beminden te lij-
den, ende dickwils met den mondt, maer noch dick-
wilder met'er herte te segghen, *lijden, lijden sonder ster-
ven.* 'T welck een klaer teecken was, dat sy in dese
vereeninghen ende soetigheden haer selven niet en

focht, ghelijck gheschiet met de ghene die hier iet anders soecken als Godt.

Dese verlaenthey, dese dorrighey, dese bittere quellinghen, hebben acht volle maenden geduert, eer sy tot de vorighe gemeynschap met haeren Beminden wederom ontfanghen is: den welcken dese ziele, die tot het liiden ende tot de kruysen soo dorstigh was, oock door dit inwendigh kruys heeft willen oeffenen, gelijk hy haer door uytwendige pijnelijckheden dapperlijck oeffende.

De verlaenthey die sy in't leste haers levens onderstaen heeft, is misschien grooter gheweest als de voorgaende: maer dese en staet niet beschreven in haer schriften, ende ick en kan daer van niet voorders segghen dan hier voren gheseyt is.

§. 3. *Haere maniere van bidden.*

HAer maniere van bidden en was niet hooghevlieghende, maer bootmoedigh ende ghemeyn, volghens de berichtigghen die den H. Ignatius in sijn Boeckken vande Exercitien voor schrijft. Sy nam gemeynelijck tot stoffe van haer gebedt de Passie onses Salighmaeckers: ende dese ghewoonte, die sy van jonghs af aengenomen hadde, heeft sy alle haer leven behouden. Maer nochtans wiert sy dickwils van Godt self van haere voorgenomen materie afgetrocken, ende tot een verhevender oeffeninghe ghedreven: als wanneer sy ghedwonghen wiert eerbiedelijck de treckinghen Godts te volghen.

Dese ghemeyne ende eenvoudige maniere van bidden, socht sy oock in andere in te drucken, naementlijck in *Ioanna van Randenraedt*, als haer de bestieringe van

van dese Dochter bevolen wiert. Want als *Ioanna*, noch jonck zijnde, gheestelijck gheworden was, ende *Agnes* haere Meesterse ghestelt wiert. Heeft sy volghens 't ampt dat haer opgeleyt was, haer Leer-dochter neerstelijck ondervraecht, wat stoffe dat-se voor-nam tot haer Meditatie, wat bereydinghe sy ghebruyckte, wat instellinghe van't ghebedt, wat vervolgh, wat onderhoud van de krachten der ziele. Alle dese dinghen ondersocht *Agnes* met alle moghelijcke neerstigheyt, om dit jonck Maeghdeken met alle spoet dooreen goede maniere van bidden tot alle volmaecktheydt te drijven, tot de welcke sy haer soo begeerigh sagh. Sy ondervont in dit ondersoek, dat *Ioanna* tot noch toe luttel bedreven was inde wetenschap van 't inwendigh ghebedt: Soo om dat sy te veel stoffe tot haer Meditatie nam, soo om dat sy te vroegh, volghens 't gevoelen van *Agnes*, hoogh wilde vlieghe. Want *Ioanna* beleet aldan aen haer Meesterse, dat sy ghewoon was tot haere daeghelijcksche Meditatie een deeltjen van 't leven Christi te nemen, ende te samen eenighen goddelijcken eyghendom, of volmaecktheyt. Dit en beviel aen *Agnes* gheenfin: Die haer aldan seyde, dat het beter was ootmoedelijck het leven Christi te overpeysen, ende een saecke voor te nemen, als soo verscheyde saecken te samen, ghemerckt dat het leven Christi ende de volmaecktheden Gods grootelijck verschillen. Aengaende de maniere van bidden, die sy in *Ioanna* achterhaelt hadde, heeft sy aen den Biechtvader haer gevoelen gheschreven met dese woorden: *Ioanna* wilt vlieghe, eer sy vleughelen heeft. Sy heeft vele hooghe begheerten, soo ick in haer bemerckt hebbe, ende hebb'et haer oock gheseyt. Maer soo vele dinghen te samen

aen te nemen, ende soo verscheide dinghen te veruoeghen, en kan niet wel bestaen. Men is aldus sonder vrucht ende smaect: Men scheidt met vermoeytheit wy het ghebedt: Men belet sijn selven, om 't goddelijck licht t'ontfanghen. Terwijlen dat wy onse ooghen op hooghe dinghen slaen, soo vergeten wy tusschen beyde middelbaere ende kleyne dinghen te oeffenen: Ende en aensien de perijckelen niet, die ondertusschen op-rijsen, ende menighvuldigh zijn. Wat my aengaet, ick en bevinde my nergens beter, dan in kleyne ende eenvoudighge oeffeninghen. Och laet ons kleyn blijven, sonder hoogh te vliegghen: Godt sal ons haest hoogher brenghen, al 't hem ghelieft: 'T welck ick nochtans noyt ghewenscht hebbe, maer houde my met ghewelt omteegh: Want die mysterien van de oneyndelijckheydt Godts, van sijn wijsheydt, goetbeyt, ende dierghelijcke, en sal ick my noyt voorstellen, dan als dese my met ghewelt voor-ghestelt worden, ende ick aen Godt moet ghehoorsamen. Dit is mijn ghevoelen. Soo schrijft Agnes: waer uyt nochtans niet en volght, dat Ioanna inder daet berispelijck was, eenighe volmaectheydt Godts tot haer Meditatie nemende: want dese stoffe aen sommighe zielen seer nuttigh is. Laet ons nu wat voorder haer maniere van bidden verklaren.

Sy begoft haer inwendigh ghebedt van een diepe vernietinghe haers selfs; Daer naer verweckte sy in haer verstant een levende gheloof van de goddelijcke teghenwoordigheydt; ende in haeren wille, een teere liefde tot Godt. Dese twee deughden noemt sy twee armen met de welcke sy Godt omhelsde in 't beginsel van haere Meditatie. Door den eersten arm, te weten het Gheloof van de goddelijcke teghenwoordigheydt, verstaet sy een ghevoelijcke teghenwoordigheydt

heydt : want de teghenwoordigheydt Godts , die soo ghevoelick niet en was , hadde sy in alle haere werken , sonder dese te verliezen. Haere liefde moest hiet oock ghevoelicker zijn als op andere tijden.

Met dese twee armen , van Gheloof ende Liefde , hiel sy Godt vast , ende en liet hem niet gaen , tot dat haer ghebedt ten eynde was: Ten waere dat Godt, die Meester is , die ghevoelicke devotie haer ontrock. Want aldan moest sy haer voegen naer den goddelijcken wille , ghelijck sy bereyt was.

Aengaende de teghenwoordigheydt Godts , die sy aldan sich voorstelde , seght sy uytdruckelijck , dat dit een uytwendighe teghenwoordigheydt Godts was , door de welcke de ziele sich verbelt dat Godt ons omringhelt , ende als buyten ons is ; ende niet een inwendighe , door de welcke wy ons inbeelden dat Godt binnen ons is. Want al is dese inwendighe teghenwoordigheydt , ende d'inbeeldinghe der selve , edelder ende verheyender als d'andere. Nochtans , seght sy , is d'uytwendighe teghenwoordigheydt bequaemer ende van onsen kant verkieselijcker om 't gebedt te beginnen. Om dat de ziele , als sy voor Godts ooghen verschijnt , in alle ootmoedigheydt sich behoeft inde goddelijcke teghenwoordigheydt te stellen , ende soo naer niet komen , als of sy de goddelijcke Majesteit binnen haer hadde , dan als sy van Godt hier toe ghetrocken wort. *Dese inwendighe ghevoelicke teghenwoordigheydt , seght sy , en wort niet vercreghen door onsen arbeyt : maer wort besonderlijck van Godt ghegheven , als 't hem beliest. Het schijnt een betaelinghe te zijn van onsen arbeyt die voor gegaen is.* Dit was 't beginsel van haer ghebedt.

Als sy Godt met dese twee voorseyde armen vast

ghed

had-

hadde, versocht sy de goddelijcke gratie, door de voor-
spraecke van alle Heylighen, ende van de Moeder
Godts, op dat haer ghebedt tot haere saligheyt mocht
strecken, ende tot de saligheyt van alle zielen, die sy
in haer ghebeden noyt en vergat.

Ten tijde van 't ghebedt stelde sy sich alijt in Godts
teghenwoordigheyt als het alder-kleynste wormken,
ende het verworpenste schepsel van alle schepselen:
Haer begheerten door de vrienden Godts, door onse
alder-getrouwste Moeder de Hemelsche Koninginne,
door onsen Salighmaecker stierende tot het Vader-
lijck herte, met een vast aenhanghen ende betrouwen
op Godt, in't gene dat sy versocht; Ende dat met een-
nen wille in Godt ghelaeten, niet anders begheeren-
de, dan 't ghene strecken mocht tot sijn eere ende glo-
rie, ende tot onse saligheyt. Ende 't ghene sy versocht
vraeghde sy als een aelmoesse: Als een arme bedelersse
verschijnende voor Godts aenschijn.

In den voortganck der Meditatie verbelde sy Godt,
nu als Vader, nu als Bruydegom, nu als Koninck, nu
als Priester, nu als iet anders: 'T welck sy den aen-
vanck van haer ghebedt noemt (want haer bedenc-
kinghen ghemeynelijck liepen op het leven Christi,
en ten meesten deele op sijn Passie) ende sy vervolgh-
de de materie van haer Meditatie, met de selve ver-
beldinghe.

Om de voor-ghenomen verbeldinghen vaster in
haer verstant te hechten ende profijtlijcker te maec-
ken, spelden haer ghepeysen voor al, op eenen aert-
schen Vader, Bruydegom, Koninck en soo voort,
eer sy tot Christus quam. Tot den persoon Christi ko-
mende sloegh sy haer ooghen op alle d'omstanden van
haere

haere voor-gheftelde verbeldinghe: Te weten hoe dat hy eenen hemelschen Vader, Koninck, Bruydegom is, ende soo voort: In welcke saecken sy haer selven verloor.

Naer dat sy de voorseyde maniere van bidden uyt ghehoorsaemheydt beschreven hadde, en was den Biecht-vader met dit gheschrift niet voldacn: Maer verfocht van haer noch een bescheedelijcker uyt-legginghe van haer ghebedt, soo ten tijde van de Meditatie, als oock ten tijde van de Misse, om noch volkomender kennisse ende verskeringhe te hebben, of in haer maniere van bidden gheen bedrogh schuyldede. Want hem geene forge of toeficht te groot scheen, inde bestieringhe van soodaenighe ziele ghelijck *Agnes* was. Soo heeft sy dan haer maniere van bidden, noch voorder ende breeder beschreven, op de wijze als volght. Al is dese beschrijvinghe wat lanck, ick vertrouwe dat sy den godtvruchtighen Leser niet vervelen sal.

Door Godts gratie sal ick te kennen gheven op wat maniere ick daeghelijckx mijn Meditatie doen.

Aengaende mijnen inganck, hier toe en behoeve ick niet veel tijts. Met een insicht in Godt, ende met de diepe ende klaere kennisse van mijne onmacht, ben ick op eenen ooghenblick in de goddelijcke reghenwoordigheyt, soo dat alle de krachten mijnder ziele daer van doorgoten zijn, ende mede als omcinghelt met een licht van de goddelijcke glorie. Soo dat ick somwijlen als in Godts liefde ghesmolten, daer in blijve, sonder my daer nyt te keeren, dat alsdan in mijn macht niet en is. Tot mijn selven keerende, versoecke ick wierighlijck de goddelijcke gratie, op dat alle de krachten mijnder ziele, memorie, verstant, ende wille, in mijn Me-

Nn

ditatie

ditatie suyerlijck mogen gebruyckt worden tot Godts meerder eere ende gloria. Ende soo beginne ick de voorghestelde stoffe.

Het sal my dickwils gebeuren, dat de voor-ghe-nomen materie my ontnomen, ende wat anders voor-ghestelt wort, ende dat ick naer luttel bedenckinghe innighlijck ghetrocken worde, om den tijt van mijn Meditatie in Godt inghekeert te blijven, met een aenhanghende gebedt in't vaderlijck herte, om den hemelschen Vader door den Sone tot ghenaeede te verwecken, ende de selve te verkrijghen. Dit duert somwijlen lanck; Ende dat als in't binnenste van mijn ziele. Alwaer ick door de gratie Godts, Godt in my ghevoele, als in sijnen eyghen throon ende besittinghe. In't beginsel stelle ick my, by maniere van spreken, als wesentlijck voor de goddelijcke voeten: Van daer word ick op-genomen in't vaderlijck herte, door de twee andere personen.

Ende als my dit overkomt, dat ick van de voeten tot het vaderlijck herte ghetrocken worde, dat voele ick als eenen blixem in't binnenste mijnder ziele uyt Godt komen; ende dat met alsulcke klaerheyt, als by maniere van spreken den uytwendighen blixem mede-brenght: al en is dese ghelijckenisse niet bestandigh. Als ick my soo ghevoele, op eenen ooghenblick, sonder dat ick 't verwachtte, soo is't dat alle de krachten mijnder ziele daer mede vervult worden: Ende 't is aen de ziele seer smaekelijck. De ziele verdiept haer selven, ende verdrinckt in dese klaerheyt, sy wort een met het ongemeten licht: want dit licht werckt in onsen geest, ende wort sonder ophouden vernieuwt, met seer grooten rijckdom van weelde, ende van kennisse, ende dat soo wonderlijck, dat het niet te bevoorden is. Het gaet alle verstanden der creaturen te boven, die door haere kracht niet en konnen opghetoghen worden op dese maniere.

Als

Als de ziele volkomentlijck dese liefde gevoelt, is sy als droncken door den smaeck van dat onbegrijpelijk goet, dat sy uyt Godt in haer gevoelt: Ende d'uytwendige ende onderste krachten der ziele, worden daer mede inde opperste krachten getoest, ende d'opperste in haeren oorspronck: Ende alsoo wort onsen geest als een met den geest Godts, ende daer in geheelijck gesmolten.

Dit is het gene dat ick kan by brenghen, om kennelijck te maecken op wat maniere ick stijck ende dreck der straeten my den meesten tijt bewinde in mijn nacht gebedt, of oock smorghens, ende dick wils oock in den dagh: Ghelijck ick V Eerw. verscheyde reysen kennelijck gemaect hebbe, maer niet ten vollen door de bottigheyt van mijn verstant: Noch en kan het oock niet doen, om een ander daer van kennisse te gheven. Immers Godt almachtigh sal V Eerw. daer toe soo veel verleenen, als noodigh is om my t'onderwijzen, of ick dole, of niet, of dat licht oock oprechtelijck van Godt ghegeven wort, waer door hy sijn selven aen mijn ziele, naer haer bequaemheyt, te kennen geeft. Als ick my daeghelijckx aldus bewinde, soo en ben ick niet buyten mijn verstant, noch oock niet uytgekeert: Maer somwijlen soo ick meyne, en kan ick van buyten gheen ghehoor vatten, noch en wete niet hoe ick ben. Immers ick hoore, ende en hoore niet; ick verstaen, ende en verstaen niet. Ick ben, soo my dunckt, als in Godt ghesmolten, ende met al in Godt. Ick maect my groot ghevelst doen om my uyt Godt te keeren. Ia ick moet meerder ghevelst daen om uyt te gaen, dan om my in Godt in te keeren. Dese inkoer en kan de ziele door haeren arheyt niet werckelijcken, dan als t'Godt ghelieft, door de volle overulaedighe mildheyt van sijn goetheyt dit te verleenen. Waer van ende van alles by ghelieft sijns selfs eere, glorie, lof, ende danckbaerheyt te wesen, nu ende inder eeuwigheyt, ende ons tot hem te vermaerden, Amen.

Nu wille ick, soo veel als my van de eeuwige wijsheyt des Vaders vergunt sal worden, te kennen gheven, hoe ick my tot Godt beghewe by maniere van Meditatie: Maer dit sal oock al slecht door my voor den dagh komen, ende seer eenvoudighlyck met luttel woorden. Naer den intrede van de Meditatie, van den welcken ick hier boven ghesproken hebbe, soo vatte ick de materie die ick voor hebbe, als in my: Maer over elf jaeren, nam ick die als buyt en my, maer inde selve plaetse daer ick mijn devotie dede. Ick bevinde my door dese binnestellinghe min verstroeyt. Het punt van mijn Meditatie is gemeynelyck van de Passie onses Heere: waer in ick altyt meerderen smaek ghevonden hebbe, ende meerdere voldoeninghe in mynen Gheestelycken voortganck. Ick hebbe wel somwijlen een punt jent uyt het Heyligh Evangelie, of iet uyt eenighe Levens der Heylighen ghenomen: Maer ten meestendeele de H. Passie. Waer in soo veel te vinden is, dat wy alle de daeghen ons levens daer mede kunnen ghespijst worden, ja noyt daer van gaen. Want ick moet my noch ghevelt doen om te spoeden, soude ick op den tijt van een jaer de heele Passie eens overloopen. 'T is my altyt seer pijnelyck van 't een punt tot het ander te gaen: Door dien dat ick dick wils in een punt soo veel voetsel ende onderhout vinde, als ick voor een heel jaer van doen hebbe. Het steunsel van ons Geestelyck leven, ende onsen voortganck hanght alleenelyck daer van, dat wy dit levende exempel ons te deghe inprinten ende naer volgen: om enigsin gelijck te worden aen onsen lijdenden Salighmaecker. Ick wille hier eerst te kennen gheven dat ick geene twee of dry punten en kan 't seffens nemen: Immers ick kan dit quaelyck doen. Want hier in vinde ick te veel wercks in mynen inkeer inde teghenwordigheyt Godts. Ick sal hier dan een punt voor-nemen, om mijn ghevoonelycke devotie te kennen te gheven, ende hier in aen wijsen, hoe ick oock andere punten

uyt wercke, die ick door de hulpe van Godt Almachtigh oef-
fene op sijnen tijdt.

Ick wille nu voorstellen, ende dat in my, hoe dat onsen
Salighmaecker ghestelt stont, om aen de colomme ghegeesselt
te worden. Het eerste punt dat ick hier in neme, is het in-
sien vande diepe ootmoedigheyt ende gedooghentheyt onses
Salighmaeckers, die sijn selven gewillighlyck over-geeft en-
de onderworpt aen de Rechters, elck in sijn punt, ende op sijn-
nen tijdt: nu teghenwoordighlyck onder 't ghewelt ende ghe-
bodt van Pilatus. Hy Koningh van hemel ende aerde gaet
sijn macht uyt, ende gheeft die inde handen van eenen ster-
felycken ende Heydenschen mensch, om over hem vonnis te
stricken tot de geesselinghe. Dit punt alleen geeft my wercks
genoech: dese groote, noyt gehoorde, diepe neder-geboogent-
heyt, van uyt sijn eyghen macht te gaen, ende die te gheven
inde macht van eenen mensch, daer hy mensch ende Godt te
samen was. Dit wel insiende, diep, wijd, ende breed, naer
de gratie Godts, vinde ende ghevoele daer in ende daer uyt
soo veel, dat ick 't niet en soude kunnen bewoorden: soo van
de weerdigheyt des persoons, als van de diepte der ootmoe-
digheyt. Hier van komt een inwendighe beschaemtheit in
my, dat ick my daer in noch soo ongelyck aen hem bevinde:
ende dat met een innigh aenhanghen om gratie te verkrij-
ghen, van hem hier in wat gelycker te wesen, te weten in die
diepe onbepaelde grondeloose verootmoedinghe ende ver-
smaedheyt van mijn selven; ende van alle menschen sulcks
te verwachten; ende met blyschap ende ruste sulcks t'ont-
fanghen. Oock met een levendigh insicht vande weerdig-
heyt van sijnem persoon, ende vanden onweerdeerlycken, on-
uytsprekelycken schat, die begraven licht inde diepte des
lydens, inde verachtinghe ende versmaedinghe t'onderstaen,
inde wyde ende breede der selve: met een groote verlangen-

de begeerte van liefde tot Godt, om door sijne voor-komende ende sterck mede-werkende gratie, hier in hem te soecken, ende met er daer alle de daghen mijns levens nae te volghen. Al is 't dat ick my d' alderonweerdigste bekome om mijnen Bruydegom in 't minste gelijk te Zyn, in dien diepen ongrondeerlycken put van sijn verborghen weerdigheyt: nochtans soecke ick hem uyt liefde nae te volghen, die door soo groote liefde tot ons, om onsen 't wille, uyt den ghenoechelycken schoot van sijnen hemelschen vader weder-gedaelt is, om ons in soo versmaedelycken wegh voor te gaen. Die door sijn selven de poorten des hemels geopent heeft, de welke door onse sonden gesloten waeren, om hem eeuwiglyck eere, glorie, lof ende danckbaerheyt daer voor te gheven: met verlanghende hope vande gratie der versmaedheyt alhier noch in 't leven Zynde door sijn goetheyt te gemeten, ende met vierighe gebeden om sterckte in alle versmaedinghe ende verduldigheyt te verkryghen. Want van mijn selven en kan ick niet den steeck van een vloey verdraeghen: daerom is 't dat wy onophoudelyck moeten Godt bidden om bystant, met een vast ende levendig betrouwen op hem.

't En sal niet noodigh wesen dat ick alle punten in 't besonder verhaele: maer op de selve materie neme ick verscheide punten: ende een alleen 't eicke reyse.

Het tweede punt, of de tweede Meditatie is wederom het selve, naer de voorgenoemde bereydtselfen vanden inganck, die altydt voor-gaen. Alsdan neme ick de voorstelling van den persoon van onsen Salighmaecker gebenedijdt, de colomme by hem, d' instrumenten daer by, ende de wreede soldaeten rontsom hem. Hier is 't dat ick mijn inwendighe ooghe wederom vol hebbe, in 't aensien van aesen onnooselen: wie hy is, voor wie hy sich aldus bereyt, stelt onder die wreede beulen, die sonder sijn toe-lacten niet eenen vingher en kunnen

voeren

roeren, want hy door sijn Almoghentheyd hun eerst moet de macht gheven. Hier by in te sien sijn conditie ende ootmoedighe gesteltenisse: dit is my meer als genoegh voor eenighe uren. Ick blijve altijd een ure, wat min of meer, met die consideratie besigh: ende daer nae met het in-sien van die groote ongemeen liefde van onsen Salighmaecker, die hier tot ons gekeert is. Alsdan voele ick my gemeyzelijck met de selve liefde ontsicken, met eenen heeten brandt, om door liefde van hem mijn selven met ziele ende lichaem voor alle sondaeren te gheven, om ons verdiende straffen t'aenveerden, om te lijden, ende voor onse sonden te voldoen, ende dat met eenen daedelycken, levenden, overgegeven wille. In dese overghevinghe vinde ick my den meesten tyd in Godt ingetrocken, versonden, ende als gesmolten. Hier nae tot my weder-komende, gevoele ick in my met een diepe insuckinge in Godt, een groot verlanghen tot het lijden, om hier in hem naer te volghen, als t'Godt sal gelieven, met een vast betrouwen op hem, ende met een groote begeerte van hem hier door eere ende glorie te gheven: want hem die van alles ende in alles toe-komt.

Op den volghenden dagh, naer de ghewoonelycke voorbereydels, voeghe ick my wederom tot de plaetse, daer ick mijnen bedroefden, alderblijfsten, aldervrolycksten Br. yd. gom in sijn volheyt van liefde ende heet-brandende vier met een groote verlanghende begeerte tot onse verlossinghe gheslaeten hadde: den welken ick wederom vergeselschappe in 't aensien van die vreedde banden die daer bereyt laghen, om dien te binden, die gekomen is om t'ontbinden die gebonden waeren met de banden der sonden; om den duyvel te binden, te ketenen ende te boeyen ende hem alle macht te benemen; om ons door sijn onmacht machigh te maecken; om onverbinderlijck de poorten des hemels te openen, die ons door de
kan

banden der sonden ghesloten waeren. Hier ben ick wederom soo wijd geopent in kennissen, in begeerten, in onhelsinghen, dat my heele uren te kort zyn.

Op eenen anderen keer, my wederom laetende vinden op de selve plaetse daer ick mijnen Bruydegom heet-brandende van verlanghende begeerten gelaeten hadde, slaen ick mijn ooghen op hem. Daer ben ick wederom eenighen tijdt als gesmolten. Daer nae weder-keerende, ende aensende die vreedbeulen, die dat onnoosel lammeken soo vreedelijck aentasten, sien ick dat sy eerst van hem de macht ontfanghen om dat te doen; gelijk hy oock in't Hofken die gheven moest, om van hun gevanghen te worden. Ick aensien oock in my de vreedebindinghe van dat teere lammeken: ick aensien dat vreedt aenpacken, dat vast ende styf binden. Dese dinghen doorsnijden altijt mijn herte: soo dat ick hier niet voordere kan komen, als ick dat stilswijghende lammeken aensien, brandende van liefde tot ons in dese smerten. Ick vinde my aldaer seer beweeght om te lijden, ende vol van begeerte; om dit lijden in my te ghevoelen. Welcke begeerte somtijts soo groot is, dat ick als onghewoelijck ben, ende dat door dien heeten brandt der liefde, die ick uyt Godt in my ghewoele om te lijden. Soo dat het my altemet onverdraeghelijck durckt te wesen, dat ick niet te lijden en hebbe op dien tijdt. Ick wjete dat aen mijn onweerdigheyt, tot dat het Godt anders sal schicken, ende my wat bequacmigheyt gheven, ende daer toe bereyden.

Opeenen anderen dagh keere ick my wederom tot het selve punt naer vervolgh, met droefheyt insiende de sweepen inde handen der soldaeten, die met de selve seer vreedelijck ende ongenaedelijck het lichaem van mijnen Salighmaecker door-slaeghen ende doorwont hebben, sonder een lidtmaet te spaeren. In dit insicht ben ick altijt soo, dat ick 't niet seggen kan:

kan: Ende gevoele aldaan altijd een groote pijn aen mijn herte, ende nu oock teghenwoordighlijck als ick dit schrijve. Ick en kan in langhen tijdt, ja in heele weken van daer niet komen: van droefheyt en wete ick by nae niet hoe ick ben, aenstende sijnen persoon, ende daer teghen onse groote sonden in't besonder, die onsen Salighmaecker aldus door-wonden, die alle dese wonden ontfanght sonder een woort te spreken. Hier in is seer veel, dat ick niet en kan voort-brenghen: ende mede soo ben ick als dan oock als sieck, flauw, ende debiel, als ick hier in kome. Daerom moet ick op-houden: V. Eerw. verstaet hier nyt genoegh mijn maniere van doen. Ende aldus voortgaende, soo is't dat (ick en kan by nae niet meer voort met de penne, alsoo gevoele ick my inwendighlijck) ick wensche dat mijn herte van droefheyt bersten mocht, om mede te lyden, ende hem te verlichten: ende dat door't beletten van de groote sonden, die oorsaecke hier van zijn. Ick hebbe somwylen soo groote droefheyt in my gevoelt, ende soo grooten weedom des herten, dat de naturelijcke doodt van mijn lichaem naer mijn duncken my soo pijnelijck niet en sal vallen. Somwylen in dese mijne droefheyt hebbe ick seer leventlijck ghestien, dat de Moeder Godts, als met eenen langhen rouw-mantel over haer aensicht bedeckt sijnde, door medelyden, ende compassie daer ontrent stondt, schijnende ten halven van droefheyt te beswycken: maer sy bleef staende. Sy stondt daer by, als ick tot daer toe gekomen was, dat onsen naeckten, door wonden, bloedighen, heel machteloosen Bruydegom ontbonden wiert ende voor de colomne neder viel. Ick en kan hier van niet meer: dit raensien, dese twee raensien, vol van lyden ende pynen, den eenen nytwendighlijck ende inwendighlijck, de Moeder niet min in haer siele: dese pijn dunckt my en is by gheene pijn deser wereldt te vergelijcken: sy doordringht het mergh onser beenderen, ende doet dat verteiren.

Op eenen anderen keer sien ick wederom dit onnoosel Lam-
meken op de selve maniere, swemmende in sijn H. Bloedt, en-
de liggende voor de colomme, half versmoort, seer pijnlijck
verlaeten van alle nytwendighe hulpe, ende inwendighlijck
oock van den troost van sijnen Hemelschen Vaeder. In dese
droeve aenschouwinghe sagh ick een groote menighe van En-
ghelen rontom hunnen Heere ende Schepper. Sy scheenen oock
als verlaeghen, ende neder gedrukt ter aerde, door dien dat
hunnen Heere ende Godt, hunne vreught ende glorie, aldus
gestelt stont: ende dat scheen als met een groote verwonde-
ringhe te geschieden. Niet dat ick wil segghen, dat inde En-
ghelen eenighe droefheyt is: want die inde saelighe niet en
kan komen, die in een vaste onveranderlijcke geset heyt gestelt
zyn: maer sy thoonden, indien het doenelijck geweest waere,
dat sy met'er daet dese droefheyt souden aengenomen hebben.
Ghelyckmen oock seght, Godt is op ons vergramt: dat en is
niet te verstaen van een gramschap, gelijk wy hier hebben, of
in ons thoonen: want Godt onveranderlijck is. Dit wil ick
daer laeten. V. Eerw. sal hier door genoegh sien, waer in dat
ick recht of slincks gaen, om my op eenen beteren wegh door de
H. Passie te leyden. Alle punten neme ende bemercke ick op
de voorsyde maniere, te weten op't gene dat elck punt mede-
brenght.

Nu wille ick oock een luttelken te kennen gheven; op wat
maniere ick my inde H. Misse tot Godt keere. Dit doen ick
met de selve begeerte ende affectie van liefde, met de welcke
ick uyt mijn nacht Meditatie gescheyden ben: te weten met
een simpel insicht van't lyden onses Heere. Met de selve lief-
de, met de welcke hy voor ons gheleden heeft, ende sijn selven
in't Vaederlijck herte op den bloedighen Autacr des Kruys voor
ons op ghedraeghen heeft, tot versoeninghe, ende voldoenin-
ghe voor ons allen: welcke Sacrificie noch alle uren ende oo-
ghen-

ghenblicken onbloedighlyck gedaen wort. Ick keere my door de gracie Godts tot het Vaederlyck herte, in dat selve punt, in de selve liefde door den Sone, in dat selve lyden, ende door dit dierbaer bloedt alles op-draeghende, ende elck een recom-manderende, ende genaede versoeckende, tot meerdere eere ende glorie van Godt almachtigh, ende tot verwoordinghe van onse saeligheyt. Dit gheschiet met een geduerigh aenhanghen in Godt, enckelyck door onsen verlosser, door sijn H. Bloedt den Vaeder, beueghende. Hier in vinde ick my seer ge-woordert in Godt: ende als ick d'alder-onweerdighste onsen Salighmaecker ghebenedydt inde handt des Priesters Sacra-mentelyck aensien, soo gevoele ick my altyt als gesmolten ende droncken van liefde: ende in dese liefde roepe ick altydt met den Sone, door den Sone aen't Kruys hanghende, in 't Vaederlyck herte, genaede, genaede. Ende dat alleenelyck met een wyd, breed, ende diep insicht in Godt over ons alle. Ick en kan het niet recht bewoorden, hoe ick hier tot Godt ghekeert, ende als met een droncken maeckende gheneghentheyt van liefde doorgoten ben, ende dat seer levendigh. Ende desgelijcks oock als den Priester de H. Hostie breeckt, en dunckt my anders niet, dan dat ick die slaeghen hoore, waer door hem sijn Heyligh lichaem aende colomme ghebonden ende verscheurt wiert, ende als stucken vleesch van sijn H. Lichaem getrocken wierden: dat doordringht het mergh mynder beenderen. Wonderlijcken Godt in sijn liefde over ons! Ende door dat breken, soo gaen ick met een meerdere affectie van liefde tot Godt den Vaeder, om door dit scheuren van sijnen Sone aende colomme van ons alle wegh te nemen ende te suyveren, ende te niet te doen, al wat hem in ons mishaeht: ende dat hy ons in hem trecke, ende in sijn liefde laete sincken ende swemmen, ende door sijn Heyligh wytgestort bloedt, dat in den Kelck is, ende door den deel der H. Hostie inden Kelck, ons suyveren en-
de

de genesen Wille, ende daer in onse zielen laeten baeyen ende verdrincken. Dit is een seer soete devotie, diemen noyt moey en wort, naementlijck als 't gevoele daer by komt: ick segge 't kennelijck gevoelen, dat ick niet en kan voor den daghbrenghen. Wy sullen dit beter sien ende gevoelen naer dit leven, elck naer sijn bequaemheyt: soo salick dit laeten rusten voor de seerijse.

Daer is noch een andere maniere die my in valt, om te mediteren op de Passie des Salighmaeckers, als of die in onse eygen litmaeten gheschiede. Onse pijnen aensiende als de pijnen van onsen Salighmaecker, in wat litmaet van ons lichaem dat het weesen magh, als het over-een komt met het litmaet in 't welck Christus geleden heeft. Dese maniere dient oock in uytwendighe pijnen, wetsmaetheden, vervolgingen, inwendighe verlaetentheden.

Christus onsen verlosser is ons hooft: ende wy sijne litmaeten. Wy gevoelen 't in ons selven: als onsen voet seer doet, alle de litmaeten schijnen dat te ghevoelen, ende ons hooft mede. Alsoo is dit te verstaen op een verhevender maniere. Hier van sal ick een luttelken segghen, soo veel ick door Godts gratie sal kunnen: al is 't dat het my wat moeyelijck sal vallen, te verklaeren, hoe ick my hier gevoele. Is 't dat ick erghens ghedooft hebbe, bidde V. Eerw. my te vermaenen: want ick al sonder uytwendigen Meester hier in te werck ghegaen hebbe. Door de hulpe Godts Wille ick nu de verbeeldinghe daer laeten van dat hy te Ierusalen lydt, van de pijnen, smerten, quellingen, ende de gedaenten der selve ons voor te stellen: men moet weten, dat als wy dit willen nemen op ons eygen daedelijcke pijnen, quellingen, ende smerten, dat dan alle onse pijnen, met de pijnen des Salighmaeckers, ende alle ons lijdten met sijn lijdten vereenicht is: ende dat het lijdten Christi in ons is: ende dat om vele redenen. Voor eerst om de vereenighe des gheests, ende des Wille, waer mede wy Godt aenhangen inden selven geest met hem

hem. Daer door zyn die pijnen ende smerten ghemeyn. Want door de vereeninge die onsen geest heeft met den geest Gods, daer door is Godt door beweginge der liefde deelachtigh van onse pijnen. Hier in is my dickwils te voren gekomen, dat als onsen Heere Saulus toe-sprack, als hy gongh om de Christenen te vervolghen, niet en heeft gheseyt, waerom vervolght ghy mijn dienaers, maer waerom vervolght ghy my: om dat de dienaers Christi sijn litmaeten waeren. Ende ghelijck onsen Salighmaecker het hoofd is, ende alle de litmaeten hun woedt sel van het hoofd ontfanghen, ende onder malkanderen gemeyn zyn: alsoo oock sijn onse pijnen met ons hoofd, dat is met Christus ghemeyn. Maer dit moet nochtans wyselijck verstaen worden: ende niet al of Christus in sijnen eygen persoon lijdende waere: Ende nochtans bylijdt, al is het lijdē in ons die sijn litmaeten zyn: ende dat, om dat sijn leden allegader deelen van hem zyn, ende ghelijck ick boven geseyt hebbe, de leden meer aen't hoofd toe behooren als aen haer selven. Alsoo behooren de pijnen van de leden meer aen't hoofd, als aen de leden self. Gelijck de goede wercken meer aen't hoofd toe-geschreven worden, als aen ons. Daerom moghen onse pijnen, niet als onse, maer als die van onsen Salighmaecker met groote eerbiedinghe ge-eert worden. Ende dat veel meer vande gene die Christus als de sijne kent. Ick peyse dickwils is't dat men hem in sijn beelden op den goeden Frydagh in't Cruys aen-bidt: waerom en soude men hem niet eeren in dat levende cruys der pijnen, in ons selven? Ende gelijck d'eere vande beelden niet aen de beelden, maer aen Christus self bewesen wort: alsoo geschiet et hier oock, al waer hy niet alkenelijck door verbeldinge, maer oock door sijn genaedē, ende door die selve pynelijckheden tegenwoordigh is. Wat willen wy seeghen? men kan immers door het licht dat Godt Almachtigh een ziele mede deelt, Godt in alle dingen siene

bet welck ick d' alder onweerdighste gevoele. Hoe veel te meer dan kan men hem sien in onse pynen, die ons de pynen Christi voor oogen stellen? Want onsen Heere seght self: Ick ben met hun in de tribulatie. Al is 't dat die gecruyste menscheyt Christi, daer niet waerachtelyck en is, geluck de Godtheyt: men moet die nochtans als in eenen spieghel, ende gelijck door de gratie, ende door de liefde met ons vereenight wesende, aensien. Ende Godt is ons oock naerder, als wy sijn aen ons selven. Ende wy en kunnen hem soo naer niet aensien, of hy is ons noech naerder. Ende is 't dat wy sijn levendigh beeldt ghe worden zyn, waerom en souden wy in ons dat beeldt niet aensien ende eeren?

Hier in soo ben ick wat te verre gheloopen: maer 't ist luttel by 't ghene men hier van in sijn selven ghevoelt. Ick wille dan eyndighen: maer sal dit noch segghen, dat als ick iemandt anders in pynen of smerten sien, ick hem aensien op die voorghenomde maniere; ende dat seer levendigh, met een beweghende affectie ende groote liefde, soo dat ick inden selven oogenblick door de vereeningen die ick daer in hebbe, in Godt als droncken ben. Dit is een maniere soo my dunckt, die men niet lichtelijck en moet aen nemen, om dat hier toe besonder licht ende gratie van Godt moet gegheven worden. Hoe ick hier toe ghekomen ben, en wete ick niet. Ick hebbe my hier toe getrocken gevonden, soo my dunckt, inden aersten my oeffenende met alle menschen te aensien, niet naer d'uytwendige gesteltenisse des lichaems; maer naer de schoonheyt der ziele, die soo edel geschaepen is naer Godts beeldt: ende dat alle de zielen aen't Goddelijck wesen hanghen, als de straelen aen de sonne. Door diergelijcke bedenckingen voelde ick groot licht in mijn verstant: ende Godt Almachtigh voor-quam my dick wils met besondere kennissen, aengaende de scheppinghe der ziele naer
Godts

Godts beeldt. Ick en laet my niet voor staen, dat wy dit konnen verkrijgen door onsen aerbeyt: maer met Godts gratie kunnen wy ons eensdeels bequaem maecten om alsulcke gratien t'ontfangen. Godt is den principaelsten wercker ende gever van alle gaven ende gratien: die hy ons wille vergunnen, om ons alle uren ende ooghenblicken bequaemer te maecten, om sijn gratie t'ontfanghen. Want hy staet gestadelijck en klopt, om daer mede in-ghelaeten te worden. Hemelsche Koninghinne verkrijght ons hulpe, om Godts gratien noyt te beletten, om die t'ontfanghen naer sijnen wille ende begeerte, om eeuwelijck hem te loven door een eeuwich op-draegen inden selven oorspronck daer alles uyt vloeyt, Amen.

IX. C A P I T T E L:

Bekoringhen.

DEn helschen vyant en heeft niet ghelaeten dese vrome ziele dapperlijck te vervolgen ende te bekoren, soo door uytwendighe gedaenten, inde welcke hy by daegen ende by nachten verscheen, om haer tot schrick ende vervaertheyt te brengen, als door inwendige ingevingen ende aenlockingen, om haer tot sonden te trecken, of ten minste haere gemeynschap met Godt te stooren. Eenige van dese inwendige ingevingē hebben wy voor desen verhaelt, ende sullen hier noch andere voor-stellen: maer voor al moeten wy bemerken haere ongemeyne kloeckmoedigheyt om teghen alle helsche tochten te vechten, die sy op verscheyde plaetsen van haer schriften te kennen gheeft, ende op een plaetse met dese woorden.

Ick beroepe inden naem Godts alle helsche geesten, mer alle hun vermogen, t welck niet het hondertste deel by de sterckte van een vlieghe te verghelijcken is, dat sy teghen my opstaen,

staen, om strijdt te leveren: waer toe ick allen oogenblick, door Godts bystant gewapent zijnde, bereet ben. Den helschen vyant sal door dit terghen sijn pijlen teghen my veerdigh hebben, want hy hooveerdigh is, ende van eene krancke vrouwe niet geerne sich laet verwinnen: maer soo ick vertrouwe, de stercke handt Godts en sal my niet verlaeten.

Dit was de vroomheyt van Agnes, die heel de helle tegen haer derfde ophitsen ende terghen, die de tochten der helsche gheesten kloeckelijck overwonnen heeft, maer nochtans door menschelijke kranckheyt, namentlijck in't stuck der ghehoorsaemheyt, somwijlen ghevallen is. Laet ons de bekoringhen des vyants, ende haeren vromen wederstant voorstellen.

§. 1. Bekoringhen teghen de ghehoorsaemheyt.

DEse Bekoringhen liepen op 't schrijven van haere inwendighe ghesteltenisse ende besondere gemeynschap met Godt: want aengaende d'andere oefeninghen der ghehoorsaemheyt en sagh den vyant in Agnes geenens kans. Den strijt die sy in dit stuck onderstaen heeft, is van 't beginsel van dit schrijven begoft, ende en heeft noyt opgehouden tot het eynde haers levens: t'welck sy in't leste van haer leven met dese woorden bekent: *ick moete i'elcke reyse eene nieuwe kampvechtinge uyt-staen, eer ick tot het schrijven kan komen.*

Ghemerckt dat sy somwijlen in desen Kamp-strijdt te swack was, ende te veel aen den vyant toegaf, is hy in dese soorte van bekoringhe soo hertnecktigh ghebleven. Haer kranckheydt ende sijn hertnecktighheydt beschrijft sy met dese woorden. *Den vyandt soeckt in een ziele te komen, ende die te besitten door de deure van onse gheneghentbeden. Daer hy in onse gheneghentheyt eenighe plaetse vindt, daer soeckt hy te wonen.*

Van

Van't beginsel hebbe ick teghenheit ghehadt teghen't schrij-
ven: langhs dese deure worde ick aen-ghetast. Den duyvel
moet weten dat mijnen boude van desen kant het swackste
is: ende ick moet bekennen, dat ick in dese saecke dickwils
misdaen hebbe. T'is den vyandt even veel, waer in hy ons
vermeestert, als hy maer tot eenighe winste kan komen, hoe
kleynd die oock is. Ende't is een groate winste voor hem, eene
ziele die met Godt vereenight is, oock eenen ooghenblik van
Godt te trecken: hier toe doet hy sijn nyterste neerstigheyt.
Ende't is groote schaede aen de ziele oock eenen ooghenblik
hier van afgetrocken te worden: ende grooter dan wy mey-
nen. Om dat dese schaede soo tattel van ons gheacht wordt,
daerom is't dat wy inde selve soo dickwils vallen.

De voornaemste bekoringhe die Agnes in dit stuck
onderstaen heeft, seght sy dese geweest te zijn, als sy
van den vyandt verweckt wiert, om de stadt van Rure-
monde, ende de gehoorfaemheyt te verlaeten: welke
bekoringhe haer verscheyde reysen vobr gestelt is, en-
de dat met schijn van godtvruchtigheyt. Want den vy-
andt seer arghlistighlyck met de fausse van schijn-hey-
ligheyt sijn vergif menghelt, als hy tracht een ziele te
versticken die inde deught wel ghegrondt is. Hy ver-
thoonde dat het tot Godts glorie soude wesen eene
andere wooninghe te verkiesen, daer sy niet en soude
belemmert worden met dit verdrietigh ende pijnelijck
schrijven: dat sy aldaer sonder eenigh beletsel haeren
drift tot alle Godts-dienstigheyt soude in volghen, in
te bidden te vasten, haer lichaem te kastijden, de God-
delijcke besoeckinghen te ghenieten, sonder aen iem-
ant rekeninghe te geven van't ghene tusschen Godt
ende de ziele heymelijck omgongh. Dese woelende
gedachten, die haer seer moeyelijck vielen, wierden

vanden vyant versterckt door eenen inwendighen afkeer van haeren Biecht-vader, den welcken aen haere geneghentheden soo dickwils wederstont.

Sy bemerckte van wat oorsprongh dese invallingen voort quaemen: soo uyt de verduyfteringe des geests, die gemeynelijck de helsche bekoringhen verghefelschapt; als uyt d'inwendige onruste ende benauwtheyt met de welke haere ziele gepranght wiert.

De middelen die sy gebruyckte om haeren vyant te wederstaen, waeren dese. Ten eersten, haer selven inde Goddelijcke teghenwoordigheyt te verootmoedighen, ende sijnen bystant te versoecken om niet te vallen: want sonder desen bystant sagh sy haer selven vervallen van alle deught. *Heere, seght sy, wat sijn wy van ons selven, als uwe Majesteit sich afstreckt van ons? Eenen grondeloosen afgront van alle quaet.* Ten tweeden, meer tijts te besteden in't ghebedt, naer't voorbeeldt des Salighmaeckers, die in't Hofken dies te volherdigher in sijn ghebedt verbleven is, hoe hy meer verlaeten wiert van sijnen Hemelschen Vader. Als haer ziele aldus verduyftert was, verveelde haer den tijt des ghebedts, die op andere tijden schier eenen ooghenblick scheen te wesen: maer hoe de voltreckinghe van desen tijt haer moeyelijcker viel, hoe sy desen tijdt meer verlenghde. *VWant het alsdan tijt was van bidden, seght sy, ende van mijn selven ghevelt te doen, om door de gratie Godts desen strijdt te doorbreken.*

Naer dat dese swaere bekoringhen ertelijcke dagen geduert hadden, s'nachts haer gewoonlijcke Meditatie doende, hadde sy voor stoffe genomen hoe onsen Salighmaecker opstaende uyt sijn ghebedt, tot sijn discipelen gekomen is, hun vermaenende, dat d'ure naeckte,

te, op de welcke den Sone des mensch geleverd soude worden, ende den verrader nae by was. *In dit insicht, seght sy, kreegh ick kennisse van myne bekoringhe, ende wiert te samen van de selve verlost. Ick sagh dat ick den tweeden Judas soude geweest hebben, ten waere my de gratie Godts wederhouden hadde: door dien dat ick door schijn van meerdere devotie, alle quaet bedreven soude hebben: Want het quaet onder desen deckmantel schuylde.*

De vrucht van dese bekoringhe was een klaerder kennisse ende beschaemtheyt, over de boosheyt van haere quaede geneghentheden: een meerder licht om vastelijck haer betrouwen te stellen op Godt: ende een nauwer toe-sicht op haer selven, door d'ondervindinghe van dese kranckheyt.

Naer de sonderlinghe beschouwinghe der H. Dryvuldigheyt, die in't eerste Capittel van dit tweede Deel beschreven staet, gevoelde sy wederom soo groote beschaemtheyt, teghenheyt, ende pijnelijckheyt in dese dinghen aen den Biecht-vader kenbaer te maecken, dat sy vol van gepeysen was, om van Ruremonde stillekens te vertrecken, op dat dese dinghen aen niemant souden bekent zijn, dan aen Godt alleen. Haer docht dat dit vertreck seer lichtelijck konde geschieden: want sy soo groote verbintenisse niet en hadde aen de Juffrouw by de welcke sy woonde, om met soo groote pranghinghe des gemoets haer by te blijven; noch oock eenighe belofte ghedaen hadde aen den Biecht-vader, om hem gehoorsaem te zijn. Moest sy door Godts wille aen iemant gehoorsaem zijn: dat sy op een andere plaetse eenen Biecht-vader konde vinden, ende sijnen wille aengaende haere oeffeningen volghen: doch geene kennisse gheven van soo verho-

len saecken die tusschen Godt ende haer ziele gebeurden. Maer d'onruste die dese helsche gepeysen wederom vergeselschaptten, gaven haer te kennen van wat gheest datse voort quamen.

Hier viel dan wederom eenen strijt tusschen haer ende de helle: In den welcken Agnes volghens haer gewoonte sich waepende met het gebedt: Alwaer sy terstont met de hulpe des Hemels versterckt wiert, in den selven oogenblick, seght sy, *sagh ick onsen Salighmaecker die my seyde, dat indien ick my vande ghehoorsaemheyt ontrocken hadde, hy my oock van sijn heet-brandende herte soude afghetrocken hebben: Of om beter te segghen, dat ick my hier door soude afghetrocken hebben van hem. Ick sagh klaerlijck, dat soo wie sich van de H. Ghehoorsaemheyt afstreckt, sijn selven oock afstreckt van Godt. Ende my wiert te kennen ghegheven, dat den ghenen die sijnen eyghen wille volght, in wat saecke dat het wesen mach, soo kleyne, als groote, ende sich afkeert van de deught inde welke den Sone Godts ons soo volmaectelijck voor-ghegaen is, sijn selven oock uytkeert uyt Godt. Want ick in't binnenste mijnder ziele uyt het gewont herte van onsen Salighmaecker dese woorden hoorde: Aensiet mijne wonden die ick om uwen wille ontfanghen hebbe uyt ghehoorsaemheyt tot mijnen Vader. Wilt ghy u daer uyt keeren? Hier van ghevoelde ick in my, alsulcke veranderinghe, met alsulcke beschaemtheydt (nochtans vermenghelt met groote liefde tot Godt, ende tot mijnen Oversten, door wien ick den wille Godts kenne) dat ick vast ghestelt hebbe, met een nieuwe overgevinghe aen Godt, door mijnen Biechtvader Godts wille te hooren, in het doen ende laeten, om hier in aen mijnen Bruydegom wat ghelijckheyt te thooven. Hier ghevoelde ick beduydelijck, dat wie hem hier van wilt ontzrecken, sijn selven in perijckel stelt om in alle sonden te vervallen.*

wallen. *VWant* wie hem af keert van de ghehoorsaemheydt, heeft ghebreck van ootmoedigheyt, mits dat de ghehoorsaemheydt een Dochter van d'ootmoedigheyt is.

In dit selve ghebedt heeft sy verscheyde andere leeringhen van Godt verkregen nopende de ghehoorsaemheydt. Te weten, dat de ghehoorsaemheydt sich niet uyt en reyckt om te ghebieden of te verbieden dat teghen Gods of sijn gheboden is: Maer aengaende d'andere dinghen, 't zy wassen, bidden, waecken, arbeiden, of wat het wesen mach, hoe een ziele in dese saecken simpelder aen haeren Oversten ghehoorsaem is, hoe sy aenghenacmer aen Godt is. Dat het opsicht van dese ghehoorsaemheydt alleenelyck moet wesen d'eere Godts, niet ons cyghen ghemark of profijt, 't zy hier, 't zy hier naemels. Dat hoe dese deught suyverder om de goddelijcke eere gheoeffent wort, hoe sy beter ende soeter is. *VWant* suyverlyck om Godts eere ghehoorsaem zijn, komt de kinderen toe, ende niet de knechten, of huerlinghen.

O Heere *uwer* eere smaect een ghehoorsaem kint beter dan allen loon: want een kint dat aldus ghestelt is, woordert meer in een werck; dan andere die om loon dienen in duysent jaeren. Ick gevoele my oock leven-achtigher om dese H. Deught met vrolyckheyt ende snelheyt te oeffenen, sonder my af te trecken. Liever te doen dat my sel gheboden worden, als dat ick self soude voor-nemen. Ia door de gratie Godts met den minsten winck te vliegghen: Ende den Wille Godts te kennen uyt eenen winck, soodoor mijnen Oversten, als door alle schepselen, als 't Godt almachtigh gbelieven sal. Ende dat met alle ootmoedighe onderworpenheydt, suyverlyck ter eere Godts.

Wie soude hier willen verragghen, die de suyvere volstandige ghehoorsaemheydt tot'er doot toe in onsen Salighmaecker Iesus Christus aensiet? Ick gevoele dat iemant, die voort-

ganck wilt doen in alle deughden, suyverlijck ende oprechtelijck moet wandelen in een voormoedighe ghehoorsaemheydt. Want wy daer door het alder-bequaemste worden, om alle gratien t'ontfanghen. Ick wil my door Godts gratie nu gaen begheven tot een oprechte ghehoorsaemheydt, ende dat door de hulpe van mijn lieve Moeder, Moeder ende voedster van alle deughden, in alle de ghene die haere hulpe oprechtelijck ende volstandelijck versoeken, in wiens hulpe ick betrouwe.

S. 2. Bekoringhe van haet, vraeck, ende achterklap.

JEmant die van *Agnes* seer af keerigh was, gebruyckte alle middelen, om haer met achterklappighe woorden te bekladden, ende haere eere te verdrucken. *Agnes*, die soo hertelijck sonder ophouden badt om lichaemelijcke pijnen te lijden, ende de selve soo blymoedelijck onderstont, voelde teghenstrijt om dit kruysken te draghen, dat van de goddelijcke ghedooghentheydt haer gheschoncken wiert: Maer heeft evenwel de swaerigheyt van dese bekoringhe, die van den duyvel door desen achterklap ende eerschendinghe voort quam, kloeckelijck over-meestert.

De valsche beschuldighen die dese personee uytstroeyde, waeren aen *Agnes* bekend, ende veroorsaecten eenighe onruste in haer ghemoet: Dese onruste vermeerderde, ende verweckte eenighe gheneghentheydt om haer selven op een ongheoorlofde maniere te verdedighen, te weten met de heymelijcke ghebreken ende ongheregheltheden van dese achterklappighe tonghe voor den dagh te brenghen. Maer soo haest als sy bemerkte van wat gheest dese onrechtveerdighe driften voor ghestelt wierden, ende als sy

van

van haere consciencie verwitticht wiert, dat de verdachte verweiringhe soo mishaelghelijck aen Godts ooghen was, als de lasteringhen die sy door desen middel socht te verdompen: Hadde sy eenen grooten schrick van haer selven, vervloecte dese helsche invallingen, ende verstiet de selve met alle haere krachten. Sy keerde sich tot Godt, ende maecte inde goddelijcke tegenwoordigheyt een vast voor-nemen van liever duysentmael te sterven, als uyt een haetigh herte eens anders gebreken t'ontdecken, of eenighen haet, om wat opzicht dat het wesen mocht, teghen haeren naesten te voeden.

Worstelende teghen dese boose ghedachten om de selve te verdrijven, ende bevindende dat haer gemoet tot dese vraecke even gheneghen bleef, vertroock sy naer de Kercke, om aldaer inde tegenwoordigheyt van 't Alder-heylichste Sacrament met meerdere baete den Goddelijcken bystant te versoecken. Het gheviel dat de Misse, die alsdan ghelesen wiert, van den H. Arts-Enghel Michael was.

Dit gheval verweckte haer, om van desen grooten verwinner der helsche vyanden te versoecken, dat hy de selve vyanden, die hy uyt den Hemel verjaeght hadde, ende die haer tegenwoordighlijck door dese bekoringhe seer lastigh vielen, van haere ziele soude wegh-drijven. Doch indien 't Godt gheliefde, dat sy desen dubbelen strijt van haet ende van vraecke, alle haer leven, ja oock tot den uystersten dagh behouden soude, tot vermeerderinghe van sijn eere ende glorie, offerde sich aen haeren Salighmaecker, om dese boose gheneghentheden t'onderstaen, mits ondersteunt wordende van sijn Goddelijcke gratie.

Door

Door dit vierigh ghebedt, ende door dese overgevinghe van haer selven, heeft het Godt ghelieft alle dese quaede ghenegentheden van de bedorven natuerre, ende alle verduyfteringhe van haere ziele wegh te nemen: Soo dat sy volle verwinster was van dese tochten der helle. D'inwendighe blyfchap, die sy naer soo kloecke overwinninghe ghevoelt heeft, seght sy soo groot gheweest te zijn, dat sy met gheen woorden en kan beschreven worden.

Een deeltjen van de vermelde bekoringhe was, dat de voorseyde achterklapster, die d'eere van *Agnes* socht te schenden, soo verre ghekomen is, dat sy oock ghetracht heeft, haeren Biecht-vader te bewegen, op dat hy de bestieringhe van *Agnes* soude verslaecken, ende gantschelijck haer verstootten. Den duyvel hadde verscheyde redenen om dit te doen. Ten eersten om de ziele van *Agnes* door dese verstootinghe mistroostigh te maecken: Want den vyant wel wiste, dat sy desen teghenwoordighen Biecht-vader in seer groote weerde hiel. Ten tweeden om haer desen Bestierder af te trecken die den lesten van haer leven gheweest is, ende boven alle de voorgaende, haere deught vervoorderde.

Maer den vyant is hier wederom leelijck verwonnen gheweest. Want *Agnes* was seer gewilligh, ja begeerigh, van haeren Biecht-vader misacht, versmaect, ende oock verstootten te worden, niet teghenstaende den grooten voortganck die sy door sijne bestieringen dede: mits dat sy aen gheen menschen gehecht en was, ende bereet was om dit lijden met alle andere swaerigheyt t'onderstaen. Ende den Biecht-vader en heeft sich door dese quaede tonghe niet laeten omsetten,
noch

noch sijn ghevoelen verandert, dat hy van *Agnes* hadde.

Sy wiert van Godt verwitticht dat dese vrouw-perfoone van den duyvel opgemaect wiert, om aen den Biecht-vader quaelijck van haer te spreken, ende om den Biecht-vader teghen haer op te hitsen: Ende dat sy dit noch heftigher doen soude als tot noch toe gheschiet was. Dese kennisse die sy van Godt ontfangen hadde, schreef sy aen den Biecht-vader met dese woorden. *Den duyvel sal het vier, dat hy door Godts toelaetinghe begoft heeft teghen my t'ontsteken, door dat instrument aen V Eerw. bekennt, noch meer doen vlammen: Maer hier in ben ick door Godts gratie gheheelijck over-ghegeven in Godt. Ende met een verheughende gemoet bereet, allen ooghenblick t'onfanghen van Godts handt, dat hy daer van sal schicken. Ick ghevoele my met een groot verlangen seer uytghespreyt, om sulckx ter liefde van mijnen Bruydegom te verdraeghen, ende dat tot voldoeninghe van die persoone, ende van alle menschen. Ick ghevoele in my dat ick alsulcke gratie onweerdigh ben: Daerom vreesse ick dat het my van Godt niet vergunt sal worden. Als ick over eenighe daeghen tot verfoeyinghe ende vernietinghe van het helsch serpent gheschreven hebbe, dat hy van sijn selven niet is, ende gheene macht van sijn selven heeft: Dan ghevoelde ick klaerlijck in my, dat hy dat teghen my soude soecken te wreken, ende my strijt leveren: T welck hy nu te werck ghestelt heeft door dit instrument. Vaer van Godt almachtigh sijns selfs eere, glorie, lof, ende danckbaerheyt moet wesen.*

S. 3. Bekoringhe van ydele glorie.

VAN dese bekoringhe is sy menighmael, ja heele jaeren ghequollen gheweest: Want den vyant desen strijt gemeynelijck ende sonderlingh voorwent aen uytmuntende zielen, wetende dat de ghene die aen alle andere bekoringhen kloeckelijck wederstaen, door dese bekoringhe lichtelijck vallen. Eenen van de voornaemste tochten in dese stoffe sal ick hier voorstellen, ende de waepenen by-brenghen, met de welke *Agnes* dese aenvechtinghen wederstaen ende overwonnen heeft.

Den 2. Februarij 1638. S'avonts voelde sy van verre eenen wint van ydele glorie aen-komen in deser voeghen. Dat sy vele ende groote gratien van Godt ontfanghen hadde volghens haer verdiensten, ende weerdigh was om boven andere inde oogen der menschen geacht te worden. *Dit viel my seer drolligh, seght sy, ende ick verstiet terstont dien duyvelschen wint, ende keerde my tot mijnen Niet. Ick aensagh klaerlijck wat ick van mijn selven was ende vermocht: Niet, niet met alle. Ende daer teghen insiende van wie ick was, dat ick ben, van 't beginsel, tot nu toe; te weten, van Godt almachtigh, van den welcken ick alles ontfanghen hebbe, sonder 't minste van mijn verdiensten, maer enckelijck door sijn gaetheyt; soo offerde ick wederom alle gratien inden selven oorspronck, waer uyt ick de selve ontfanghen hadde. Offerde oock mijn selven om alle d'ontfangen gratien aen den ghever weder te gheven, om die aen een ander uyt te reycken, die 't hem ghelieven soude, ende my 't allen ooghenblick tot mijnen Niet te brengen naer sijn wel-behaeghen.*

Dit waeren de waepenen die sy alsdan ghebruyckte teghen

tegen dese helsche-invallen, verachtende door Godts gratie het vier dat den vyant teghen haer uytspoogh, ende sich keerende tot haeren Niet, Maer den vyant en gaf den moet niet verloren: Sy wiert wederom met de selve quellighen aengetast, als sy haer nachghebedt soude doen, als wanneer sy hem voelde aenkomen met de selve ghedachten, als aenlockende om in haer ziele binnen ghelaeten te worden. *Maer met de voorschreven insichten, seght sy, bleef desen aenbrengher buyten, ende verre van my, om my onverhindert met mijnen Bruydegom te laeten spreken.*

Ten tijde van 't gebedt was sy vry van dierghelijcke quellighen. *VWant onsen Bruydegom, seght sy, is den aenstoker tot het goet, den ghever van het goet, ja den bidder self.* Soo dat den vyant haer alsdan gherust liet met haeren Beminden, ende als van verre stont, sonder sich te verfstouten naerder te komen, daer soo vierige ziele in haeren Godt als verflonden was.

Sy bemerckt hier, dat het ghebedt d'alder-sterckste waepeninghe is teghen alle d'aenstooten der helsche vyanden: Ende seght, dat dese vyanden de selve inblaesinghen wederom hernaemen, als haer ghebedt ghe-eyndicht was: Nochtans niet altijd met het selve ghewelt, maer den eenen tijdt stercker als den anderen.

Somwijlen waeren dese bevechtinghen soo krachtighe ende soo moeyelijck, dat sy tot eenighe vervaert-heyte ghebrocht wiert; 'welck haer een teeken was dat dese vuyle beest naerderde. Alsdan liet sy dese gedachten als ongheacht voor by gaen, sich in haeren Niet onderhoudende: **Aen Godt** almachtigh van alle dinghen, eere ende glorie ghevende, die hem toe quam;

Qq 2

ende

ende aen haer selven niet dan alle verachtinghe ende versmaedinghe, met offer om 't sijnder liefde oock verplettert te worden. Soo gonghen dese ydele ghedachten wederom te niet.

Sy bemerckt hier oock dat-men in dierghelijcken strijt met den vyant, gheene invallende vervaertheden en mach involghen, maer kloeckmoedelijck moet wederstaen. *Vant*, seght sy, *dit is den aert van den duyvel: Als een ziele, die hy bestrijdt, vervaert wort, dan vernaerdert sich die hooveerdighe beeste tot ons, ende meynt den strijt half ghewonnen te hebben. Maer als een ziele hem misacht, ende nochtans op haer hoede is: Dan laet hy den moet sincken, ende wijckt, ende moet beschaemt vertrecken.*

Dese tentatie bleef twee daeghen dueren: Naer de welcke dit helsch serpent hier mede wederom aen quam, dese ydele ghedachten teghen haeren wille opdringhende. Sy keerde sich vierighlijck tot Godt: Protesterende inde teghenwoordigheyt van alle de Heylighen, ende van de Hemelsche Koninginne in Godt, dat dese ghedachten teghen haeren wille waeren, ende niet anders socht, noch iet anders haer toe quam van haer selven, als versmaetheyt van alle menschen, ja den diepsten afgrondt der helle.

Om haeren vyandt noch meerder spijt aen te doen, ende teghen alle verydelinghe haer selve noch meer te verstercken, verwekten sy haer selven om een overgrootte verachtinghe t'onderstaen, die sy met dese woorden beschrijft. *Ick verweckte in my door Godts grazie een meerdere begeerte van versmaedheyt, ende versocht van Godt dat hy soude gheheughen, dat ick van alle die in dese stadt sijn door alle de straeten op ende neer met slyck ende dreck mocht geworpen worden, ende met de voeten vernielde.*

nielt ende gemorselt, ende aldus te niet gedaen worden, ter liefde van dien, aenden welcken alle eere ende glorie toekomt. Ick nam voor my V. Eerw. in Godts plaetse te bidden, dat my dit van Godts weghen door V. Eerw. soude toegheslaen worden: ende dat voor my eenen wyt roeper soude gaen die over-al soude roepen, dat alle die inde stadt zyn, soo kleyn als groot soude te voorschyn komen, ende my alsoo handelen, gelyck voorschreven is: dat dit aen een ieder gheorloft was, ende dat dit my toe-quam. Ick bevont my in dese begeerten soo onsteken, dat ick meynde, dat ick 't al gevoelde. Daer mede gongh ick d' alderonweerdighste te ruste, in den brandenden schat van mynen Bruydegom hem met sijn selven om-vattende in sijne liefde, ende aldus viel ick in slaep.

Sy gebruyckte noch eenen anderen schilt, soo teghen dese bekoringhe als andere: te weten, de rechtfinnighe verklaeringhe aen haeren Biecht-vader van alle 't ghene haer ziele onrustigh maecte: welcken middel sy seer baetigh bevont te wesen.

§. 4. Bekoringhe teghen den H. Ignatius ende de Societeit.

Ontrent den Feestdagh vanden H. Ignatius des jaers 1637. quam den vyandt haer bekoren met grooten af-keer vanden aenstaenden Feestdagh, en met groote walge tegen de Societeit. De bekoringe begoft in haer gewoonlijk nacht-gebet, door soo groote onlustigheyt, dat sy buyten haer gewoonte sich moest gewelt doen, om 't selve te voltrecken. Sy versocht ootmoedelijck den Goddelijcken bystant, om dese tegenwillighe ghedachten te versetten: maer en wiert niet verhoort. Want dese bekoringhe duerde heel den nacht, ende groeyde noch meer den volgenden dagh,

Qq 3

als

als wanneer den Biecht-vader haer eenighe deughden van desen Heylighen voor-stelde. Sy voelde alsdan in haer gemoet een groote verachtinghe vanden H. Ignatius, ende een ongeloovigheyt vande jonsten, met de welcke Godt hem begaeft heeft. Haeren wille streedt met alle geweld teghen dese ongrondighe gedachten: maer en was geen meester van haer verstant, dat even hertneckigh bleef, ende noch hertneckigher wiert. Want als *Ioanna van Randenraedt* by haer quam, met den Brief vande gehoorsaemheyt, die den H. Ignatius geschreven heeft; een deeltjen vanden selven voorlesende, was haer teghenspanningheyt teghen den H. Ignatius, ende teghen alle die hem volghden, of ghevolght hadden, of souden volghen, soo sterck ende driftigh, dat indien sy de macht ghehadt hadde, desen Heylighen met alle sijn geselschap soude vernielt hebben, soo dat'er noch in hemel, noch in aerde, eenighe ghedachtenisse en soude overblijven van Ignatius of sijne Societeyt. Wat sy dede of niet, en konde dese teghenheyt niet versetten: ende s'avonts te ruste gaende, en wist met dese onbehaeghelijcke gedachten geen wegh. Keerde sich met alle haer vermoghen tot Godt, belijdende dat dese hertneckighe invallen teghen haeren wille waeren: ende stelde vastelijck alle dit duyvels ingheven met d'eerste geleghentheyt aen den Biecht-vader kenbaer te maecken, om de kracht van dese bekoringhe te verpletten, die door het stilswijghen pleegh stercker te worden. Aldus begaf sy sich tot de ruste, haer teghenwoordigh liiden vereenighende met het liiden des Salighmaeckers.

Ontrent den middernacht ontwaect sy, ende doet haer ghewoonelijck nacht-ghebedt met groote inghekeert-

keertheynt tot Godt, ende met sonderlinghe liefde tot de wonden die den Salighmaecker in sijn Lijden ontfanghen hadde. In't bedencken van dese wonden verbleef sy langhen tijdt, niet konnende sich daer van keeren, ende geen versaetheyt vindende, inde diepte ende breedde van de selve t'overlegghen, ende te samen de grondeloofse liefde die dese veroorsaect hadden. Alsdan sagh sy uyt dese wonden die sy levendigh sich verbeeldt hadde, als een brandende vier opstaen, dat hem uyt-reyckte tot het herte vanden H. Ignatius; dat het herte van desen Heylighen heel brandigh was van dit vier: dat van dat herte het selve vier wijd ende breed door heel de werelt verspreyt wiert, ende naementlijck tot de kinderen ende naevolghers van desen Heylighen, om heel de H. Kercke, ende oock de Heydenen, met het selve vier te verwerpen. Sy sagh oock, dat dit vier door de mede-ghesellen vanden H. Ignatius, tot het eynde des wereldts meer en meer soude branden. In dit ghesicht was sy verloren heel den tijt van haer nacht-ghebedt, dat is, tot twee uren nae middernacht: welcken tijdt haer als eenen ooghenblick scheen te wesen. Sy loofde Godt, ende voelde sich te samen vry van alle de voorgaende bekoringe: ende sy besluyt dit verhael met dese woorden.

Mijn wederspannigheyt was verandert in een groote inwendighe vreught: den dagh van onsen Heylighen Vader, daer ick te voren voor vreesde, ende den tijt van dien dagh, docht my door Godts gratie minder als eenen ooghenblick. Soo haest verandert Godt Almachtigh in lichtigheyt, dat ons te voren swaer docht te wesen. Den yver ende de liefde die ick in my gevaelde tot onsen H. Vader, ende tot de gheheele Societeyt, is van dien tijt seer vermeerdert, met een insicht van-

vande wijdde ende breedde der groote vruchten die vande Societeit tot de H. Kercke vloeden. Een groot licht heeft Godt aen sijn Kercke gegeven in sijnen dienaer *IGNATIVS*: door wiens verdiensten, ende die van sijn kinderen, wy ons mede-deelachtigh maecten, om met een vaste hope ende betrouwen door desen grooten Heylighen van dat Goddelijck licht ontsteken ende altijd brandigher te worden in het vier der liefde, ende alle te samen Godt te loven.

X. CAPITTEL:

Ooatmoedigheydt.

§. I. Kleyn gevoelen van haer selven.

Agnes hiel sich voor de minste ende verworpenste, niet alleenlijk van alle menschen, maer oock van alle schepselen: sy was verwondert, dat de Goddelijcke goetheyt gheweerdighde sijn gaven tot haer te stieren, daer sy soo quaelijck besteet waeren: t gene sy volghens haer verdiensten versocht, was versmaedheyt, lijden, alle soorten van pynelijckheyt, soo hier, als hier naemaels. De plaetse, die volghens haer gevoelen haer eyghentlijck toe-quam; ende die ghemeynelijck in haer gedachten speelde, was het diepste der helle, soo nu dickwils gheseyt is: ende sy hiel de selve noch te goet, voor haer onweerdigheyt. Sy beschrijft dese inbeeldinghe, als haer daghelijcksche oeffeninge menighmael: op den 17. Junij 1637. daer by voeghende een besondere jonste, die sy aldan ontfanghen heeft vanden ghenen die ghewoon is een ziele meer te verheffen, hoe dese sich meer vernedert. Want diepsinnelijck gegraven hebbende in haer verfoeyelijckheyt,
die

die onder alle schepsels verdiende verdruckt te worden, hoorde sy van Godt dese inspraecke: *Ghy zijt die ick beminne, in't binnenste van mijn herte.* Hier op, vraeghde Agnes: *ô Heere, hoe bemint uwe Majestejt een soo verworpen schepsel, dat voor uwe Goddelijcke ooghen soo onvolmaeckt ende soo quact is, wiens eyghen plaetse is den afgront der helle?* Ende sy ontfongh van Godt dese antwoord: *Om die groote vernietinghe tot het diepste der helle, sal u een grondeloose vernaerderinghe in't binnenste van mijn herte ge worden: uyt het welcke een ongemeten vreught tot u sal vlooden, die gheen menschelijck verstant en kan bedencken: by de welcke alle vreughden des wereldts van't beginsel tot het eynde by een vergadert, niet soo veel en zyn, als een druppelken waters ten opsicht vande groote zee.* Als sy dese binnen-spraeck ontfongh, was haer ziele metter daet van hemelsche vreughden soo overgoten, dat sy niet en wiste waer sy was.

Op eenen anderen tijdt sprack sy aldus: *Waer salder bequaeme plaetse ghevonden worden voor my, die 't quact van alle quact ben? O goetheyt van alle goetheyt, hout u in: en laet u selven in soo boos vat niet vallen door uwe overvloedighe miltheyt: naedemael alle schepsels, soo redelijcke, als onredelijcke, beter zyn als ick, die van mijn selven de vergaedinghe ben van alle quact. Och in wat sonden en soude ick niet vallen, ten waere de goetheyt Godts my wederhiel, door soo geduerighen toe-vloet der gratien! My dunckt dat ick beswycke: ick en wete niet waer my laeten: ick en kan mijn selven niet langher verdraeghen, om dat ick naer soo vele gratien noch soo quact ben, ende blijve. VVanneer sal ick my beteren?*

Gemerckt dat de seldsaeme jonsten des hemels, met de welcke sy van haeren Beminden getoeft wiert, niet

op en hielen, maer vermeerderden: was sy dickwils in haer selven verdrietigh, over d'overdaedigheyt Godts, die soo wonderlijck sich vernederde, sijn selven ende sijn gaven jonnende aen soo onweerdigh schepsel: ende sy en wiste aldan niet waer sich laeten van schaemte.

Vat sy voor Godt dede, of niet, sy was altijd d'ondanckbaerste, d'onweerdigste, de minste van alle. Noyt en voldede sy aen eenighe ontfanghen gratie naer behoorte, soo haer docht; noyt en begon sy hem te dienen. Sy was in haer ooghen Niet, sy bleef altijd Niet, ende ergher als Niet. *Wat sal Godt van my vereynschen, seght sy ten opsicht van alle dese voorkomende gratien, die my soo overvloedelyck toe-vallen, als ick die niet te werck en stelle naer behoorte, om Godt te volghen, ende in sijnen Heylighen dienst ende lof altijd gevonden te worden. O Heere dat een van dese minste gratien aen een andere gegeven wierde, die soude uwe hooghe Majesteit daer mede beter dienen, ende meerdere eere bewyisen, als ick doe. Sonder u ben ick niet, niet, niet, niet met alle: 't welcke ick klaerlyck sie. Van mijn selven en ben ick anders niet, als een swaer gewicht van loot, dat men met groot ghewelt moet voortstieren.*

Gelijck sy voor Meesterse van 't Gheestelijck leven gehouden wiert, niet alleenlijck van *Ioanna*, maer oock van andere, soo geestelijcke Dochters, als Religieusen; was sy forghvuldigh om desen gheest van ootmoedigheyt over al in dese zielen te vestighen: wetende dat den gheestelijcken voortganck niet en kan opklimmen, sonder eenen diepen grondt te legghen van dese deught. Oversulcks socht sy haer leer-kinderen met alle vermoghen af te trecken van al wat hoogh en ver-

verheven is, oock in 't ghebedt, ende die te stieren tot inwendighe ende uytwendighe vernederinghe, sonder de welcke den bouw der deughden wanckelbaer is. Een van de lessen die sy hier van ghegheven heeft beschrijft sy met dese woorden.

Het meeste deel der menschen trecken haeren geestelijcken bouw om hoogh, ende willen opperwaerts vliegghen, eer sy haeren bouw bequaemelijck ondersetten, met het fundament van ootmoedigheyt, van verachtinghe, van versmaetheyt haers selfs. VVy en moeten dese begeerten van verootmoedinghe niet alleenlijck inden wille hebben, maer oock tot het uytwercken komen: ende van alle mangeerne misacht ende versmaet worden, gelyck wy in ons selven misachtelijck ende versmaedelijck zijn. VVy en moghen niet soecken onse kranckheden voor de menschen verborghen te houden, maer moeten ons selven ter liefde Godts geheelijck uyt-gaen: soo sal Godt in ons in-gaen. VVy moeten hier in stant vastigh zijn, alle daeghen, uren, ende ooghenblicken. Die naer de menschen niet en siet, sal buyten twiffel in volmaeckte deughden voort gaen, ende vaste fundamenten leggen. VWant die Godt in dien diepen verborghen grondt wilt vinden, moet eyghentlijck in desen grondt sijn woonplaetse hebben, ende tot het eynde sijns levens sonder ophouden de schuppe wel diep in-stellen ende graeven, ende blijven graeven, tot dat hy die opspringhende aderen der levende wateren sal gevonden hebben, ende vande selve versaet worden, hier ende hier naemaels inder eeuwigheyt. Ghenoeghelijck is desen ingangh, ende desen opgangh, in een ziele die hier toe maer wilt komen. En schroomt toch niet een luttel aerbeyts ende versmaetheyts: 't is soo soete spijse, gelyck hy proeft, die dese spijse gesmaeckt heeft. VVaer 't my gheorloft, ick soude over alle straecten loopen, ende alles uyt-roepen, waer van de boose

natuere teghenheyt voelt. *Wy* zijn soo haest vermoeyt van de deughden ter handt te nemen: ende laeten ons van onse quaede geneghentheden afstrecken tot het gene dat ghemackelijck is. *Ve*gh natuere ende ghemack; volzht den gheest: dat den geest heerschappye over u hebbe. *Wy* laeten onse ooghen vallen op het ghene dat schoon ende ghenoechlyck is: maer *Wy* schroomen dat hart, grof, ende ongemackelijck ende de natuere is. Daer moeten fundamenten geleyt worden volghens den bouw. Hoe den bouw groter ende hoogher is, hoe de fundamenten oock dieper ende stercker inde wijde ende breede moeten geleyt worden; of sy sullen met eenen windt om verre vallen, al en is hy niet sterck. Als er stercke fundamenten geleyt worden van een diepe vernederinghe, onder Godt, onder alle de menschen, ja tot het diepste der helle; dan en kan ons alle de macht der helle niet hinderen. *W*ilt ons Godt op een andere plaetse hebben, hy kan't doen, als't hem sal believen: Maer van onsen kant altydt om leegh in onsen Niet.

Soodaenigh waeren de gedachten van *Agnes*, ende de selve ghedachten socht sy seer neerstighlijck oock in andere in te drucken.

S. 2. *Begeerte om van andere vernedert te worden.*

Dle in haer eyghen ooghen d'onweerdighste ende verfoeyelijckste van alle menschen was, wenschte dat alle andere van't selve ghevoelen souden wesen. Sy vlamde om van de menschen vernedert te worden: Ende schoude alle eere ende grootachinghe meer als de doot. *Als* ick over de straeten gonck, seght sy, docht my dat ick verdween van begheerten, om van alle creaturen soo redelijcke als onredelijcke, vertreden, ende verniet te worden. *Als* het volck hoops ghewijs uyt de Kercke komt,

komt, of dat eenighe troepen soldaeten passeerden, soo legghie ick my alijt met de begeerte onder hun voeten, om ter liefde van Godt verplettert te worden. Dit is in my een seer levende begeerte, al sien ick dat ick soo onweerdeerlijke gratie niet weerdigh en ben; Ende soude het minste druppelken van dierghelijcke occasie met danckbaerheyt van Godts handen ontfanghen.

Bens te Halle wesende, ende haer sonden met haer inwendighe ghestelten alle aldaer verklaerende aen eenen Biecht-vader, aen den welken haeren gheest onbekent was: kreegh sy van desen Biecht-vader een vremde antwoord. Want den Biecht-vader achterdencken hebbende, oft oock ordeelende dat de vremde saecken die hy ghehoort hadde van den duyvel voort quaemen, seyde tot haer: *Ghy zijt ergher als den duyvel self.* Waer op *Agnes* terstont seyde: *Ia, dat is waerachtigh.* Ordeelende dat desen Biecht-vader de waerheyt seyde. Van den Biecht-stoel komende, ende haer penitentie volbrocht hebbende, onderhiel sich met dat rechtfinnigh ordeel: 'T welck den Biecht-vader van haer ghestreken hadde: Overlegghende van den eenen kant den val der Enghelen; ende van den anderen, hoe leelijck ende hoe menighmael dat sy van Godt afgevallen was. Sy schrijft aldus: *Ick aensagh wat de oorsaecke gheweest is van den val der Enghelen, waer van ick in Godt een klaere kennisse ontfonck: Te weten, een sonde, door de welke sy met een wel-behaeghen in hun schoonheyt tot hun selven sich gekeert hadden, sonder in te sien van wie dat dese schoonheyt voort quam; daer sy behoort hadden hunnen inkeer tot Godt te doen, hem alleen kennende ende be-minnende als hunnen Godt, hunnen Schepper, hunnen Al, ende sich te vernieten voor sijne grootheyt. Hier van sijn sy*

ge worden, dat sy te voren niet en waeren. Dese ende meer andere dinghen aengaende den val der Enghelen insende, hoe sy door een sonde alleen, tot hun selven met een ydel behaeghen ghekeert zijnde, van de schoonste Enghelen de leelijckste ende afgrijpselijckste duyvelen ghe worden zijn: Aensagh ick hier teghen mijn sonden die ick teghen Godt bedreven hebbe. Dit en is niet alleenlijck een sonde, maer vele hondert duysende sonden, ende Godt heeft my door sijn goetheyt noch staende gehouden. O Heere, hoe afgrijpselijck soude ick in uwe Majesteyts ooghen door soo menighvuldighe sonden geweest hebben, hadde ick door uwe ghenade geene vergiffnisse over mijne boosbeden verkregen, daer ick sien dat de Enghelen, uwe schoonste schepselen, soo leelijck zijn door een sonde alleen. Hier uyt sagh ick klaerlijck, dat desen Biechtvader, of Godt door hem, de waerheyt geseyt hadde: waer van ick een meerder genegentheyte van liefde ende danckbaerheyt tot Godts goetheyt gevoelde, die hy naer soo menighvuldighe misdaden my bewesen heeft.

Ghelijck sy de verootmoedinghe van desen vromden Biechtvader seer blyhertighlijck ontfangen heeft, uyt het insicht van haere onweerdigheyt, ende van haer sonden, die sy soo grootelijck vermenighvuldicht: Soo ontsonck sy oock, met het selve ghelaet de verootmoedinghen van haeren eyghen Biechtvader. Van desen wiert sy eens dapperlijck bekeven over eenige vergetentheyte: Om de welcke den Biechtvader dreyghde haer noyt voortaan in eenighe saecke te betrouwen.

Hoe sy aldan ghestelt was, beschrijft sy met dese woorden. Door dese dreyginge was ick seer blijde: peysende, nu sal ick verstootten worden, sonder meer voor den daghte komen: Men sal my niet meer betrouwen. De blyschap

ſchap die ick hier uyt ſchepte, was ſoo groot, dat ick niet en wifte, hoe ick uyt den Biecht-ſtoel ſoude vertrecken door uytgeſtortheit van vreughden. Hoe V. Eerw. meer keef, hoe ick meerder blyſchap voelde. Ick en wete niet hoe ick was: Ick vreeſde uyt te berſten in eenen lach: Ende gonck al lachende naer de Hooft-kercke, nauwelijckx konnende mijn ſelven bedwingen, niet teghenſtaende dat ick hier toe groot ghewelt dede. Ick loofde Godt almachtigh door alle ſijn Heylighen, die ſijns ſelfs eeuwigen Lof, eere ende glorie moet blijven, Amen.

Alle vernederinghe was aen Agnes aengenaem: ende alle grootachtinge pynelijck. Soo verre dat ſy voor nam de ſtadt van Ruremonde te verlaeten, om dat ſommighe haer eenighe heyligheyt toeſchreven, gelijk voor deſen verhaeltis: want dit geſegh haer onverdraegelijck was. Van Godt genootſaect zijnde aldaer te blijven, teghen haer genegenthey, behiel ſy evenwel een groot ghevoelen ende droefhey uyt dit goet gevoelen van andere: Ende en konde niet verdouwen, dat een aenbrenghſter, ende miſſchien oock andere, ſoodaenighe gedachten hadden. Eenighen tijt daer naer, ſchrijft ſy aldus. *Ick hebbe ſomwijlen noch eenighe vreeſe, dat de menſchen goet gevoelen van my hebben. Dat en kan ick niet op krijgen, aengeſien ick ſoo quaet ben. Ick wenſche dat alle menſchen mijn herte doorſaeghen, ende wiſten hoe boos dat ick ben van mijn ſelven: Dan ſouden ſy alle deſe goede meyninge laſten vallen.*

Ghemerckt dat haeren gheest door de vreeſe van grootachtinghe ſeer gheſtoort wiert: Heeft het Godt ghelieft deſe vreeſe wegh te nemen, ſonder hinder niſſe van haer ootmoedigheyt. Want gaende uyt de Kercke der Societeit, ende inden gront haers herte
ſich

sich omcinghelt vindende met een groot licht, ver-
stont sy dese binnen spraecke. *VVaerom zijt ghy beureest,
om het seggen der menschen? En siet ghy niet dat ick het goet
ende de deught ben, die de menschen in u bemercken? Dat
ick in u, ende door u geloofi worde, ende door alle de gene
aen de welcke ick mijne gratie mede deyle, naementlyck als
die uyt-schijnen, ende tot kennisse van andere komen?* Hier
sagh sy klaerlyck, dat Godt alle goet is, dat hem alle
goet toe-behoort, ende dat hem alle eere ende glorie
toe-komt: Ende sagh alsdan oock te samen den gront
van haeren Niet, dat sy van haer selven Niet was, en-
de niet en vermocht. Maer sy her-roept dat sy den
gront van haeren Niet sagh: Segghende dat hy gront-
deloos is. Van alsdan is dese vreesse verdwenen: wat
de menschen seyden, of niet, sy hadde Godt altijd
voor opsicht, ende te samen haeren Niet: welke ken-
nisse daeghelijckx in haere ziele vermeerderde, met
wasdom van haere ootmoedigheyt.

§. 3. Voorbeelt van haer vormoedigheyt.

HEt voorbeelt van haere ootmoedigheyt was d'oot-
moedigheyt van haeren Salighmaecker, die sy
altijt voor ooghen hadde, ghemerckt dat sy daeghe-
lijckx sich vele uren onderhiel op d'overdenkinghe
van sijn Passie, ende oock d'ootmoedigheyt van sijne
Heylighe Moeder, ghelijck sy op een plaerse van haer
schriften te kennen gheeft. Ontrent den dagh der
Presentatie van de H. Maghet eens haer bedenckinge
nemende op d'opdraght die dese Maghet aen Godt
dede, gaende naer den Tempel, ende te samen op-
gaende in alle deughden: wierden haer de deughden
van de H. Maghet op een levende maniere voor-ghes-
telt:

stelt: Onder de welcke boven alle andere uytſcheen haere ootmoedigheyt. Die ſoo diep, ſoo breed, ende wijt was, dat ſy met gheen woorden en kan uyt gheſproken, noch met gheen ghepeyſen achterhaelt worden. Hier van, ſeght ſy, is my by ghebleven een dieper ootmoedigheyt, ende meerdere ingheſonckenheit in mijnen Niet. Soo dickwils als ick hier op peyſe, ghewoele ick my als verplettert onder alle vuyligheyt tot het diepſte toe: Ende dat ſoo klaerlijck ende ſoo levenachtigh, dat ick i'elcken keere daer van als droncken ben, ende niet en wete waer my laeten. Hier van ben ick eenige daegen geweest, k'en wœt niet hoe: Ende dat met eenen heeten brant, die ick in my gevoele, om daedelijck i'allen ooghenblick in't diepſte van alle vuyligheyt ghedolven te worden. Ick en vont gheene vuyligheyt, noch verworpenheit, die te verghelijcken is, by de vernietinghe van deſe groote verheven Koninginne: 'T was al niet. Hier uyt is my by gebleven een vernederinghe in't inſien van mijn ſelven. Daer en is niet te vinden, noch daer en ſal oyt iet gevonden worden, dat by my te vergelijcken is: Dan dat alle vuyligheyt, de welcke genoemt wort, ten opſicht van my, wel mach een koſtelijck juweel ghenoeemt worden. VWant uyt de vuyligheyt komt noch eenigh profijt op verſcheyde manieren: Maer uyt my, die boven alle vuyligheyt der vuyligheden vuyl ben, niet anders van mijn ſelven dan alle afgrijſelijck quaet: Een quaet ſoo groot, ſoo on-uytſprekelijck. Hier uyt ſpruyt een groote uytwerckinghe van danckbaerheyt tot Godt, als ick mijn ſelven ſoo quaet aenſien, ende dat dit onghemeten quaet door de gratie van Godt almachtigh beſtraelt wort, ende ſoo vele ghenaden van hem ontfanght. O danckbaerheyt boven alle danckbaerheyt, die deſe hooghſte Majestejt altijdt in ſijn ſelven moet blijven! Hier van is my oock by gebleven dat ſoo haest als ick maer mijn coghen ſlaen op het Beldt van de

H. Maeghet my dit voorschreven wederom voor gestelt wort, met soo groote droncken-maeckende Liefde, besonderlijck in 't stuck van vernietinghe, die ick ghevoele in my alsdan in te vloeden, als eenen droncken-maeckenden dranck, dat ick begeere nu daetelijck ende t' allen oogenblick van alle menschen verplettert te worden. Soo dat ick my verscheyde keeren hebbe moeten in houden met gheswelt gheheelijck zijnde in dese versmiltighe, ende gheheelijck in Godt. O die daer uyt noyt tot sijn selven wederen queme! Koninginne van alles, door uwe Majesteijt ende door uwe barmhertighe handen komen wy van Godt ghenade versoecken, om de selve ghenade door de selve handen wederom op te draegen tot haeren oorspronck. Ghelieft my alijt by te blijven, dat ick alijt mach ingh keert blijven, voor ooghen hebbende mijnen Niet, ende daer teghen de goetheyt Godts, om hem van alles eere ende lof te gheven ende eeuwigelijck te dienen, Amen.

§. 5. Af-keer van de gratien t'openbaeren, die sy van den Hemel ontfonck.

GHemerckt dat sy soo verworpen gevoelen hadde van haer selven, was 't haer ten uyttersten pijnelijck, d'inwendighe ende verholen weldaeden, met de welke sy van den Hemel buyten haer verdiensten voor-komen wiert, oock aen den Biecht-vadert' openbaeren. Siende dat den Biecht-vader door dese verklaringe eenighe achtighe van haeren perfoon konde scheppen, die sy versaecte boven al dat'er is. Sy gheeft dese teghenheydt over al te kennen, ghelijck wy seer dickwils bemerckt hebben, ende noch vorder souden kunnen bevestighen: Maer dit dunckt my onnuttigh te wesen, ghemerckt dat dese saecke soo klaerblijckelijck is.

NAER-